

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI

SİNOP ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDEKİ BİR GRUP OSMANLI
DÖNEMİ SİKKESİ

İbrahim EROĞLU

DANIŞMAN
Doç. Dr. Şerife TALİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU 2020

ÖĞRENCİ BEYAN METNİ

Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezi olarak savunduğum “Sinop Arkeoloji Müzesi’ndeki Bir Grup Osmanlı Dönemi Sikkesi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmadan yazdığımı ve yararlandığım kaynakların “Kaynakça” bölümünde gösterilenlerden farklı olmadığını, belirtilen kaynaklara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

..../..../ 2020

İbrahim EROĞLU

ÖNSÖZ

Sultanların hüküm sürdükleri topraklarda alışverişlerde değişim aracı olarak kullanılan sikkeler tarih boyunca devletlerin siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel yönlerini yansıtan en önemli araçlardan biri olmuştur. Sikkeler üzerinde barındırdıkları yazılar, tarihler ve süslemeler ile beraber boyutu, ağırlığı ve madeni bakımından dönemi bakımından birçok ipuçları vermiştir. Bu bağlamda 600 yılı aşkın hüküm süren Osmanlı Devleti'nin sikkeler aracılığı ile hakkında birçok bilgi etme imkanı doğmuştur.

Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki Bir Grup Osmanlı Dönemi Sikkesi adlı tez çalışmasında müzedeki Osmanlı Dönemi sikkelerinin bir kısmı incelenmiştir. Sikkeler üzerlerinde yer alan yazı ve süslemelerin çeşitliliği nedeniyle başta sanat tarihi olmak üzere tarih, coğrafya ve arkeoloji gibi diğer bilim dallarına da kaynaklık etmiştir.

Bu çalışmada sikkelerin dönem özellikleri belirtildikten sonra süslemeleri tasnif edilerek sanat tarihi disipliniyle bilimsel bir çalışma ortaya çıkarmak hedeflenmiştir.

Bu tez çalışmasına başlamadan önce bu konuyu çalışmaya beni teşvik eden ve konu bulmamda bana yardımcı ve tez yazım aşamasında bilgi ve yardımlarıyla bana destek olan danışman hocam Doç. Dr. Şerife TALİ'ye teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca Prof. Dr. Ahmet Ali BAYHAN'a ve Doç. Dr. Mehmet Sami BAYRAKTAR'a tez savunmasındaki katkılarında dolayı teşekkürlerimi sunarım. Son olarak sikkeleri çalışmaya izin veren Sinop Arkeoloji Müzesi müdürü Hüseyin VURAL'a ve fotoğrafının çekiminde bana yardımcı olan Sinop Arkeoloji Müzesi memuru Hamdiye CILAZ ÇAKIROĞLU'na, Sinop'ta kaldığım süre boyunca bana barınma konusunda yardımcı olan arkadaşım Musa AKTÜRK'e ve tez yazım süreci boyunca benden maddi ve manevi hiçbir desteğini esirgemeyen sevgili aileme teşekkürlerimi sunarım.

İbrahim EROĞLU

Ordu, 2020

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
KISALTMALAR VE SİMGELER.....	vi
TABLolar DİZİNİ	vii
ÇİZİMLER DİZİNİ.....	viii
GÖRSELLER DİZİNİ	xii
GİRİŞ	1
KONUNUN ÖNEMİ VE AMACI.....	1
METOT VE DÜZEN	1
KAYNAK VE YAYINLAR	2
1. SİKKENİN TANIMI VE TARİHÇESİ	4
1.1. Sikkenin Tanımı	4
1.2. Sikkenin Tarihçesi	4
2. OSMANLI DÖNEMİ'NDE SİKKE VE KRONOLOJİK GELİŞİMİ.....	8
2.1. Malzeme	9
2.2. Teknik.....	16
2.3. Darphaneler	20
2.4. Tağış.....	21
3. SİNOP ARKEOLOJİ MÜZESİNDE'Kİ BİR GRUP OSMANLI DÖNEMİ SİKKE Sİ (KATALOG)	24
3.1. Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi (1413-1421) Sikkeleri	24
3.2. Sultan II. Murad Han Dönemi (1421-1444/ 1445-1451) Sikkeleri	60
3.3. Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi (1444-1445/1451-1481) Sikkeleri	99
3.4. Sultan II. Bayezid Han Dönemi (1481-1512) Sikkeleri	137

4. DEĞERLENDİRME.....	154
4.1. Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi (1413-1421).....	154
4.1.1. Darp Yeri	155
4.1.2. Ağırlık ve Ölçü	155
4.2. Sultan II. Murad Han Dönemi (1421-1444/ 1445-1451)	157
4.2.1. Darp Yeri	157
4.2.2. Ağırlık ve Ölçü	157
4.3. Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi (1444-1445/ 1451-1481)	158
4.3.1. Darp Yeri	159
4.3.2. Ağırlık ve Ölçü	159
4.4. Sultan II. Bayezid Han Dönemi (1481-1512)	160
4.4.1. Darp Yeri	161
4.4.2. Ağırlık ve Ölçü	161
4.5. Malzeme Ve Teknik	162
4.6. Çift Darplı Sikkeler	162
4.7. Süsleme	163
4.7.1. Geometrik Süsleme.....	163
4.7.2. Bitkisel Süslemeler	165
4.7.3. Nesnelere	165
SONUÇ	166
KAYNAKÇA.....	168
ÖZGEÇMİŞ	170

ÖZET

SİNOP ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDEKİ BİR GRUP OSMANLI DÖNEMİ SİKKESİ

Hemen hemen her dönemde hükümdar ve devletlerin maddi ve kültürel sembolü olan sikkeler, üzerinde barındırdıkları yazı ve motifler ile dönemin üslup ve inanış biçimleri hakkında bilgi vermektedir. Sikkelerin üzerinde yer alan yazı ve motiflerden padişahların tahta çıktığı yıllar, fethettikleri topraklar, ekonomi ve sosyal yapı hakkında bilgi vermektedir.

Katalog kısmında sikkeler incelenirken farklı örnekler olmasına dikkat edilmiştir. Kronolojik olarak ele alınan sikkeler ilk olarak tek tek fotoğraflanmış, çizimleri yapılmış ağırlık ve ölçüleri alınmış, dönemi belirlenmiş, malzeme ve teknik olarak farklı başlıklar altında değerlendirilmiştir.

İncelenen bu sikkeler dönem olarak Sultan Çelebi Mehmed Han, Sultan II. Murad Han, Fatih Sultan Mehmed Han ve Sultan II. Bayezid Han dönemlerini kapsamaktadır ve en erken tarihli örnek Sultan Çelebi Mehmed Han (H.806/M.1402) döneminde, en geç tarihli örnek ise Sultan II. Bayezid Han (H.886/M.1481) döneminde darp edilmiştir.

Katalog kısmından sonra değerlendirme ve sonuç bölümünde Sultan Çelebi Mehmed Han, Sultan II. Murad Han, Fatih Sultan Mehmed Han ve Sultan II. Bayezid Han dönemlerine ait 1050 adet sikke darp yeri, darp tarihi, darp dönemi, malzeme, teknik ve süsleme olarak detaylı bir şekilde değerlendirilip karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki 1050 adet Osmanlı Dönemi sikkesi ayrıntılı bir şekilde incelenerek, yazı, süsleme ve kompozisyonları tasnif edilip bilimsel bir çalışma ortaya koymak amaç edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı Sikkeleri, Akçe, Sinop Müzesi, Tağşiş.*

ABSTRACT

A GROUP OF OTTOMAN ERA COINS IN THE SINOP ARCHEOLOGY MUSEUM

Coins, which are the material and cultural symbols of rulers and states in almost every period, provide information about the style and belief styles of the period with the inscriptions and motifs they contain. The inscriptions and motifs on the coins provide information about the years when the sultans ascended the throne, the land they conquered, the economy and social structure.

While examining the coins in the catalog section, attention has been paid to have different examples. The chronologically handled coins were first photographed one by one, their drawings were made, weights and measurements were taken, their period was determined, and their material and technique were evaluated under different titles.

These coins examined cover the periods of Sultan Çelebi Mehmed Han, Sultan Murad Han II, Fatih Sultan Mehmed Han and Sultan Bayezid Han II, and the earliest dated example is during the period of Sultan Çelebi Mehmed Han (H.806 / M.1402), the latest was beaten during the reign of Sultan II Bayezid Han (H.886 / M.1481).

After the catalog section, in the evaluation and conclusion section, 1050 coins belonging to the periods of Sultan Çelebi Mehmed Han, Sultan Murad Han II, Fatih Sultan Mehmed Han and Sultan Bayezid Han II are evaluated and compared in detail in terms of minting place, minting date, minting period, material, technique and decoration. As a result, it was aimed to present a scientific study by examining 1050 coins of the Ottoman Period in Sinop Archeology Museum in detail, classifying their writing, decoration and compositions.

Keywords: *Ottoman Coins, Mite, Sinop Museum, Adulteration.*

KISALTMALAR VE SİMGELER

C.	:Cilt
Doç. Dr.	: Doçent Doktor
gr.	:Gram
H.	: Hicri
M.	: Miladi
MÖ.	: Milattan Önce
MS.	: Milattan Sonra
mm.	: Milimetre
no	: Numara
s.	: Sayfa
v.b.	: Ve benzeri

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Sikkelerinin Grafıksel Analiz.....	156
Tablo 2. Sultan II. Murad Han Dönemi Sikkelerinin Grafıksel Analizi.....	158
Tablo 3. Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Sikkelerinin Grafıksel Analizi.....	160
Tablo 4. Sultan II. Bayezid Han Dönemi Sikkelerinin Grafıksel Analizi.....	161

ÇİZİMLER DİZİNİ

<i>Çizim 1:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	27
<i>Çizim 1A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	27
<i>Çizim 2:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	29
<i>Çizim 2A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	29
<i>Çizim 3:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	31
<i>Çizim 3A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	31
<i>Çizim 4:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	33
<i>Çizim 4A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	33
<i>Çizim 5:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	35
<i>Çizim 5A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	35
<i>Çizim 6:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	37
<i>Çizim 6A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	37
<i>Çizim 7:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	39
<i>Çizim 7A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	39
<i>Çizim 8:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	41
<i>Çizim 8A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	41
<i>Çizim 9:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	43
<i>Çizim 9A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	43
<i>Çizim 10:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	45
<i>Çizim 10A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	45
<i>Çizim 11:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	47
<i>Çizim 11A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	47
<i>Çizim 12:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	49
<i>Çizim 12A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	49
<i>Çizim 13:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	51
<i>Çizim 13A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	51
<i>Çizim 14:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	53
<i>Çizim 14A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	53
<i>Çizim 15:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	55
<i>Çizim 15A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	55
<i>Çizim 16:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	57
<i>Çizim 16A:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	57
<i>Çizim 17:</i> Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	59

Çizim 17A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	59
Çizim 18: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	62
Çizim 18A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	62
Çizim 19: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	64
Çizim 19A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	64
Çizim 20: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	66
Çizim 20A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	66
Çizim 21: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	68
Çizim 21A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	68
Çizim 22: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	70
Çizim 22A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	70
Çizim 23: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	72
Çizim 23A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	72
Çizim 24: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	74
Çizim 24A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	74
Çizim 25: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	76
Çizim 25A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	76
Çizim 26: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	78
Çizim 26A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	78
Çizim 27: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	80
Çizim 27A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	80
Çizim 28: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	82
Çizim 28A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	82
Çizim 29: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	84
Çizim 29A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	84
Çizim 30: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	86
Çizim 30A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	86
Çizim 31: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	88
Çizim 31A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	88
Çizim 32: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	90
Çizim 32A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	90
Çizim 33: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	92
Çizim 33A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	92
Çizim 34: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	94
Çizim 34A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	94

<i>Çizim 35:</i> Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	96
<i>Çizim 35A:</i> Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	96
<i>Çizim 36:</i> Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	98
<i>Çizim 36A:</i> Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	98
<i>Çizim 37:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	102
<i>Çizim 37A:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	102
<i>Çizim 38:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	104
<i>Çizim 38A:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	104
<i>Çizim 39:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	106
<i>Çizim 39A:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	106
<i>Çizim 40:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	108
<i>Çizim 40A:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	108
<i>Çizim 41:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	110
<i>Çizim 41A:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	110
<i>Çizim 42:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	112
<i>Çizim 42A:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	112
<i>Çizim 43:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	114
<i>Çizim 43A:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	114
<i>Çizim 44:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	116
<i>Çizim 44A:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	116
<i>Çizim 45:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	118
<i>Çizim 45A:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	118
<i>Çizim 46:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	120
<i>Çizim 46A:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	120
<i>Çizim 47:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	122
<i>Çizim 47A:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	122
<i>Çizim 48:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	124
<i>Çizim 48A:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	124
<i>Çizim 49:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	126
<i>Çizim 49A:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	126
<i>Çizim 50:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	128
<i>Çizim 50A:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	128
<i>Çizim 51:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	130
<i>Çizim 51A:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	130
<i>Çizim 52:</i> Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	132

Çizim 52A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	132
Çizim 53: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	134
Çizim 53A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	134
Çizim 54: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	136
Çizim 54A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	136
Çizim 55: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	139
Çizim 55A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	139
Çizim 56: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	141
Çizim 56A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	141
Çizim 57: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	143
Çizim 57A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	143
Çizim 58: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	145
Çizim 58A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	145
Çizim 59: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	147
Çizim 59A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	147
Çizim 60: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	149
Çizim 60A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	149
Çizim 61: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	151
Çizim 61A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	151
Çizim 62: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	153
Çizim 62A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	153

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	27
Görsel 1A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	27
Görsel 2: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	29
Görsel 2A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	29
Görsel 3: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	31
Görsel 3A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	31
Görsel 4: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	33
Görsel 4A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	33
Görsel 5: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	35
Görsel 5A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	35
Görsel 6: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	37
Görsel 6A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	37
Görsel 7: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	39
Görsel 7A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	39
Görsel 8: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	41
Görsel 8A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	41
Görsel 9: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	43
Görsel 9A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	43
Görsel 10: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	45
Görsel 10A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	45
Görsel 11: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	47
Görsel 11A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	47
Görsel 12: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	49
Görsel 12A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	49
Görsel 13: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	51
Görsel 13A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	51
Görsel 14: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	53
Görsel 14A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	53
Görsel 15: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	55
Görsel 15A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	55
Görsel 16: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	57
Görsel 16A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	57
Görsel 17: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	59
Görsel 17A: Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	59

Görsel 18: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	62
Görsel 18A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	62
Görsel 19: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	64
Görsel 19A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	64
Görsel 20: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	66
Görsel 20A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	66
Görsel 21: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	68
Görsel 21A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	68
Görsel 22: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	70
Görsel 22A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	70
Görsel 23: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	72
Görsel 23A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	72
Görsel 24: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	74
Görsel 24A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	74
Görsel 25: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	76
Görsel 25A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	76
Görsel 26: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	78
Görsel 26A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	78
Görsel 27: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	80
Görsel 27A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	80
Görsel 28: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	82
Görsel 28A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	82
Görsel 29: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	84
Görsel 29A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	84
Görsel 30: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	86
Görsel 30A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	86
Görsel 31: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	88
Görsel 31A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	88
Görsel 32: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	90
Görsel 32A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	90
Görsel 33: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	92
Görsel 33A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	92
Görsel 34: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	94
Görsel 34A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	94
Görsel 35: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	96

Görsel 35A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	96
Görsel 36: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	98
Görsel 36A: Sultan II. Murad Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	98
Görsel 37: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	102
Görsel 37A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	102
Görsel 38: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	104
Görsel 38A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	104
Görsel 39: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	106
Görsel 39A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	106
Görsel 40: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	108
Görsel 40A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	108
Görsel 41: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	110
Görsel 41A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	110
Görsel 42: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	112
Görsel 42A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	112
Görsel 43: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	114
Görsel 43A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	114
Görsel 44: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	116
Görsel 44A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	116
Görsel 45: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	118
Görsel 45A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	118
Görsel 46: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	120
Görsel 46A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	120
Görsel 47: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	122
Görsel 47A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	122
Görsel 48: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	124
Görsel 48A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	124
Görsel 49: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	126
Görsel 49A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	126
Görsel 50: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	128
Görsel 50A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	128
Görsel 51: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	130
Görsel 51A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	130
Görsel 52: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	132
Görsel 52A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	132

Görsel 53: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	134
Görsel 53A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	134
Görsel 54: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	136
Görsel 54A: Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	136
Görsel 55: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	139
Görsel 55A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	139
Görsel 56: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	141
Görsel 56A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	141
Görsel 57: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	143
Görsel 57A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	143
Görsel 58: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	145
Görsel 58A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	145
Görsel 59: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	147
Görsel 59A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	147
Görsel 60: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	149
Görsel 60A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	149
Görsel 61: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	151
Görsel 61A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Arka Ön Yüzü.....	151
Görsel 62: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Ön Yüzü.....	153
Görsel 62A: Sultan II. Bayezid Han Dönemi Akçe Arka Yüzü.....	153

GİRİŞ

KONUNUN ÖNEMİ VE AMACI

Bu tez çalışması Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki Bir Grup Osmanlı Dönemi Sikkelerini kapsamaktadır. Müzede incelenen 1050 adet sikkeden birbirinin tekrarı olmayan 62 adet sikke incelenip değerlendirilmiştir. Sikkeler ayrıntılı olarak incelenerek yazıları okunmuş, sikkenin cinsi, ağırlığı ve ölçüsü alındıktan sonra süsleme ve kompozisyon olarak tanımlanarak çizimleri yapılmıştır. Bu çalışmayla Sanat Tarihi disipliniyle bilimsel bir çalışma ortaya koymak amaç edilmiştir.

Sikkeler darp edildiği hemen her dönemde hükümdar ve devletlerin maddi ve kültürel sembolü olarak karşımıza çıkmaktadır. Sikkeler üzerlerindeki yazı ve motifler basıldığı dönemin üslubunu ve inanış biçimlerini yansıtmaktadır. Bu yüzden sikkeler, tarihin ve tarihi dönemlerin belirlenmesinde büyük rol oynamıştır.

Konunun Sanat Tarihi'nin yanı sıra diğer bilim dallarına da kaynaklık edeceği düşünülmektedir. Ayrıca Osmanlı sikkeleri ile ilgili az sayıda çalışma olması nedeniyle bu alanda çalışma yapmaya gerek duyulmuştur.

METOT VE DÜZEN

Konu ile ilgili çalışma yapılırken ilk olarak Sinop Arkeoloji Müzesi'nin seçilmesi Osmanlı Dönemi sikkeleri bakımından zengin olmasıdır. Daha sonra gerekli izinlerinde alınmasından sonra "Osmanlı Dönemi" başlığı altında kaydedilmiş sikkeler taranarak ön çalışma yapılmıştır.

Sikkeler müzedeki görevli arkeolog tarafından envanter numarasına göre sırayla depodan çıkarılmış ve hassas terazi ile tartılarak ölçümleri yapıp, ön ve arka yüz fotoğrafları çekilmiş ve çizimleri yapıldıktan sonra kaynak taraması yapılmıştır.

Tez beş ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde giriş ana başlığı altında konunun önemi ve amacı, metot ve düzen ve konu ile ilgili kaynak ve yayınlar verilmiştir.

İkinci bölümde sikkelerin tanımı yapıldıktan sonra sikkelerin tarihçesi hakkında genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Üçüncü bölümde Osmanlı Döneminde sikke gelişiminden bahsedilerek bu dönemde darp edilen sikkelerin teknik özellikleri, sikkelerin darp edildiği madenler, sikkeler üzerinde yapılan tağşışler ve sikkelerin darp edildiği darphanelere değinilmiştir.

Dördüncü bölüm olan katalog kısmında ise Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki Bir Grup Osmanlı Dönemi sikkesi başlığı altında, Sultan Çelebi Mehmed Han, Sultan II. Murad Han, Fatih Sultan Mehmed Han ve Sultan II. Bayezid Han dönemi sikkelerine değinilmiştir. Bu döneme ait 1050 adet sikke incelenerek bu sikkeler arasından farklı tip olan 62 adet örnek incelenmiştir. İncelenen bu sikkelerin boyut ve üzerlerindeki yazıların bozulmamış olmasına dikkat edilerek katalog kısmı oluşturulmuştur. Katalog kısmında yer alan sikkeler padişah sırasına göre kronolojik olarak fotoğraf ve çizimleri ile verilmiştir. İncelenen bu sikkeler müze envanter numarası, teşhir veya depo olması, malzemesi, cinsi, çapı, ağırlığı, dönemi, darp yeri ve yazı karakteri incelenmiştir.

Beşinci bölüm olan karşılaştırma ve değerlendirme kısmında Sultan Çelebi Mehmed Han, Sultan II. Murad Han, Fatih Sultan Mehmed Han ve Sultan II. Bayezid Han dönemi sikkelerinin darp dönemi ve tarihi, darp yeri ağırlık ve ölçü, malzeme ve teknik, çift darplı sikkeler ve süsleme gibi özellikleri karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Sonuç bölümünde ise bu tez çalışmasından elde edilen sonuç, yapılış amacı ve konunun önemli noktalara değinilmiş ve vurgulanmıştır.

KAYNAK VE YAYINLAR

Bu bölümde tez ile ilgili yayınlar ve kaynaklar tanıtılmaktadır. Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki Osmanlı dönemi sikkeleri ile ilgili herhangi bir araştırma yapılmamış olup konu ile ilgili kitap makale ve tezlerden yararlanılmıştır.

Ali Akyıldız'ın İslam Ansiklopedisi'ndeki "Sikke" maddesinde, Atom Damalı'nın Osmanlı Sikkeleri isimli kitabında, İbrahim Artuk'un İslam Ansiklopedisi'ndeki Sikke maddesinde, Nuri Pere'nin Osmanlılarda Madeni Paralar isimli kitabında, sikkenin doğuşu ve gelişimi ile ilgili bilgi verilmiştir.

Ekrem Kolerkılıç'ın Osmanlı İmparatorluğunda Para isimli kitabında, Halil Sahillioğlu'nun İslam Ansiklopedisi'ndeki "Sikke" maddesinde, İbrahim Artuk'un İslam Ansiklopedisi'ndeki "Sikke" maddesinde, İbrahim Artuk ve Cevriye Artuk'un Fatih'in Sikke ve Madalyaları isimli kitabında, Nuri Pere'nin

Osmanlılarda Madeni Paralar isimli kitabında, Oğuz Tekin'in İslam Ansiklopedisi'ndeki "Mangır" maddesinde Osmanlı'da sikke darbı ve sikke darbında kullanılan madenler (gümüş, bakır ve altın) hakkında bilgi verilmiştir.

Adil Özme'nin Malatya Müzesindeki İslâmî Dönem Sikkeleri isimli yüksek lisans tezinde, Ali İhsan Aksan'ın Kütahya Arkeoloji Müzesi'ndeki Erken Osmanlı Dönemi Sikkeleri isimli yüksek lisans tezinde, Atom Damalı'nın Osmanlı Sikkeleri isimli kitabında, Halil Sahillioğlu'nun İslam Ansiklopedisi'ndeki "Darphaneler" maddesinde Osmanlı'da sikke üretim teknikleri (El Çekiciyle Döverek Sikke Üretim Tekniği, Mekanik Preslerle Sikke Üretimi, Otomatik Preslerle Sikke Üretimi) ve Osmanlı'daki darphaneler ile ilgili bilgi verilmiştir.

Şevket Pamuk'un Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi isimli kitaplarında, Ali Ayyıldız'ın İslam Ansiklopedisi'ndeki "Para" maddesinde, Osmanlı Dönemi sikkelerinde uygulanan tağşişler ile ilgili bilgi verilmiştir.

Cüneyt Ölçer'in Yıldırım Bayezid'in Oğullarına Ait Akçe ve Mangırlar Yıldırım isimli kitabında, Atom Damalı'nın Osmanlı Sikkeleri isimli kitabında, İbrahim Artuk ve Cevriye Artuk'un İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu, C.II ve Fatih'in Sikke ve Madalyaları isimli kitaplarında, Şevki Nezihi Aykut'un Türkler Ansiklopedisi'ndeki "Osmanlı Sikkeleri" maddesinde, Şevket Pamuk'un Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi isimli kitabında, Nuri Pere'nin Osmanlılarda Madeni Paralar isimli kitabında ve Halil Sahillioğlu'nun Kuruluştan XVII. Asrın Sonlarına Kadar Osmanlı Para Tarihi Üzerine Bir Deneme isimli doktora tezinde, Çelebi Mehmed, II. Murad, II. Mehmed ve II. Bayezid dönemine ait sikkeler ile ilgili bilgi verilmiştir.

Tez konusuyla ilgili ana kaynakların dışında, ulaşılabilen ana kaynakların yetersiz olmasından dolayı konu ile ilgili farklı alanlardaki kaynak kitaplardan da yararlanılmıştır.

1. SİKKENİN TANIMI VE TARİHÇESİ

1.1. Sikkenin Tanımı

Arapçadan gelme bir sözcük olup altın, gümüş veya bakır üzerine süsleme veya darp yapmak için hazırlanmış demir kalıp, bir maden üzerine damga veya nakış ile yapılan madeni para denilmektedir¹.

Sikke; klasik çağda kanun anlamına gelen Grekçe “nomus” sözcüğünden türetilmiş olan “nomisma” ve latince “nummus” sikke anlamına gelmektedir. Sikkeyle uğraşan bilim dalına münizmatik, sikkeyle uğraşan kişilere ise nümizmat denilmektedir².

1.2. Sikkenin Tarihçesi

Sikkeden önce insanlar yaşadıkları coğrafyanın şartlarına göre takas usulü ile ihtiyaçlarını gidermekteydi. Kıymetli madenlerin bulunması üzerine takas usulü yerine kıymetli madenler kullanılmaya başlanmıştır. Ancak bu madenlerin çubuk veya külçe ve çeşitli ağırlıklarda olmalarından dolayı zorluklar yaşanmış ve bu nedenle ölçülür ve tartılır hale sokulmaya ihtiyaç duyulmuştur. Zamanla bu madenleri birbirinden farklı külçeler halinden çıkarmak için ilk olarak çekiçe darp, sonraları cendere ve presler vasıtasıyla yuvarlak ve yassı paralar basma yoluna gidilmiştir. O dönemde herkes bu tekniklerle istediği gibi para basabildiği için bir takım hileler ve ölçüsüzlükler ortaya çıkmıştır³.

Yapılan kazılarda ele geçirilen metal çubukların belirli ağırlıklarda olması sebebiyle çubukların para olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır. Sikkenin icadının yazılı kaynaklarda Ege dünyasında madenlerin, üç ayaklı kazanların, büyük baş hayvanların, baltaların vb. araçların para karşılığı kullanıldığını öğrenmekteyiz. Sonuç olarak sikkenin icadından öncede kullanıldığı ve sikkenin

---

¹ İbrahim Artuk, “Sikke”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1966, (C.10, s.621).

² Oğuz Tekin, *Antik Nümizmatik ve Anadolu*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1992, s.10.

³ Nuri Pere, *Osmanlılarda Madeni Paralar*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1968, s. 7-8.

icadıyla birlikte standart bir ödeme aracı olarak kullanılmaya başlandığı söylenebilmektedir⁴.

Sikkenin M.Ö. VII. Yüzyıllarda icad edildiği düşünölmektedir. Ancak yine de kesin tarihi bilinmemektedir. Hem antik kaynaklar hem de ele geçen elektron sikkeler, sikkenin icadının Anadolu'nun batı kısmı ile Lonia bölgesi ve Lidya krallığı ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Sikke milattan önce V. yüzyıla kadar elektron, gümüş ve altından basılmaktaydı. M.Ö. V. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bronz sikkeler kullanılmaya başladı ancak bronz sikkenin yaygınlaşması milattan önce IV. yüzyılda görölmeye başlanmıştır⁵.

Helenistik dönemde sikke basan devletlerin sayısı artmış ve çeşitli tiplerde sikkeler basılmıştır. İskender de kendi adına altın ve gümüşten sikke bastırmıştır. İskender öldükten sonra bile yaklaşık 150 yıl kadar süre İskender'in sikkeleri kullanılmıştır. İskender ölmeden önce bastırıldığı sikkelerin çapları küçük, enleri ise kalındır⁶.

M.Ö. III. Ve IV. yüzyıllarda Yunanlılar tarafından estetik değer taşıyan altın sikkeler basılmıştır. M.Ö. 200 yılından itibaren ise bakır paraların yerini gümüş paralar almaya başlamıştır⁷.

Roma İmparatorluğu M.Ö. 111-94 yılı başlarında sikke basmaya başlamıştır. Bu tarihe kadar Romalılar Aes Signatium adı verilen bronzdan basılmış sikkeleri kullanmaktalardı. Roma'da altın ve gümüş sikke imparator tarafından basılır iken bronz sikkeler M.S. 262 yılına kadar senato basmaktaydı. Bu dönemde darp edilen sikkelerde padişahın portresi ve portrenin etrafında yazılar yazmaktadır. Arka yüzünde ise romanın toplumsal yapısını simgeleyen figürler yer almaktadır⁸.

---

⁴ Oğuz Tekin, *Eski Çağda Para Antik Nüvizmatığe Giriş*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayinevi, İstanbul, 1984, s.2-3.

⁵ Oğuz Tekin, "Sikke", *TDV İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2009, (C. 37, s.179).

⁶ Koray Gürleyük, *Sivas Sikkeleri*, Sivas Yüz Temel Eser Yayinevi, Sivas, 2017, s.28.

⁷ Pere, 1968, 9.

⁸ Hasan Buyruk, *Adana Arkeoloji Müzesinde Bulunan Bizans Dönemi Altın Sikkeleri*, Ordu Üniversitesi Yayınları, Ordu, 2014, s.18.

Bizans İmparatorluğu'nda ilk sikke basım faaliyeti imparator Anastasius (491-518) ile birlikte başlamıştır. Bizans sikkeleri altın, gümüş ve bakır olarak üç metalden üretilmiştir. Ayrıca bu dönemde sikkelerin arka yüzünde ağırlıklarını ifade eden semboller kullanılmıştır⁹.

İslamiyet'in doğuşuyla birlikte Araplar ele geçirdikleri bölgelerdeki sikkeleri değiştirmemişler ve kullanmışlardır. Cahiliye döneminde kullanılan para Hz. Muhammed döneminde de kullanılmıştır. Hz. Ömer dönemine gelindiğinde Sasani sikkelerini kullanmışlardır. Ancak bu sikkelere bismillah, bismillahi rabbi gibi terimler eklemiştir. Emevi döneminde Muaviye Bin Ebu Sufyan (H.41-60/ M.661-680) döneminde kılıç kuşanmış portre şahıs resimleri sikke üzerinde yerini almaktadır. Bu dönemde gümüşe dirhem, bakıra fels ve altına dinar denilmiştir. Felslerin üzerinde at, fil ve tavşan, hurma ağacı ve yıldız gibi tasvirler görülmektedir. Abbasiler döneminde gümüş sikkeler basılmıştır. Bu basılan gümüş sikkelerin üzerinde "es-Sikketü'l-Abbasiye" yazmaktadır. Ayrıca Abbasi döneminde dinarların üzerinde ilk kez darphane ismi yazmaktadır¹⁰.

İslam dünyasında sultan unvanı ile sikke basan ilk hükümdar Tuğrul beydir. Tuğrul beyin bazı sikkelerinde ok ve yay işaretlerine rastlanmaktadır. Anadolu Selçuklu devleti yıkıldıktan sonra Anadolu'da kurulan beyliklerden Saruhanoğulları (1300-1410), Aydınöğulları (1300-1424), Menteseöğulları (1403-1425) bastırdıkları sikkelerden başka Avrupa ile ticaretlerini kolaylaştırmak için "Gigliati" adı verilen Latin harfleriyle yazılı resimli sikkeler bastırmışlardır¹¹.

Osmanlı Dönemi'nde ilk yıllarda sikke darp edilmemiş olup mevcut İlhanlı dönemi sikkeleri kullanılmıştır. Ancak günlük ihtiyaçlar için sınırlı sayıda isimsiz sikkeler basılmıştır. Osmanlı devleti ilk sikkeyi Orhan Gazi zamanında (H.727/ M.1326-27) gümüşten darp edilmiştir¹².

---

⁹ Bülent Arı, *Anadolu'da Paranın Tarihi*, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Yayınevi, İstanbul, 2011, s.45.

¹⁰ Mustafa Polat, *Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde Bulunan XII Ve XV. Yüzyıllara Ait Beylikler Dönemi Sikkeleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu, 2010, s.7-8.

¹¹ Artuk, 1966, 626-630.

¹² Pere, 1968, 33-34.

Sikkeler basıldıkları coğrafya ile sınırlı kalmamış farklı coğrafyalara götürülerek oralarda varlıklarını sürdürmüşlerdir. Sikke XX. yüzyıla kadar insanların ihtiyaçlarını karşılamak için değerli madenlerden yapılarak kullanılmıştır. XX. yüzyıla gelindiğinde kâğıt paraların yaygınlaşması ile kâğıt paralar sikkenin yerini almıştır. Günümüzde sikke yerine kullanılan bozuk paralar ise nikel, bakır – nikel, tunç, alüminyum, tunç – alüminyum gibi metallere yapılmıştır¹³.

---

¹³ Buyruk, 2014, 15.

2. OSMANLI DÖNEMİ'NDE SİKKE VE KRONOLOJİK GELİŞİMİ

Osmanlı Devleti 1299 yılında Anadolu Selçuklu Devleti'nin mirası üzerine kurulmuş ve 1922 yılına kadar Anadolu merkezli olmak üzere Orta Doğu, Karadeniz ve kuzeyi, Orta Avrupa ve bütün Doğu Akdeniz'e hakim olmuştur¹⁴. Osmanlı Devleti vergi toplamak, bürokratlara, askerlere, tüccarlara ve diğer kesimlere ödeme yapmak için paraya ihtiyaç duyulmuştur. Ayrıca Osmanlı devleti uzun mesafeli ticaret yolları üzerinde kurulmuştur. Bu ticaret yollarının Osmanlı ekonomisi için büyük bir önemi vardır. Osmanlı Devleti para kullanımında kentlerdeki dar bir kesim ile sınırlı değildi. Para kullanımı, XVI. yüzyılda değerli madenlerin bollaşması ve kırsal ile kent arasındaki iktisadi bağlantının güçlenmesinden dolayı çok yaygınlaşmıştır. Yine aynı dönemde Osmanlı'nın şehirlerinde ve yakın çevrelerinde küçük ölçekli ancak yoğun bir şekilde kredi ağları da gelişmiştir. Böylece sadece kentte yaşayanlar değil, kırsal kesimdeki nüfusun önemli bir bölümü de piyasalara girerek gümüş (akçe) ve bakır (mangır) kullanmaya başlamıştır. Bu durum da Osmanlı maliyesinin yanı sıra ekonomisinin de para ve parasal istikrara bağlı olduğunu göstermiştir¹⁵.

Osmanlı Devleti para uygulamalarında, tıpkı iktisadi politikaları gibi, merkezi bürokrasinin öncelik ve çıkarlarını yansıtmaktadır. Osmanlı Devletinin XV. yüzyılın ikinci yarısında, parasal uygulamalarında kapsamlı bir şekilde müdahalecilik anlayışı görülmüştür. Ticaret ve mal piyasasının uzun mesafeli olması, devletin değerli maden akışını, bu madenlerin fiyatlarını, bir başka deyişle de kurları ve faiz oranlarını denetleyebilmesini zorlaştırmıştır. Ayrıca kıtalararası değerli malların ve madenlerde sık sık dalgalanmalar olması Osmanlı para düzeninin istikrar göstermesini tehdit etmiştir. Osmanlı Devletinin ekonomi de karşılaştığı güçlüklerden biri de mali ve ekonomik olarak Batı Avrupa ile aralarındaki farkın açılmasıydı¹⁶.

Bir tarafta Avrupa devletlerinin artan iktisadi ve ticari güçleri, diğer tarafta da Osmanlı Devleti'nin gerileyen iktisadi ve askeri gücü nedeniyle dengeler

---

¹⁴ Mustafa Öztürk, "Genel Hatlarıyla Osmanlı Para Tarihi", Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, *Türkler*, X, Ankara, 202, s. 1485.

¹⁵ Şevket Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2012, s. 18-19.

¹⁶ Pamuk, 2012, 19-20.

değişmiştir. Bu yüzden de değerli mal ve maden akışlarının denetlenebilmesi ve mali istikrarın sağlanabilmesi zorlaşmıştır¹⁷.

Osmanlı devleti ilk kurulduğu zamanlarda sikke bastırmamış olup tabii oldukları İlhanlı devletinin sikkelerini kullanmıştır. Osmanlıda ilk sikke Osman Bey zamanında basıldığı söylene de kaynaklarda ilk sikkenin Orhan Bey tarafından H.727/M.1326-27 tarihinde bastırıldığı kabul edilmektedir. Darp edilen ilk gümüş sikkelere akçe denilmiştir. Bu akçelerin üzerinde "Orhan halledallahü mülkehü" (Allah mülkünü daim kılsın) veya "es-Sultanü'l-a'zam Orhan bin Osman halledallahü mülkehü" gibi ifadeler yer almıştır¹⁸.

Orhan Bey 3 Nisan 1326 yılında Bursa'yı alıp burayı başkent yapmıştır. Fetihden kısa bir süre sonra Bursa'da akçeler darp ettirmiştir. Bu basılan akçelerde İlhanlıların şekil ve motifleri kullanılmıştır. Osmanlı Devleti İlhanlıların şekil ve motiflerini kullanmışlarsa da bir süre sonra kendi şekil ve formlarını geliştirmiştir¹⁹.

2.1. Malzeme

Osmanlı devleti 1299 yılından 1922 yılına kadar devam eden 623 yıllık imparatorluk tarihi boyunca gümüş, bakır ve altın olarak çeşitli madenlerden sikkeler darp edilmiştir. Osmanlı devleti kendi bastıkları sikkelerin yanı sıra başka milletlere ait sikkeleri de uzun süre kullanılmıştır. Örneğin Fatih Sultan Mehmed Han döneminde darp edilen altın sikkeye kadar Osmanlı Devleti başka milletlere ait altın sikkeler kullanmıştır. Özellikle de Venedik Dukası kullanılmıştır²⁰.

Altın ve gümüş sikkelerin değerleri ağırlıklarıyla doğru orantılı olarak darp edildiği için devlet bu sikkelerin basımından önemli bir kar elde etmemiştir. Osmanlı Devleti sikke ihtiyacına göre ülkeye gümüş ve altın maden sokarak bu madenleri darphanelere göndermiştir. Darphaneler yaptıkları işin ücretini sikke haline getirilecek madenin belirli bir kısmını alarak karşılamıştır. Ayrıca devlet darp edilen sikkenin ağırlık ve ayarını kontrol ederek ticaretin güvenli şekilde

---

¹⁷ Pamuk, 2012, 19-20.

¹⁸ Pere, 1968, 33-34.

¹⁹ Şennur Şentürk, "Saltanatın İki Yüzü": Yazı ve Tuğra, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1995, s.13.

²⁰ Pere, 1968, 10.

yapılmasını sağlamıştır. Bakırdan darp edilen sikkelerde ise durum farklıdır. Bu madenden darp edilen sikkeler madenin değerine göre değil devletin belirlediği miktara göre fiyatı belirlenmiştir. Bu nedenle de devletin bu madenden üretilen sikkeden önemli karı olmuştur²¹.

Gümüş Sikkeler: Osmanlı Devletinde gümüş sikke XV. Yüzyıldan itibaren “para” ile eş anlamlı olarak kullanılan akçe, beyaz, parlak ve temiz anlamlarına gelen ak kelimesinden türetildiği düşünülmektedir. Osmanlılarda akçe denilen para birimini batılı kaynaklar asper veya aspre olarak ifade etmiştir. Günümüze ulaşan ilk gümüş sikkeler Orhan Bey dönemine tarihlendirilmektedir. Ancak İbrahim Artuk ilk gümüş sikkenin Osman Gazi dönemine ait olduğunu iddia etmektedir. Hadîdî'nin “Buyurdu akçeye sikke kazalar / Ki Osman bin Ertuğrul yazalar” beyti bu iddiayı doğrulamaktadır²².

Osmanlı akçelerinin Selçuklu akçelerinden ayırabilmek için Akçe-i Osmani veya sadece Osmani denilmiştir. Ayrıca Osmanlı devleti diğer İslam devletlerinde kullanılan Dirhem kelimesini kullanmamıştır. Akçenin zamanla içindeki gümüş oranının değişmesi sebebiyle “züyuf akçe”, “çil akçe”, “kırpık akçe”, “kızıl akçe” ve “meyhane akçesi” gibi isimlerle kullanılmıştır. Akçe zamanla değersizleşmiş ve akçenin yerini kuruş almıştır. Kanuni Sultan Süleyman zamanına kadar kullanılmayan dirhem bu dönemden itibaren kullanılmaya başlanmıştır. İlk başlarda 4.50 gr. Olarak basılan bu dirhemler I. Ahmed zamanında 2.25 – 2.28 gr. Civarına indirilmiş ve daha sonraları on akçelikler piyasaya çıktıktan sonra artık dirhemler basılmamıştır²³.

Orhan Bey döneminde darp edilen ilk akçeler yüzde 90 oranında gümüş içermektedir. Bu dönemde ayrıca iki ve beş akçelik gümüş sikkeler de basılmıştır. Bu gümüş sikkelerde tarih ve darp edildiği yer yazmamaktadır. Osmanlıdan önce

---

²¹ Atom Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi, C.I*, Nilüfer Damalı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2010, s.40.

²² Halil Sahillioğlu, “Akçe”, *TDK İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1989, (C.2, s.224).

²³ Pere, 1968, 12.

Emevi, Abbasi ve Selçuklular akçelerini kufi hat ile basılı olduğundan Orhan Bey'de akçelerini kufi hat ile darp ettirmiştir²⁴.

İlk akçe basımında 100 dirhem gümüşten 260 adet akçe darp edilmiştir ve bu akçeler ortalama olarak 1,15 gr. ağırlığındadır. Akçeler ilk basıldığı dönemden itibaren yaklaşık 160 yıl boyunca ağırlıklarında önemli bir değişiklik olmamıştır. Ancak bu dönemden sonra akçelerin gümüş oranında büyük oranda azalma olmuştur ve bir gramın onda biri ağırlığına kadar düşürülmüştür²⁵.

Orhan Bey döneminden Fatih Sultan Mehmed Han'ın tahta çıkış tarihi olan 1444 yılına kadar olan dönemde akçenin ayar ve ölçülerinde değişiklik olmamıştır. Bu dönemden sonra Fatih Sultan Mehmet Han Edirne'de darp ettirdiği akçelerin ölçülerinde azalma olmuştur ve böylece akçe ilk kez değer kaybetmiştir. Bu dönemde 85 ayar 100 dirhem gümüşten 500 adet akçe darp edilmiştir. Osmanlı döneminde akçede en önemli düşüş Sultan III. Murad döneminde 1584-1589 yılları arasında olmuştur. Bu dönemde 100 dirhem gümüşten 800 adet akçe darp edilerek akçenin değeri yarı yarıya azalmıştır²⁶.

Sultan I. Ahmed (1603-1617) döneminde akçe daha çok değer kaybetmiş ve 85 ayardan 80 ayara kadar düşürülmüştür. Sultan II. Osman'ın 1618 yılındaki cülüsünden sonra piyasadaki paralar toplatılmış ve para ıslahı yapılmıştır. Toplatılan akçelerin yerine yeni akçeler (Cedid Akçe) darp edilmiştir. Bu akçeleri yanında Onluk Akçe adıyla yeni akçelerde darp edilmiştir²⁷.

Sultan IV. Murad (1623) zamanında akçenin gümüş değeri daha çok azaltılmış ve 75 ayara düşürülmüştür. Sultan IV. Mehmed (1648) zamanında yüzde 50'ye Sultan III. Selim (1789) ve Sultan II. Mahmud (1808) zamanında akçenin ayarı yüzde 46'ya kadar düşürülmüştür ve buna paralel olarak sikkenin ağırlığı da azaltılmıştır. Sultan II. Mahmud döneminde akçenin boyutunun küçülmesi ve kullanışa elverişli olmamasından dolayı kaldırılmıştır²⁸.

---

²⁴ Ekrem Kolerkılıç, *Osmanlı İmparatorluğunda Para*, Doğu Ltd. Şirketi Matbaası, Ankara, 1958, s. 11-12.

²⁵ Damalı, 2010, 64.

²⁶ Pere, 1968, 13.

²⁷ Pere, 1968, 13.

²⁸ Pere, 1968, 13.

Akçenin katları olan beşlik ve onluk akçeler ihtiyaç durumuna göre Osmanlının çeşitli dönemlerinde darp ettirilmiştir. İlk beşlik akçe Orhan Bey döneminde bastırılmıştır ancak bu akçeler süreklilik göstermemiştir ve belirli süre sonra basımları durmuştur. Daha sonra XVII. yüzyılın başından itibaren yüzyılın sonuna kadar bu akçelerin basımına devam edilmiştir. Onluk Akçeler ise ilk kez Fatih Sultan Mehmed Han döneminde Kostantiniyye (İstanbul) ve Novar'da (Sırbistan) darp edilmiştir. Sultan II. Bayazid Han ve Kanuni Sultan Süleyman döneminde de darp edildikten sonra basımına kısa bir süre ara verilmiştir. Bu dönemde darp edilen beşlik ve onluk akçeler son derece nadir örneklerdir²⁹.

Bakır Sikkeler: Bakır sikkeler Osmanlıya Moğollarda “nakit” anlamına gelen mungun veya mongon kelimelerinden türetildiği belirtilmiştir. Osmanlıda renginin kırmızı olmasından dolayı “kızıl mangır” ve halk arasında da “pul” olarak adlandırılmaktadır. Bakır sikkeler Bizans döneminde follis, Emevilerde isim benzerliği olarak fels, Osmanlı Devleti'nde ise mangır olarak isimlendirmektedir. Osmanlı'da ilk bakır sikkenin tam olarak ne zaman darp edildiği bilinmemektedir. Bazı kaynaklarda Osman Bey döneminde darp edildiği bazı kaynaklarda ise Orhan Bey zamanına tarihlendirilmekte ancak günümüze ulaşan en eski mangır Sultan I. Murad (1359-1389) dönemine tarihlendirilmektedir³⁰.

Mangır Osmanlının birçok şehrinde darp edilmiştir. Fatih Sultan Mehmed Han İstanbul'un mangır ihtiyacını karşılamak için burada yeni bir darphane açmış ve Darphane-i Amire'nin modernleşmesine kadar bu darphanede mangır darbi devam etmiştir³¹.

Mangır, seferlerin uzaması üzerine savaş giderlerini karşılamak için darp edilmiştir. Kaynaklara göre bir okka halis bakırdan 800 mangır darp edilmiştir ve her iki mangır bir akçe sayıldığı belirtilmiştir³².

Fatih Sultan Mehmed Han (1451–1481) Döneminde büyük ve küçük boy olarak iki farklı mangır darp edilmiştir. Bu mangırlardan büyük boy olanı bir

---

²⁹ Damalı, 2010, 64.

³⁰ Oğuz Tekin, “Mangır”, *TDK İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003, (C. 37, s.568).

³¹ Damalı, 2010, 41.

³² Pere, 1968, 14.

dirhem (3,20 gr.) ağırlığında ve bu mangırdan 8 adedi 1 akçeye karşılık gelmektedir. Küçük boy olan diğer akçe ise bir dirhem üçte biri ağırlığında olup 24 adedi 1 akçeye karşılık gelmektedir. XVI. yüzyılın ikinci yarısına gelindiğinde küçük boy mangırların 32 adedi 1 akçeye karşılık gelmektedir³³.

Sultan I. Murad (1359-1389) döneminden itibaren basılmaya başlanan mangır Sultan Abdülmecid (1839 – 1861) dönemine kadar boyut ve değerlerinde farklılıklar olarak basılmaya devam etmiştir. Abdülmecid döneminde yapılan yeni düzenlemeler sonucunda yeni tip mangırlar Sultan II. Abdülhamit (1876 – 1909) dönemi sonuna kadar kullanılmıştır³⁴.

Altın Sikkeler: Altın kelimesi Moğollarda “Altan” kelimesinden gelmektedir. Osmanlıda altın sikkeye ayrıca “sikkei hasene” veya “nakdi altın” denilmiştir. Ayrıca Peçevi, Hacı Halife ve Koçi Osmanlı altınlarına “fiori” olarak da adlandırmıştır³⁵.

Osmanlı Devleti Fatih Sultan Mehmet Han zamanına kadar altın sikke darp ettirmemiş, bunun yerine piyasadaki başka devletlere ait altın sikkeler kullanılmıştır. Fatih Sultan Mehmet Han zamanına gelindiğinde ise ilk Osmanlı altın sikkesi olan “Sultani” veya “Hasene-i Sultaniye” H.882/M.1478 yılında Kostantiniyye’de darp ettirilmiştir³⁶.

Bu sultanilerin ön yüzünde Daribün nadri/ sahib-ül izzî/ ven nasri/ fil berri vel bahr, arka yüzünde ise Sultan Mehmed bin Sultan Murad han azze nasrahu duribe fi Kostantiniyye 882 yazmaktadır³⁷.

Altın sikkeler basılana kadar Osmanlı Devleti’nde altın sikke olarak Venedik dukasını kullanmıştır. Fatih Sultan Mehmed Han H.882/M.1478 yılında

---

³³ Pamuk, 2012, 44.

³⁴ Pere, 1968, 14.

³⁵ Pere, 1968, 16.

³⁶ Şevket Pamuk, *Yüz Soruda Osmanlı - Türkiye İktisadi Tarihi 1500-1914*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 2005, s.113.

³⁷ İbrahim Artuk - Cevriye Artuk, *Fatih'in Sikke Ve Madalyaları*, İstanbul Belediye Matbaası, İstanbul, 1946, s. 18.

ilk altın sikkesini darp ettikten sonra da Venedik dukaları kullanılmıştır. Ancak bu Venedik dukalarının üzerine bir murabba içinde şah kelimesi eklenmiştir³⁸.

Sultaniler darp edildiğinde, ağırlık olarak 3,5 gr. ağırlığında olup ağırlık ölçüsü olarak Venedik dukaları esas alınmıştır. Ancak ilk darp edilen sultanilerin altın oranı Venedik dukasından daha yoğundur³⁹.

H.834/M.1431 yılında 1,35 gr. ölçü olarak alındığında 1 adet sultaninin 35 akçeye karşılık geldiği, 1462 yılında ise 1 adet sultaninin 40 akçeye karşılık geldiği bilinmektedir. 1548 yılından sonra ise 1 adet altın 60 akçeye çıkmıştır. 1585 yılında bu rakam 1 adet altın 110 adet akçeye karşılık gelmektedir⁴⁰.

Kayıtlarda H.872/ M.1467 yılında Sırp'ların Fatih Sultan Mehmed Han döneminde 300 bin akçe vergi ödediği kayıtlıdır. Yabancı kaynaklarda ise 30 bin Venedik dukası olarak geçmektedir. Bu dönemde 1 Venedik dukasının 30 akçeye karşılık geldiği anlaşılmaktadır⁴¹.

Kanuni sultan Süleyman zamanında darp edilen altınların ağırlık ve ölçülerinde değişiklik olmamıştır. Kanuni döneminden Sultan I. Ahmed dönemine kadar altın sikkenin üzerinde yazan yazı düzenleri bozulmuştur. Özellikle batı darphanelerindeki dikkatsizlikler yüzünden altın sikkelerde ayar ve ölçülerde eksiklikler olmuştur. Bu eksiklikler diğer merkezlerdeki darphanelere de sıçrayarak ayarsızlık bütün altın sikkelerine yayılmıştır. Osmanlı Devleti bu ayarsızlığı gidermek için uzun süre uğraşmıştır⁴².

Yavuz Sultan Selim Han zamanında (1512 - 1520) Mısır, Suriye ve Hicaz'da basılan altın sikkelere "Dınarı sultani" veya sadece "sultani" denilmiştir. Ayrıca Yavuz Sultan Selim Han'ın bastırıldığı üzerinde şah ibaresi yer alan altın sikkelere "Şahi" denilmiştir. Üzerinde sultan ibaresi yer alan diğer altın sikkelerin bazılarına da "Eşrefi" denilmiştir⁴³.

---

³⁸ İbrahim Artuk, "Sikke", *TDK İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1966, (C.10, s.632).

³⁹ Pamuk, 2012, 67.

⁴⁰ Pere, 1968, 17.

⁴¹ Kolerkılıç, 1958, 25.

⁴² Remzi Kocaer, *Osmanlı Altınları*, Güzel Sanatlar Yayınevi, İstanbul, 1967, s. 11-12.

⁴³ Pere, 1968, 17.

Sultan II. Mustafa (1695-1703) döneminden itibaren altın sikkelerin üzerinde tuğralara da yer verilmeye başlanmıştır. Bu altın sikkelere “Cedidi eşrefi” denirken halk arasında da “eşrefi” veya “Tuğralı eşrefi” denilmiştir. III. Ahmed (1703 – 1730) döneminde tek, çift, üçlük, dörtlük, beşlik, yedilik ve onluk olarak “Kebir eşrefi” denilen altın sikkeler darp edilmiştir. Ancak yedilik, beşlik ve çifte olanları günümüze gelmemiştir⁴⁴.

1716 yılında sade ve zarif Venedik dukalarından üstün 24 ayar altın sikke darp edilmiştir. Bu sikkelerin bir yüzünde “tuğra” diğer yüzünde “duribe fi İslambol 1115” yazmakta olup bu sikkelere “Zeri İstanbul”, “ İstanbul altını veya kenarlarının tırtıklı olmasından dolayı “zincirli” adı da verilmiştir. Mısırdaki bu altınların aynısının üzerine sene ibaresi eklenerek darp edilmiştir. Bu altın sikkelere fındığa benzetilmesinden dolayı “fındıki” veya “fındık altını” denilmiştir. Ancak bu altınlara İstanbul’da “Mısır zincirli” denilmiştir⁴⁵.

Sultan I. Mahmud (1730 – 1754) zamanında “Cedid İstanbul” ve “Zeri mahub” olarak iki tipte altın sikke darp edilmiştir. Sultan III. Selim (1789 – 1807) zamanında mali sıkıntılardan dolayı 1790 yılında paranın altın oranında düşürülme yoluna gidilmiştir. O dönemde fındık altınlarının ayarı 800’e, zeri mahubların ağırlığı 748 ayara düşürülmüştür. Osmanlı altın sikkelerinin ayarlarının sürekli değişmesi üzerine Avrupa’dan sahte altınlar ülkeye sokulmuştur. Bunun üzerine devlet tedbir almak amacıyla halkın elindeki yabancı paraları toplatarak toplatılan paranın karşılığında halka sultani vermiştir⁴⁶.

Sultan Abdülmecid (1839 – 1861) zamanında “Memduhiye” adı verilen yirmi kuruşluk altın sikkeler ve bu yirmi kuruşluk sikkelerin yarım ve çeyrekleri darp edilmiştir. Halk arasında yirmi kuruşluk altın olarak adlandırılan bu altın sikkenin basımına 1844 yılında son verilmiştir⁴⁷.

---

⁴⁴ Pere, 1968, 17.

⁴⁵ Pere, 1968, 17.

⁴⁶ Pere, 1968, 18.

⁴⁷ Pere, 1968, 18.

2.2. Teknik

Sikke ilk olarak eski çağlarda darphane denilen atölyelerde oldukça basit şekilde yapılmaktaydı. XVII. yüzyılda Avrupa’da sikke basım makinası kullanılana kadar bu basit teknikte sikke darbu gerçekleştirilmiştir⁴⁸.

Osmanlı devletinde sikke darbu üç değişik şekilde gerçekleştirilmiştir. İlk olarak 1299 – 1685 yılları arasında çekiç ve örs ile basit bir şekilde yapılmaktaydı. İkinci olarak 1685 – 1844 yılları arasında mekanik pres ile darp tekniği uygulanmıştır. Üçüncü olarak ise 1844 – 1920 yılları arasında sarkaç usulü denilen otomatik darp tekniğine geçilmiştir⁴⁹.

El çekiciyle döverek sikke üretim tekniği: ilk olarak M.Ö. V. yüzyıldan itibaren kullanılmakta olan bu teknik XVII. yüzyıla kadar kullanılmıştır. Oldukça basit olarak yapılan bu darphanelerin içinde örs, ocak, tartı, kalıpcı aletleri, kalıplar ve çekiç bulunmaktadır⁵⁰.

Osmanlı Devleti’nde 1685 yılına kadar kullanılan bu teknik yaklaşık 400 yıl boyunca kullanılmıştır ve eski çağlarda kullanılan teknikte, önemli bir değişiklik olmadan darp edilmektedir. Bu dönemde altın, gümüş ve bakır gibi madenlerden darp edilen sikkeler çekiç ile basit bir şekilde uygulanmaktadır⁵¹.

Osmanlı Devleti’nde darphaneler maden yatakları dikkate alınarak maden yataklarının çevresine kurulmuştur. Ayrıca Osmanlı Devleti fethedilen topraklardaki darphaneleri de kullanmıştır. Günümüzde darphanelerin işleyişi hakkında sınırlı sayıda kaynaklardan başka bilgi bulunmamaktadır. Fatih Sultan Mehmed Han döneminde Makedonya’da bulunan kayıt defteri darphane işleyişi hakkında bilgi vermektedir. Serez’de (Yunanistan) bulunan bir darphane, Müslüman mahallesine ismini vermiş ve vergilerden muaf 14 usta ve 20 işçinin çalıştığı bu kayır defterinde kayıtlıdır. Darphanede çalışanlardan metali kare

---

⁴⁸ Tekin, 1992, 11.

⁴⁹ Damalı, 2010, 42.

⁵⁰ Tekin, 1984, 4-5.

⁵¹ Damalı, 2010, 42.

parçalara kesene “Kesimci”, köşelerini kesip yuvarlatanlara “Kelbetenci”, tuğra basanlara da “Tuğracı” denilmiştir⁵².

Sikke darbının sorumluluğu defterdara bağlı “Darphane Emini”ne bağlıdır. Darphane emininin yetkileri sınırsız olmasından dolayı yolsuzluğa karışmaması için bulunduğu bölgede uzun süreli kalmasına izin verilmez, her yıl görev yeri değiştirilmektedir. Darphane emininin yardımcısına “Kedhüda”, para baskı amirine “Sikkezenbaşı”, altın ve gümüşün ayarına yapana “Çeşneci”, sikkenin ağırlık ve ayarını ayarlayana “Sahib-İ Ayar”, darphaneye getirilen madenleri kayıt altına alan kişiye “Simsar” denilmiştir⁵³.

Bu teknikte çeşitli madenlerden darp edilen sikkeler birkaç aşamadan geçmektedir. İlk olarak metal çubuklardan kesilen ve bronz veya metalden yapılmış sikke boyutundaki kalıplara dökülerek oluşturulan sikke pulu ocakta ısıtılarak örs üzerindeki yuvaya yerleştirilir. Kalıbın üzerinde yer alan resim, yazı ve işaretler sikke pulunun kalıbın üzerine konulduktan sonra kalıptaki ön yüz ile sikke pulunun üzerine arka yüzün yer aldığı metal çubuğa çekiç ile vurularak sikke darbu gerçekleştirilmektedir⁵⁴.

El çekiciyle darp tekniğinde sikkelerin ağırlık ve ayar kontrolünü ustaların ayarlamasının zor olmasından dolayı sikkelerde yazı ve kaligrafi hataları görülmektedir. Bu hataların başlıca nedeni merkezdeki darphanelerin dışındaki darphanelerde yer alan ustaların tecrübeli olmamasından dolayı kaynaklanmaktadır. Sikkeler çekiçle darp edildikten sonra “sahib-i ayar” ve “üstad”lar tarafından kontrolü yapıldıktan sonra 100 dirhem metalden kesilen sikkeler adet ve ağırlıklarıyla uyumlu olarak sahiplerine teslim edilmektedir⁵⁵.

Mekanik preslerle sikke üretimi: XVI. yüzyılda birçok devletin kullandığı çekiç ile darp tekniğine bazı yenilikler getirilmiş ve bu tekniğe son verilerek mekanik pres ile sikke üretimine başlanmıştır. Bu teknolojinin kullanılmasıyla birlikte gümüş madenlerinin de bol olmasından dolayı büyük boy gümüş sikkeler daha çok tercih edilip darp edilmeye başlanmıştır. XVI. yüzyıl

---

⁵² Adil Özme, *Malatya Müzesindeki İslâmî Dönem Sikkeleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1993 s. 32.

⁵³ Damalı, 2010, 42.

⁵⁴ Tekin, 1997, 22

⁵⁵ Damalı, 2010, 43-44.

sonlarına doğru Osmanlı ekonomisindeki sorunlardan dolayı ve darp edilecek madenlerin yeterince bulunamamasından darphane sayısı iyice azalmıştır ve Avrupa devletlerinin sikkesi ülkede yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır⁵⁶.

Avrupa’da bir zeytin makinecisi, Balancier adlı bir cendere icat ederek 17. yüzyılda Londra’ya götürmüştür. Cendere İngilizler tarafından çok beğenilen bu cendere ile sikke darp edilmeye başlamışlardır. Fransızlar da 1640–1846 arasında bu usulle sikke basmışlardır. Osmanlı Devleti ise bu sisteme H.1908/M.1686 yılında geçilmiştir. Zeytin üreticisinin icat ettiği bu cendere Cerrah Mustafa tarafından Topkapı sarayı bahçesine kurulmuştur⁵⁷.

H.1908/M.1686 yılından itibaren Osmanlı Devleti’nin kullanmaya başladığı bu sistemde ilk olarak “kuruş” ve “zolta”lar darp edilmeye başlanmıştır. Bu cenderede darp edilecek sikkenin maden çubukları merdaneli tezgahlarda çekilerek inceltip istenilen şekle getirilmektedir. Saç şeritler haline getirilen metal çubuklar mekanik preslere sokularak dairesel kesme kalıplarıyla sikke pulu haline getirilmektedir. Son olarak ise sikkenin ön ve arka yüzünde yer alan yazı, resim veya işaretlerin yer aldığı kalıpların arasına sikke pulu koyularak presler ile vurularak sikke darp edilir⁵⁸.

Cendereyi oluşturan bölümlerden “çarh” levhaların yuvarlak parçalar halinde kesilerek pul haline getirilmesi, “kesme” veya “doğrama” madeni saçların yuvarlak parçalar kesilerek sikke pulu üretilmesi ve “rakkas” ise üst kalıbın bağlı olduğu çeliğe spiral bir hareket vererek kürsünün üzerinde yer alan sikke puluna baskı uygulayan sistemdir⁵⁹.

İstanbul darphanesi için ilk aşamada 3 çarh, 2 kesme ve 2 rakkas imal edilerek sikke darp edilmiştir. III. Mustafa 1757 döneminden itibaren bu tekniğin bütün darphanelerde kullanılması imkansız olmasından dolayı Mısır, Tunus, Cezayir ve Trablusgarp dışındaki darphaneler kapatılmıştır. Osmanlı Devleti’nde

---

⁵⁶ Damalı, 2010, 44.

⁵⁷ Ali İhsan Aksan, *Kütahya Arkeoloji Müzesi’ndeki Erken Osmanlı Dönemi Sikkeleri (I. Murad – II. Murad Dönemi)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2014, s. 36.

⁵⁸ Damalı, 44-45.

⁵⁹ Emre Dölen, “Darphane”, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, İstanbul, 1994, (C.2, s.551-55).

bu sistem ile sikke darbı XIX. yüzyıl sonlarına kadar devam etmiştir ve daha sonra 1844 yılında otomatik pres ile sikke üretimine geçildi⁶⁰.

Otomatik Preslerle Sikke Üretimi: Sultan Abdülmecid (1823 – 1861) döneminde mekanik pres ile sikke üretimi yerine 1844 yılında otomatik preslerle sikke üretimine geçilmiştir. Musa Kazımın verdiği bilgilere göre müdürlük, muhasebe, kitabet ve ercümen gibi idari kısımlardan ve kefne, çeşni, çarhhane, sikkehane ve dökümhane gibi atölyelerden oluşmaktadır⁶¹.

Kefçe: Terazı, vezne ve emanet odası demektir. Bu daire dört bölüme ayrılmıştır. İlk bölüm mizan, ikinci bölüm kasa, üçüncü bölüm altın ve gümüş mahzeni, dördüncü bölüm ise defter kalemidir. Bu daireden verilen makbuz senet hükmünde olup dairenin mesuliyeti ercümene aittir⁶².

Çeşni: Darphaneye getirilen madenlerin ayarı tespit edilerek sikke ayarına uygun hale getirilir. Maden darphaneden sikke olarak gelse bile ayarı kontrol edilir. Gümüş sikkelerin ayarı binde 880, altın sikkelerin ayarı ise binde 916,5'tir⁶³.

Dökümhane: Dökümhane iki bölüm ve altı ocağa ayrılmıştır. Bu altı ocağın üç bölümü altın, diğer üç bölümü gümüş eritilmesine ayrılmıştır. Gümüşten darp edilen sikkeler silik mecidiyelerin tekrar eritilmesiyle yeni sikkeler darp edilmiştir. Dökümhanede sikke darp edebilmek için gümüş 100 derece ısıda eritilmektedir. Altın ise 1500 ve 1800 derecede eritilerek sikke darbı gerçekleştirilmektedir. Sikke darp etmek için önce ocağın yakılması gerekmektedir. Ocağın yanması için ise altın için 25 bin ve gümüş için 80 bin dirhem külçe veya hurda bir araya getirilmesi gerekmektedir. Darphane darp işleminin ilk aşaması olduğu için darphanede her zaman bir müfettiş bulunmaktadır⁶⁴.

---

⁶⁰ Damalı, 2010, 45.

⁶¹ Halil Sahillioğlu, "Darphane", *TDK İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1993, (C.8 s.502).

⁶² Damalı, 2010, 46.

⁶³ Sahillioğlu, 1993, 502.

⁶⁴ Damalı, 2010, 47.

Çerhhane: Dökümhaneden getirilen külçeler haddeden (tel çeken makine) geçirilir ve 1,5 m boyunda ve 5 cm eninde olmak üzere levha haline getirilir. Bu levhalara tel adı verilir. Haddede saatte 40 ile 50 arasında tel imal edildiği halde bu tellerin hepsi kontrollerden geçtiği için zımbaya geç gönderilir. Kontrollerden geçen teller sikkelerin büyüklüğüne göre kesilerek sepete dökülen yuvarlaklara “pul”, delik delik olan tellere ise “hurda” denir. Çerhhane darphanenin en geniş dairesidir⁶⁵.

Sikkehane: Sikkehaneler asıl darphanelerdir ve darp dairesi de denilmektedir. Altın ve gümüş pullar sikkehaneye getirilerek üstüvanelere (silindir) verilir. 1841 yılına kadar sikkeler burada çekiç ile darp edilmektedir⁶⁶.

2.3. Darphaneler

Osmanlı Devleti’nde sikkelerin darp edildiği yere “dârüddarp” ve yaygın olarak da “darphâne” denilmiştir. Orhan Bey’e ait ilk sikkenin Bursa’da darp edildiği, yine Orhan Bey’in oğlu Süleyman Paşa tarafından Orhan Bey adına İpsala’da sikke darp edilmiştir. Sultan I. Murad ve Yıldırım Bayezid’in sikkelerinde darp yeri yazmamaktadır. Yıldırım’dan sonra oğulları zamanında Amasya, Ayasuluk (İzmir), Bursa, Edirne ve Serez’de (Yunanistan) sikke basılmış olması bu şehirlerde de darp yapıldığını göstermektedir. Diğer devletler gibi Osmanlı Devleti de fethettiği bölgelerdeki darphanelerden yararlanmıştır. Ayrıca toprakların genişlemesiyle birlikte maden yataklarına yakın bölgelerde sadece Osmanlı sikkesi darp eden yeni darphaneler kurulmuştur⁶⁷.

XV. yüzyılda darphane sayısının fazla olması, bu dönemde sikkelerin darp edilme talebinin karşılandığını göstermektedir. Darphanelerin üretim kapasitesi halkın veya devletin darphaneye getirdiği maden miktarına göre değişmektedir. Bu yüzden darphanede sikke darbında mevsimlere göre dalgalanmalar olmuştur. Ayrıca padişah değişikliğinde tedavüldeki sikkeler toplatılıp, yeni padişahın adını taşıyan sikkeler darp edilmiştir. Bu yenilenme işlemine tecdid-i sikke (sikkelerin yenilenmesi) denilmiştir. Darphane sayıları çok olmasına rağmen kent merkezindekiler devlet tarafından denetlenmiştir. Büyük kentlerdeki darphaneler

---

⁶⁵ Damalı, 2010, 47.

⁶⁶ Damalı, 2010, 48.

⁶⁷ Sahillioğlu, 1993, 502.

devlet tarafından işletilmekte ve devlet memuru olan emirler tarafından yönetilmiştir. Ancak küçük darphaneler ise iltizam sistemi çerçevesinde açık arttırmayla özel işletmelere verilmiştir. Amil adı verilen bu işletmeler bazen 3, bazen 6 ve bazen de daha fazla süreyle darphanenin işletmesini alıp, devlete de belirli miktarda düzenli ödemeler yapmışlardır. Darphanelere 100 dirhem “halis ayar” gümüşten kaç adet sikke darp edileceği devlet tarafından bildirilmiştir. Akçenin darbı sırasında içine bakır ya da başka bir metal koyulması devlet tarafından yasaklanmıştır⁶⁸.

Osmanlı Devleti’nde altın, gümüş ve bakırdan darp edilen sikkeler XVII. yüzyıl sonuna kadar basittir. Isıtılan metal çubuk iki kalıbın arasına yerleştirilip üstteki kalıba çekiç yardımıyla vurulmaktadır. Böylece kalıbın altında ve üstündeki desenler metal çubuğa basılmakta ve sikke darbı gerçekleşmektedir. İstanbul’daki darphanede çalışan kişi sayısı birkaç yüzü, diğer şehirlerdeki darphanelerde çalışan kişi sayısı ise yüzü geçmektedir⁶⁹.

2.4. Tağşiş

Tağşiş kelime anlamı olarak değerli bir şeyi değersiz bir şeyle karıştırma, saflığını giderme anlamlarına gelmektedir⁷⁰. Tağşiş işleminin yapılabilmesi için piyasadaki altın ve gümüş sikkeler toplatılarak, bu toplatılan sikkelerin maden içeriği azaltılarak tekrar darp edilip piyasaya sürülmektedir⁷¹.

Nüfus veya gelir gibi ekonomiyi etkileyen unsurların büyümesi nedeniyle paranın bu büyümeyi karşılayamamasından dolayı para talebinde artış meydana gelmektedir⁷². Sikkelerdeki maden miktarının bozulmasındaki en önemli nedeni piyasadaki para miktarı ile para talebi arasındaki farkın fazla olmasından kaynaklanmaktadır⁷³.

Tahta geçen her padişah kendi adına sikke darp ettirmiştir. Fatih Sultan Mehmet Han (1451-1481) taht geçtiğinde, o döneme kadar akçenin değerinde

---

⁶⁸ Pamuk, 2017, 38-39.

⁶⁹ Pamuk, 2017, 39-40.

⁷⁰ Ferid Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2013.

⁷¹ Pamuk, 2007, 114.

⁷² Pamuk, 1999, 55.

⁷³ Tefik Güran, *İktisat Tarihi*, Acar Matbaacılık, İstanbul, 1995, s.60.

herhangi bir değişiklik olmamıştır. Ancak Fatih Sultan Mehmet Han döneminde askeri giderleri karşılayabilmek için bu dönemde basılan akçelerdeki gümüş miktarı yaklaşık %30 miktarında azaltılarak ilk tağiş yapılmıştır. Ancak bu tağiş halkın ve yeniçerilerin tepkisini çekmiştir. Bu tağişten sonra gümüş akçe yaklaşık yüz yıl değerini korumuştur. Ancak savaşlar yüzünden mali sıkıntıya girilmesinden dolayı 1585 veya 1586'da yapılan en büyük tağiş yapılarak akçenin gümüş oranı % 44 azaltılmıştır⁷⁴.

Bu dönemde yapılan tağişten sonra akçenin hem ayarı hem de ağırlığı değiştirilmiştir. 1584'te 100 dirhem gümüşten kesilen akçe miktarı 450 iken, tağişten hemen sonra 1586'da 100 dirhem gümüşten 800 akçe darp edilmiştir. Akçenin ağırlığı da, aynı yıllarda 0,68 gramdan 0,38 grama düşmüştür. 1669 yılına gelindiğinde ise, akçe iyice küçülmüş ve incelmıştır. Artık 100 dirhem gümüşten 1400 akçe kesilmeye başlanmış ve ağırlığı da 0,23 grama düşmüştür⁷⁵.

1585-86 yılındaki tağişinden sonra 17. yüzyılın ortalarına kadar yaklaşık olarak 0,7 gramdan 0,3 grama gerileyen gümüş akçe, sadece hesap birimi işlevini yerine getirir hale gelmiştir. Bu dönemde devlet yeterince bakır para da üretememiştir⁷⁶. Bunun yerine, piyasada çok miktarda bulunan Avrupa'nın altın ve özellikle de gümüş sikkeleri kullanılmaya başlanmıştır. Hatta bazı Avrupalı tüccarlar Avrupa darphanelerinde bastırdıkları yabancı sikkeleri Osmanlı piyasalarına getirip kendilerine yapılacak ödemelerin bu paralarla yapılmasını istemiştir. Bu durum karşısında Osmanlı darphaneleri teker teker kapanmaya başlamıştır ve XVII. yy. başlarında 40'a yakın olan darphane sayısı XVII. yy. sonlarında bu sayı 4'e kadar düşmüştür⁷⁷.

1690- 1844 yılları arasında istikrarsız bir dönemin ardından daha istikrarlı bir dönem yaşanmıştır ve büyük çaplı milli paraya dönüş olmuştur. İstanbul'daki kapatılan darphaneler 1685'den sonra yeniden kullanılmaya başlanmış ve 1688 yılından sonra mangır, 1690 yılından sonra da gümüş sikke darp edilmeye başlanmıştır. Yeni darp edilen bu gümüş sikkeler XVIII. yy. boyunca Osmanlı

---

⁷⁴ Ali Akyıldız, "Para", *TDK İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2007, (C.34, s.163).

⁷⁵ Pamuk, 2000, 143.

⁷⁶ Ahmet Tabakoğlu, *Türk İktisat Tarihi*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1986, s.303.

⁷⁷ Pamuk, 2000, 161.

piyasasında yer almıştır. Ayrıca bu dönemde İstanbul ve taşra arasındaki parasal bağlar yeniden güçlenmiştir⁷⁸.

Mekanik darphane aletleriyle birlikte sikke darbına geçildikten sonra ülkeye çok sayıda yasak bakır para girmesine neden olmuştur. Bu kötü gidişatı durdurmak amacıyla, mangır Sultan II. Ahmet tarafından 1691’de tedavülden kaldırılmış ve yoğun şekilde altın ve gümüş para darbına gidilmiştir. Bu darp edilen sikkeler; Zolta ve Sülüs denilen gümüş paralarla Tuğralı (1703), Zincirli (1713), Fındık (1716) ve Zer-i Mahbub (1729) denilen altın paralar bu dönemde darp edilmiştir⁷⁹.

XVIII. yy. başlarından itibaren yeniden darp edilmeye başlanan altın sikkenin kur değeri serbest piyasaya bırakılmıştır. Sultan III. Selim (1789-1807) zamanındaki savaşlar ekonomiyi zayıflatmış ve tekrar sikke taşışına gidilmiştir. Bu taşış ile birlikte kuruş 17,4 gramdan 12,8 grama düşürülmüştür⁸⁰.

Sultan II. Mahmud (1785-1839) döneminde ekonomi iyice kötüleşmiştir. 1809-1831 yılları arasında kötüleşen ekonomi dış borçlar ile de kapanmayınca tekrar taşışe başvurulmuştur. Fakat bu taşış uygulamaları paraları iyice inceltmiştir. Gümüş içeriği 5,9 gramdan 0,5 grama gerilemiştir. Sultan II. Mahmud’un 1839 yılından ölümünden önce Osmanlı para sisteminde köklü bir değişiklik olmuştur⁸¹.

1844 yılından sonra yeniden madeni para kullanılmaya başlanmıştır. Bu sistemde çift metalli kuruş paralar basılmıştır. Bu çift metalli 100 kuruş 1 altına denk gelmiştir⁸².

---

⁷⁸ Tabakoğlu, 1985, 280-81.

⁷⁹ Tabakoğlu, 1985, 280-83.

⁸⁰ Pamuk, 2000, 178.

⁸¹ Pamuk, 2000, 219-220.

⁸² İlhan Tekelli - Selim İlkin, *Para ve Kredi Sisteminin Oluşumunda Bir Aşama: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası*, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayını, Ankara, 1997, s.46.

3. SİNOP ARKEOLOJİ MÜZESİNDE'Kİ BİR GRUP OSMANLI DÖNEMİ SİKKESİ (KATALOG)

3.1. Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi (1413-1421) Sikkeleri

Yıldırım Bayezid'in üçüncü oğlu olan Sultan Çelebi Mehmed Han H.805/M.1402 yılında Timur ile yapılan Ankara savaşının kaybedileceğini anlaması üzerine Amasya'ya gitmiştir⁸³. Sultan Çelebi Mehmed Han önce Amasya'yı aldıktan sonra Tokat ve Sivas'ı almıştır. Daha sonra ise Bursa ve İznik'i de ele geçirerek İsa Çelebi'yi Ulubad'da (H.807/M.1405), Musa Çelebi'yi Çamurluova'da (H.816/M.1413) yenerek Osmanlı birliğini tekrar kurmuştur. Sultan Çelebi Mehmed Han H.816/M.1413 – H.824/M.1421 yılları arasında 5. Osmanlı padişahı olarak tahta çıkmıştır⁸⁴.

Sultan Çelebi Mehmed Han H.806/M.1403 yılında ilk gümüş sikkesini darp ettirmiştir. Bu darp edilen sikkelerin ön yüzünde “Timur Han Gürkan/Mehmed bin Bayezid han” ve ve tuğranın alt kısmında “Hullide Mülkehû (mülkü daim olsun)” dua cümlesi; arka yüzünde ise, Kelime-i Tevhid (Lailahe İllallah Muhammeden Resullah), duribe fi Bursa 806” ifadeleri bulunmaktadır. Yine aynı tarihte darp edilen bazı sikkelerinde ise Bursa yerine Burusa yazmaktadır⁸⁵.

Sultan Çelebi Mehmed Han, Timur'un Anadolu'yu terk etmesinden sonra Ankara'yı ele geçirerek Ankara'da H.806/M.1403 tarihli sikkeler darp ettirmiştir. Bu sikkelerin ön yüzünde Gıyaseddünya/ Veddin Mehmed bin/ Bayezid (Dünya ve din işlerinin yardımcısı/ Beyazid oğlu Mehmed), arka yüzünde ise “Kelime-i Tevhid (La İlahe İllallah Muhammeden Resulallah)/ duribe Engüriye (Ankara) 806” yazmaktadır ve bu darp edilen sikkelerde artık Timur'un adına yer verilmemiştir⁸⁶.

H.808/M.1405 yılında darp edilen sikkelerinin ön yüzünde, “Kelime-i Tevhid (Lailahe İllallah Muhammeden Rasullah)/ Amasya 808, akçenin arka

---

⁸³ Cüneyt Ölçer, *Yıldırım Bayezid'in Oğullarına Ait Akçe ve Mangırlar*, Yenilik Basımevi, İstanbul, 1966, s. 47.

⁸⁴ Damalı, 2010, 215.

⁸⁵ İbrahim Artuk - Cevriye Artuk, 1974, 459-460.

⁸⁶ Ölçer, 1966, 47-48.

yüzünde ise, “Sultanul Azam Mehmed bin Bayezid Han/ Hullide Mülkehû (mülkün daim olsun)” ifadesi yer almaktadır. Sultan Çelebi Mehmed Han’ın bu akçelerinde babasının vefatından sonra ilk kez sultan unvanı kullanılmıştır⁸⁷.

Sultan Çelebi Mehmet Han, Amasya’da H.810/M.1407 yılında Amasya’da darp edilen sikkelerin ön yüzünde, “Kelime-i Tevhid (Lailahe İllallah Muhammeden Rasullah)/, Kelime-i Tevhidin etrafında Osman, Ali, Ebu Bekir, Ömer, yazmaktadır. Bu sikkenin arka yüzünde ise, “es-Sultanul- Azam/ Mehmed bin Bayezid han/ Hullide Mülkehû (mülkü daim olsun)/ duribe Amasya 810” ifadeleri bulunmaktadır⁸⁸. Çelebi Sultan Mehmed Han’ın H.812/M.1409 yılında darp edilen mangırın ön yüzünde “Mehmed bin Bayezid”, arka yüzünde ise “Hullide Mülkehû (mülkü daim olsun) 812” yazmaktadır⁸⁹.

Sultan Çelebi Mehmed Han H.816/M.1413 yılında Bursa’da tahta çıktıktan sonra sikkeler darp ettirmiştir. Bu darp edilen sikkelerin ön yüzünde “Sultan Mehmed bin Bayezid Han”, arka yüzünde ise duribe, basım yeri/ Hullide Mülkehû (mülkü daim olsun), 816/ Zi’de Ömrühû (ömrü uzun olsun)” yazmaktadır. H.816/M.1413 tarihli akçeler Amasya, Ayasuluk (İzmir), Beled (Balad), Bursa, Edirne, Karahisar (Afyonkarahisar) ve Serez’de (Yunanistan) darp edilmiştir⁹⁰.

---

⁸⁷ Ölçer, 1966, 48.

⁸⁸ Şevki Nezihî Aykut, “Osmanlı Sikkeleri”, *Türkler Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, (C.10, s.825).

⁸⁹ Ölçer, 1966, 48.

⁹⁰ Damalı, 2010, 216.

Katalog No: 1

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.84.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnekler Envanter No: 1.3.013, 1.6.013, 1.16.013, 1.20.013, 1.21.013, 1.42.013, 1.68.013, 1.75.013, 1.78.013, 1.86.013, 1.89.013, 1.90.013, 1.96.013, 1.125.013, 1.144.013, 1.149.013, 1.161.013, 1.193.013, 1.212.013, 1.247.013, 1.279.013.

Fotoğraf No: 1- 1A

Çizim No: 1- 1A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,2
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Bursa
Darp Tarihi:	Bilinmiyor
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 1 Ön Yüz

Görsel: 1A Arka Yüz

Çizim: 1 Ön Yüz

Çizim: 1A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili akçe, üç yatay silmeyle dört bölüme ayrılmıştır ve dairenin içerisinde

غيث الدنيا

والدين محمد

بن بايزيد خلد ملكه

ضرب بورسا

Gıyaseddünya

Veddin Mehmed

bin Bayezid Hullide Mülkehû

Duribe Bursa yazmaktadır.

(Dünya ve din işlerinin yardımcısı/
Bayezid oğlu Mehmed, mülkü daim
olsun, Bursa'da basıldı).

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili akçenin kavisli şekildeki dairesinin içinde

لا إله إلا الله محمد رسول الله

عثمان | علي | أبو بكر | عمر

La İlahe İllallah, Muhammeden

Resulullah

"Osman, Ali, Ebu Bekir,

Ömer yazmaktadır.

Katalog No: 2

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.131.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Fotoğraf No: 2- 2A

Çizim No: 2- 2A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Amasya
Darp Tarihi:	Bilinmiyor
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 2 Ön Yüz

Görsel: 2A Arka Yüz

Çizim: 2 Ön Yüz

Çizim: 2A Arka Yüz

Ön yüz: Üç yatay silmeyle dört bölüme ayrılan dairenin içerisinde

غَيْثِ الدُّنْيَا

وَالدِّينِ مُحَمَّدٍ

بْنِ بَايَزِيدِ خَلْدِ مَلِكِهِ

ضَرَبَ أَمَاسِيَةَ

Gıyaseddünya

Veddin Mehmed

bin Bayezid Hullide Mülkehû

Duribe Amasya yazmaktadır.

(Dünya ve din işlerinin yardımcısı/
Bayezid oğlu Mehmed, mülkü daim
olsun, Amasya'da basıldı).

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili akçenin kavisli şekildeki dairesinin içinde

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

عُثْمَانُ | عَلِيٌّ | أَبُو بَكْرٍ (عَمْر)

**La İlahe (İllallah), Muhammeden
Resulullah**

Osman, Ali, Ebu Bekir,

(Ömer) yazmaktadır.

Katalog No: 3

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.1.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnekler Envanter No: 1.7.013, 1.30.013, 1.69.013, 1.72.013, 1.94.013, 1.103.013, 1.109.013, 1.119.013, 1.137.013, 1.147.013, 1.195.013, 1.204.013, 1.211.013, 1.252.013,

Fotoğraf No: 3- 3A

Çizim No: 3- 3A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,2
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Bilinmiyor
Darp Tarihi:	Bilinmiyor
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 3 Ön Yüz

Görsel: 3A Arka Yüz

Çizim: 3 Ön Yüz

Çizim: 3A Arka Yüz

Ön yüz: : İnci dizileriyle çevrili akçe, üç yatay silmeyle dört bölüme ayrılmıştır ve dairenin içerisinde

غيث الدنيا

والدين محمد

بن بايزيد خلد ملكه

(ضرب ...)

Gıyaseddünya

Veddin Mehmed

bin Bayezid Hullide Mülkehû

(Duribe ...) yazmaktadır.

(Dünya ve din işlerinin yardımcısı/
Bayezid oğlu Mehmed, mülkü daim
olsun, (...) basıldı).

Akçenin kavisli şekildeki dairesinin içinde

لا إله إلا الله محمد رسول الله

عثمان | علي | (أبو بكر | عمر)

La İlahe İllallah, Muhammeden

Resulullah

Osman, Ali, (Ebu Bekir, Ömer)

yazmaktadır.

Katalog No: 4

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.41.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Fotoğraf No: 4- 4A

Çizim No: 4- 4A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,2
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Bursa
Darp Tarihi:	H.806 (M.1402)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 4 Ön Yüz

Görsel: 4A Arka Yüz

Çizim: 4 Ön Yüz

Çizim: 4A Arka Yüz

Ön yüz: Akçe üç yatay silmeyle dört bölüme ayrılmıştır. Akçe arka yüzün ön yüze darbi ile yapılmış olup dairenin içerisinde

(لا إله إلا الله محمد) رسول الله

(ضرب) بوسا

٨٠٦

(La İlahe İllallah, Muhammeden)

Resulullah (Duribe) Bursa 806

yazmaktadır.

(Bursa'da darp edildi.)

Arka yüz: Akçe üç yatay silmeyle dört bölüme ayrılmıştır ve arka yüz ters şeklinde darp edilmiş olup dairenin içerisinde

(لا إله إلا الله محمد) رسول الله

ضرب بوسا

٨٠٦

(La İlahe İllallah, Muhammeden)

Resulullah (Duribe) Bursa 806

yazmaktadır.

(Bursa'da darp edildi.)

Katalog No: 5

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.176.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Fotoğraf No: 5- 5A

Çizim No: 5- 5A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Bilinmiyor
Darp Tarihi:	Bilinmiyor
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 5 Ön Yüz

Görsel: 5A Arka Yüz

Çizim: 5 Ön Yüz

Çizim: 5A Arka Yüz

Ön yüz: Akçe üç yatay silmeyle dört bölüme ayrılmıştır ve dairenin içerisinde

(غيث الدنيا)

والدين محمد

(بن بايزيد) **خلد ملكه**

(ضرب ...)

(Gıyaseddünya)

Veddin Mehmed

(bin Bayezid) **Hullide Mülkehû**

(Duribe ...) yazmaktadır.

(Dünya ve din işlerinin yardımcısı/
Bayezid oğlu Mehmed, mülkü daim
olsun, (...) basıldı).

Arka yüz: Akçe üç yatay silmeyle dört bölüme ayrılmıştır. Ön yüzün arka yüze darb edilmesi sonucu dairenin içerisinde

(غيث الدنيا)

(والدين محمد)

(بن بايزيد) **خلد ملكه**

(ضرب ...)

(Gıyaseddünya)

(Veddin Mehmed)

(bin Bayezid) **Hullide Mülkehû**

(Duribe ...) yazmaktadır.

(Dünya ve din işlerinin yardımcısı/
Bayezid oğlu Mehmed, mülkü daim
olsun, (...) basıldı).

Katalog No: 6

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.303.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Fotoğraf No: 6-6A

Çizim No: 6- 6A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,2
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Amasya
Darp Tarihi:	H.810 (M.1410)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 6 Ön Yüz

Görsel: 6A Arka Yüz

Çizim: 6 Ön Yüz

Çizim: 6A Arka Yüz

Ön yüz: Üç silmeyle dört bölüme ayrılan dairenin içerisinde

(غيث الدنيا)

والدين محمد

بن بايزيد خلد ملكه

ضرب اماسيه

٨١٠

(Gıyaseddünya)

Veddin Mehmed

bin Bayezid Hullide Mülkehû

Duribe Amasya

810 yazmaktadır.

(Dünya ve din işlerinin yardımcısı/
Bayezid oğlu Mehmed, mülkü daim
olsun, Amasya'da basıldı).

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili akçenin, kavisli şekildeki dairesinin içerisinde

لا إله إلا الله محمد رسول الله

(عثمان) | علي | أبو بكر | (عمر)

La İlahe İllallah, Muhammeden

Resulullah

(Osman), **Ali, Ebu Bekir**, (Ömer)

yazmaktadır.

Katalog No: 7

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.46.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.11.013, 1.14.013, 1.15.013, 1.18.013, 1.26.013, 1.36.013, 1.37.013, 1.40.013, 1.51.013, 1.53.013, 1.55.013, 1.57.013, 1.58.013, 1.64.013, 1.65.013, 1.73.013, 1.76.013, 1.77.013, 1.79.013, 1.80.013, 1.87.013, 1.100.013, 1.102.013, 1.104.013, 1.121.013, 1.123.013, 1.126.013, 1.127.013, 1.133.013, 1.150.013, 1.162.013, 1.169.013, 1.171.013, 1.174.013, 1.175.013, 1.179.013, 1.180.013, 1.186.013, 1.188.013, 1.190.013, 1.194.013, 1.202.013, 1.205.013, 1.206.013, 1.210.013, 1.218.013, 1.221.013, 1.222.013, 1.227.013, 1.229.013, 1.231.013, 1.232.013, 1.260.013, 1.262.013, 1.268.013, 1.274.013, 1.277.013, 1.278.013, 1.283.013, 1.284.013, 1.288.013, 1.289.013, 1.290.013, 1.291.013, 1.292.013, 1.293.013, 1.298.013, 1.299.013, 1.304.013, 1.305.013, 1.311.013, 1.313.013, 1.314.013, 1.315.013, 1.320.013, 1.321.013.

Fotoğraf No: 7- 7A

Çizim No: 7- 7A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Bursa
Darp Tarihi:	H.816 (M.1413)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 7 Ön Yüz

Görsel: 7A Arka Yüz

Çizim: 7 Ön Yüz

Çizim: 7A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili akçe, iki silmeyle üç bölüme ayrılmış olup dairenin içerisinde

سلطان بن

سلطان محمد بن

بایزید خان

Sultan bin Sultan Mehmed bin

Bayezid Han yazmaktadır.

(Sultan oğlu Sultan/ Bayezid Han oğlu
Mehmed)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili akçe, iki silmeyle üç bölüme ayrılmış olup dairenin içerisinde

ضرب برسه

خالد ۸۱۶ ملکه

زید عمره

Duribe Bursa

Hullide Mülkehû, 816

Zî'de Ömrühû yazmaktadır.

(Bursa'da basıldı/mülkü daim olsun/
ömrü uzun olsun)

Katalog No: 8

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.8.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.9.013, 1.25.013, 1.44.013, 1.47.013, 1.185.013, 1.187.013, 1.208.013, 1.275.013, 1.281.013.

Fotoğraf No: 8- 8A

Çizim No: 8- 8A

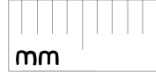
Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,2
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Karahisar (Afyonkarahisar)
Darp Tarihi:	H.816 (M.1413)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 8 Ön Yüz

Görsel: 8A Arka Yüz

Çizim: 8 Ön Yüz

Çizim: 8A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili akçe, iki silmeyle üç bölüme ayrılmış olup dairenin içerisinde

سلطان بن

سلطان محمد بن

بایزید خان

Sultan bin Sultan Mehmed bin

Bayezid Han yazmaktadır.

(Sultan oğlu sultan/ Bayezid Han oğlu
Mehmed)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili akçe, iki silmeyle üç bölüme ayrılmış olup dairenin içerisinde

ضرب قره حصار

خالد ۸۱۶ ملکه

زید عمره

Duribe Karahisar

Hullide 816 Mülkehû

Zî'de Ömrühû

(Karahisar'da basıldı/ mülkü daim
olsun/ ömrü uzun olsun)

Katalog No: 9

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.27.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.4.013, 1.17.013, 1.33.013, 1.38.013, 1.43.013, 1.45.013, 1.50.013, 1.54.013, 1.63.013, 1.66.013, 1.67.013, 1.70.013, 1.74.013, 1.81.013, 1.83.013, 1.95.013, 1.101.013, 1.105.013, 1.108.013, 1.113.013, 1.114.013, 1.128.013, 1.132.013, 1.134.013, 1.136.013, 1.139.013, 1.141.013, 1.142.013, 1.148.013, 1.153.013, 1.156.013, 1.160.013, 1.164.013, 1.173.013, 1.182.013, 1.196.013, 1.199.013, 1.200.013, 1.203.013, 1.209.013, 1.213.013, 1.217.013, 1.224.013, 1.226.013, 1.236.013, 1.240.013, 1.242.013, 1.243.013, 1.245.013, 1.253.013, 1.257.013, 1.258.013, 1.265.013, 1.266.013, 1.267.013, 1.270.013, 1.271.013, 1.272.013, 1.273.013, 1.286.013, 1.301.013, 1.318.013, 1.322.013, 1.323.013, 1.324.013.

Fotoğraf No: 9- 9A

Çizim No: 9- 9A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,2
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Edirne
Darp Tarihi:	H.816 (M.1413)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 9 Ön Yüz

Görsel: 9A Arka Yüz

Çizim: 9 Ön Yüz

Çizim: 9A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili iki silmeyle üç bölüme ayrılan dairenin içinde

سلطان بن

سلطان محمد بن

بایزید خان

Sultan bin Sultan Mehmed bin

Bayezid Han yazmaktadır.

(Sultan oğlu Sultan/ Bayezid Han oğlu Mehmed)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili iki silmeyle üç bölüme ayrılan dairenin içinde

ضرب ادرنه

خالد ۸۱۶ ملکه

زید عمره

Duribe Edirne

Hullide Mülkehû, 816

Zî'de Ömrühû yazmaktadır.

(Edirne'de basıldı/ mülkü daim olsun/ ömrü uzun olsun)

Katalog No: 10

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.59.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.2.013, 1.28.013, 1.34.013, 1.49.013, 1.56.013, 1.60.013, 1.61.013, 1.62.013, 1.85.013, 1.91.013, 1.93.013, 1.97.013, 1.98.013, 1.115.013, 1.116.013, 1.130.013, 1.140.013, 1.143.013, 1.145.013, 1.146.013, 1.151.013, 1.155.013, 1.159.013, 1.163.013, 1.168.013, 1.172.013, 1.181.013, 1.183.013, 1.184.013, 1.189.013, 1.191.013, 1.197.013, 1.214.013, 1.215.013, 1.223.013, 1.225.013, 1.234.013, 1.235.013, 1.239.013, 1.241.013, 1.249.013, 1.254.013, 1.255.013, 1.256.013, 1.261.013, 1.263.013, 1.264.013, 1.269.013, 1.282.013, 1.285.013, 1.287.013, 1.294.013, 1.295.013, 1.310.013, 1.312.013, 1.317.013, 1.319.013, 1.325.013.

Fotoğraf No: 10- 10A

Çizim No: 10- 10A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Beled (Balad)
Darp Tarihi:	H.816 (M.1413)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 10 Ön Yüz

Görsel: 10A Arka Yüz

Çizim: 10 Ön Yüz

Çizim: 10A Arka Yüz

Ön yüz: İki silmeyle üç bölüme ayrılan dairenin içerisinde

سلطان بن

سلطان محمد بن

بایزید خان

Sultan bin Sultan Mehmed bin

Bayezid Han yazmaktadır.

(Sultan oğlu Sultan/ Bayezid Han oğlu

Mehmed)

Arka yüz: inci dizileriyle çevrili sikke iki silmeyle üç bölüme ayrılmış olup dairenin içerisinde

ضرب بلد

خالد ۸۱۶ ملکہ

زند عمره

Duribe Beled

Hullide 816 Mülkehû

Zi'de Ömrühû yazmaktadır.

(Beled'de basıldı/ mülkü daim olsun/

ömrü uzun olsun)

Katalog No: 11

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.22.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.5.013, 1.10.013, 1.13.013, 1.19.013, 1.24.013, 1.29.013, 1.31.013, 1.32.013, 1.35.013, 1.48.013, 1.99.013, 1.106.013, 1.110.013, 1.111.013, 1.129.013, 1.192.013, 1.201.013, 1.216.013, 1.233.013, 1.250.013.

Fotoğraf No: 11- 11A

Çizim No: 11- 11A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,2
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Bursa
Darp Tarihi:	H.816 (M.1413)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 11 Ön Yüz

Görsel: 11A Arka Yüz

Çizim: 11 Ön Yüz

Çizim: 11A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili sikkenin köşelerinde geometrik geçmeler yer almaktadır. İki silmeyle üç bölüme ayrılan dairenin içerisinde

سلطان بن

سلطان محمد بن

بایزید خان

Sultan bin Sultan Mehmed bin

Bayezid Han yazmaktadır.

(Sultan oğlu Sultan/ Bayezid Han oğlu Mehmed)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili sikke iki silmeyle üç bölüme ayrılmış olup dairenin içerisinde

ضرب برسه

خالد ۸۱۶ ملکه

زید عمره

Duribe Bursa

Hullide 816 Mülkehû

Zî'de Ömrühû yazmaktadır.

(Bursa'da basıldı/ mülkü daim olsun/ ömrü uzun olsun)

Katalog No: 12

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.23.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.118.013, 1.120.013, 1.207.013.

Fotoğraf No: 12- 12A

Çizim No: 12- 12A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,2
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Ayasuluk (İzmir)
Darp Tarihi:	H.816 (M.1413)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 12 Ön Yüz

Görsel: 12A Arka Yüz

Çizim: 12 Ön Yüz

Çizim: 12A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili sikke, iki silmeyle üç bölüme ayrılmış olup dairenin içinde

سلطان بن

سلطان محمد بن

بایزید خان

Sultan bin Sultan Mehmed bin

Bayezid Han yazmaktadır.

(Sultan oğlu Sultan/ Bayezid Han oğlu

Mehmed)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili sikke, iki silmeyle üç bölüme ayrılmış olup dairenin içinde

ضرب ایاضلق

خالد ۸۱۶ ملکه

زید عمره

Duribe Ayasuluk

Hullide 816 Mülkehû

Zi'de Ömrühû yazmaktadır.

(Ayasuluk'da basıldı/ mülkü daim olsun/ ömrü uzun olsun)

Katalog No: 13

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.82.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Fotoğraf No: 13- 13A

Çizim No: 13- 13A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Amasya
Darp Tarihi:	H.816 (M.1413)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 13 Ön Yüz

Görsel: 13A Arka Yüz

Çizim: 13 Ön Yüz

Çizim: 13A Arka Yüz

Ön yüz: İki silmeyle üç bölüme ayrılan dairenin içerisinde

سلطان بن

سلطان محمد بن

بايزيد خان

Sultan bin Sultan Mehmed bin

Bayezid Han yazmaktadır.

(Sultan oğlu Sultan/ Bayezid Han oğlu

Mehmed)

Arka yüz: : İnci dizileriyle çevrili akçe, iki silmeyle üç bölüme ayrılmış olup dairenin içerisinde

ضرب اماسيه

خالد ٨١٦ ملكه

زيد عمره

Duribe Amasya

Hullide 816 Mülkehû

Zî'de Ömrühû yazmaktadır.

(Amasya'da basıldı/ mülkü daim olsun/

ömrü uzun olsun)

Katalog No: 14

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.122.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Fotoğraf No: 14- 14A

Çizim No: 14- 14A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,2
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Bilinmiyor
Darp Tarihi:	H.816 (M.1413)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 14 Ön Yüz

Görsel: 14A Arka Yüz

Çizim: 14 Ön Yüz

Çizim: 14A Arka Yüz

Ön yüz: : İnci dizileriyle çevrili akçe, iki silmeyle üç bölüme ayrılmış olup dairenin içinde

سلطان (بن)

سلطان (محمد بن)

بایزید خان

Sultan (bin) Sultan (Mehmed bin)

Bayezid Han yazmaktadır.

(Sultan oğlu Sultan/ Bayezid Han oğlu
Mehmed)

Arka yüz: Aynı sikke üzerine Çelebi Mehmed'e ait arka yüz üst üste darp edilmiştir. Dairenin içinde

ضرب (...)

خالد ۸۱۶ ملکہ

زید عمره

Duribe (...)

Hullide 816 Mülkehû

Zî'de Ömrühû yazmaktadır.

(...) basıldı/ mülkü daim olsun/ ömrü
uzun olsun)

Katalog No: 15

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.39.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Fotoğraf No: 15- 15A

Çizim No: 15- 15A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Bilinmiyor
Darp Tarihi:	H. 818 (M.1415)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 15 Ön Yüz

Görsel: 15A Arka Yüz

Çizim: 15 Ön Yüz

Çizim: 15A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili akçe, iki silmeyle üç bölüme ayrılmış olup dairenin içinde

إلياس بن محمد

زيد عمره

İlyas Bin Mehmed

Zî'de Ömrühû yazmaktadır.

(Mehmed oğlu İlyas/ömrü uzun olsun)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili akçe, iki silmeyle üç bölüme ayrılmış olup dairenin içinde

محمد بن (بايزيد)

٨١٨

Mehmed Bin /(Bayezid)

818 yazmaktadır.

(Bayezid oğlu Mehmed)

Katalog No: 16

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.88.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.12.013, 1.52.013, 1.92.013, 1.107.013, 1.112.013, 1.117.013, 1.124.013, 1.135.013, 1.138.013, 1.152.013, 1.154.013, 1.157.013, 1.158.013, 1.165.013, 1.166.013, 1.167.013, 1.170.013, 1.171.013, 1.177.013, 1.178.013, 1.198.013, 1.219.013, 1.220.013, 1.228.013, 1.230.013, 1.237.013, 1.238.013, 1.244.013, 1.246.013, 1.251.013, 1.259.013, 1.276.013, 1.280.013, 1.297.013, 1.300.013, 1.302.013, 1.306.013, 1.307.013, 1.308.013, 1.309.013, 1.316.013.

Fotoğraf No: 16- 16A

Çizim No: 16- 16A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Bilinmiyor
Darp Tarihi:	H.816 (M.1413)
Yazı karakteri:	Sülüs

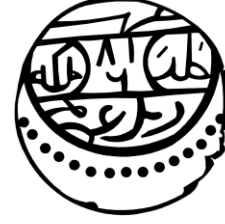
Görsel: 16 Ön Yüz

Görsel: 16A Arka Yüz

Çizim: 16 Ön Yüz

Çizim: 16A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili akçe, iki silmeyle üç bölüme ayrılmış olup dairenin içinde

سلطان بن

سلطان محمد بن

بایزید خان

Sultan bin Sultan Mehmed bin

Bayezid Han yazmaktadır.

(Sultan oğlu Sultan/ Bayezid Han oğlu
Mehmed)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili akçe, iki silmeyle üç bölüme ayrılmış olup dairenin içinde

ضرب اماسیه

خالد ۸۱۶ ملکه

زید عمره

Duribe Amasya

Hullide 816 Mülkehû

Zî'de Ömrühû yazmaktadır.

(Amasya'da basıldı/ mülkü daim
olsun/ ömrü uzun olsun)

Katalog No: 17

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.296.013

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Ali Rıza Ünlü)

Müzedeki Yeri: Depo

Fotoğraf No: 17- 17A

Çizim No: 17- 17A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan Çelebi Mehmed Han H.816-824/M.1413-1421
Darp Yeri:	Bilinmiyor
Darp Tarihi:	H.816 (M.1413)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 17 Ön Yüz

Görsel: 17A Arka Yüz

Çizim: 17 Ön Yüz

Çizim: 17A Arka Yüz

Ön yüz: İki ön yüzün üst üste darp edilmesi nedeniyle en alt satırında sadece

بایزید

Bayezid yazmaktadır.

Arka yüz: İki arka yüzün üst üste darp edilmesi sonucu sikke tam olarak okunamamaktadır.

(خلد) ۸۱۶ ملکہ

(زند) عمره

(Hullide) **816 Mülkehû**

(Zi'de) **Ömrühû** yazmaktadır.

(mülkü daim olsun/ömrü uzun olsun)

3.2. Sultan II. Murad Han Dönemi (1421-1444/ 1445-1451) Sikkeleri

Sultan II. Murad Han H.823/M.1421 yılından H.848/M.1444 yılına kadar 23 yıl kendi rızasıyla tahtta kalmıştır. H.848/M.1444 yılında Fatih Sultan Mehmed Han'ı kendi yerine tahta çıkardı ancak bazı nedenlerden dolayı aynı yıl içinde tekrar tahta çıkmıştır ve H.855/M.1451 yılına kadar tahtta kalmıştır⁹¹. Sultan II. Murad Han Bursa'da tahta çıktıktan sonra H.823/M.1421 yılında ilk akçelerini darp ettirmiştir. Bu darp ettirdiği sikkelerin ön yüzünde padişahın tuğrası "Murad bin Mehmed Han", arka yüzünde ise "hullide mülkehu" (Mülkü daim olsun), darp yeri olan "Bursa" ve "824" tarihi yer almaktadır⁹². Sultan II. Murad Han H.825/M.1422 yılında Amasya, Ayasuluk (İzmir), Bursa, Edirne, Engüriye (Ankara) ve Serez'de (Yunanistan) akçeler darp edilmiştir. Bu darp ettirdiği akçelerin ön yüzünde padişahın tuğrası "Murad bin Mehmed Han" ve darp tarihi olan H.825 tarihi, arka yüzünde ise "hullide mülkehu" (mülkü daim olsun) ve darp edildiği yer yazmaktadır⁹³.

Sultan II. Murad Han H.834/M.1431 yılında Amasya, Bursa, Edirne, Serez (Yunanistan), Ayasuluk (İzmir) ve Novar (Sırbistan) şehirlerde darp edilmiş akçeleri vardır. Bu akçelerin ön yüzünde ve arka yüzünde H.825/M.1422 tarihli akçelerinde yer alan aynı ibareler görülmektedir. Sultan II. Murad Han H.848/M.1445 yılında ikinci cülusunda yılında Amasya, Bursa, Edirne, Serez (Yunanistan), Ayasuluk (İzmir) ve Novar (Sırbistan) gibi şehirlerde akçeler darp ettirmiştir. Bu darp ettirdiği akçelerin ön yüzünde "Murad bin Mehmed Han, azze nasrahû" (Allah'ın yardımı onunla olsun), arka yüzünde ise "hullide mülkehû" duribe basım yeri ve basım tarihi olan H.848 yer almaktadır. Sultan II. Murad Han darp tarihi olmayan mangırlarda darp ettirmiştir. Bu tarihi olmayan mangırların ön yüzlerinde aynalı kufî hat ile yazılmış "Murad", arka yüzünde ise "duribe ve darp yeri" yazmaktadır. Ayrıca başka bir mangırında ön yüzünde "Murad bin Mehmed Han", arka yüzünde ise "duribe ve darp yeri" yazmaktadır.

---

⁹¹ Kolerkılıç, 1958, 22.

⁹² Aykut, 2002, 826.

⁹³ Aykut, 2002, 826.

Katalog No: 18

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.189.93.

Müze Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Benzer Örnek Envanter No: 2.2.93, 2.3.93, 2.4.93, 2.5.93, 2.7.93, 2.9.93, 2.12.93, 2.14.93, 2.15.93, 2.16.93, 2.20.93, 2.24.93, 2.35.93, 2.37.93, 2.38.93, 2.40.93, 2.43.93, 2.44.93, 2.46.93, 2.47.93, 2.48.93, 2.49.93, 2.50.93, 2.54.93, 2.57.93, 2.58.93, 2.60.93, 2.66.93, 2.67.93, 2.69.93, 2.73.93, 2.82.93, 2.83.93, 2.84.93, 2.86.93, 2.87.93, 2.89.93, 2.91.93, 2.98.93, 2.99.93, 2.100.93, 2.101.93, 2.105.93, 2.107.93, 2.109.93, 2.118.93, 2.119.93, 2.121.93, 2.123.93, 2.125.93, 2.136.93, 2.137.93, 2.138.93, 2.139.93, 2.141.93, 2.142.93, 2.144.93, 2.145.93, 2.147.93, 2.148.93, 2.154.93, 2.158.93, 2.162.93, 2.165.93, 2.168.93, 2.170.93, 2.171.93, 2.172.93, 2.173.93, 2.174.93, 2.176.93, 2.178.93, 2.192.93, 2.193.93, 2.196.93, 2.198.93, 2.204.93, 2.205.93, 2.207.93, 2.208.93, 2.211.93, 2.212.93, 2.214.93, 2.216.93, 2.218.93, 2.219.93, 2.222.93, 2.223.93, 2.229.93, 2.231.93, 2.233.93, 2.234.93, 2.236.93, 2.237.93, 2.239.93, 2.240.93, 2.242.93, 2.248.93, 2.256.93, 2.261.93, 2.262.93, 2.266.93, 2.269.93, 2.272.93, 2.274.93, 2.275.93, 2.276.93, 2.280.93, 2.281.93, 2.283.93, 2.285.93, 2.287.93, 2.290.93, 2.292.93, 2.296.93, 2.304.93, 2.307.93, 2.314.93, 2.317.93, 2.330.93, 2.331.93, 2.345.93, 2.346.93, 2.350.93, 2.356.93, 2.361.93, 2.263.93, 2.366.93, 2.379.93, 2.399.93, 2.407.93, 2.416.93, 2.420.93, 2.422.93, 2.424.93, 2.425.93, 2.426.93, 2.427.93, 2.428.93, 2.431.93.

Fotoğraf No: 18- 18A

Çizim No: 18- 18A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/

	M.1421-1444/H.849-855/M.1445-1451
Darp Yeri:	Serez (Yunanistan)
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs
	
Görsel: 18 Ön Yüz	Görsel: 18A Arka Yüz
 mm	 mm
Çizim: 18 Ön Yüz	Çizim: 18A Arka Yüz
<p>Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili daire iki yay ile dört bölüme ayrılmıştır. Orta noktada çiçek motifine yer verilmiştir. Dairenin içinde</p> <p>مراد بن محمد خان ۸۳۴</p> <p>Murad bin Mehmed Han, 834 yazmaktadır. (Mehmed Han oğlu Murad)</p>	<p>Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili daire ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde</p> <p>خالد ملکہ ضرب سرز</p> <p>Hullide Mülkehû Duribe Serez (Mülkü daim olsun/Serez’de basıldı)</p>

Katalog No: 19

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.271.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Benzer Örnek Envanter No: 2.17.93, 2.23.93, 2.30.93, 2.32.93, 2.34.93, 2.45.93, 2.52.93, 2.61.93, 2.62.93, 2.63.93, 2.71.93, 2.72.93, 2.85.93, 2.90.93, 2.102.93, 2.106.93, 2.110.93, 2.111.93, 2.113.93, 2.114.93, 2.115.93, 2.116.93, 2.117.93, 2.120.93, 2.130.93, 2.132.93, 2.133.93, 2.140.93, 2.143.93, 2.149.93, 2.156.93, 2.157.93, 2.160.93, 2.163.93, 2.166.93, 2.175.93, 2.177.93, 2.179.93, 2.180.93, 2.181.93, 2.182.93, 2.183.93, 2.186.93, 2.188.93, 2.190.93, 2.194.93, 2.195.93, 2.210.93, 2.215.93, 2.228.93, 2.244.93, 2.249.93, 2.253.93, 2.254.93, 2.264.93, 2.265.93, 2.267.93, 2.268.93, 2.273.93, 2.278.93, 2.288.93, 2.295.93, 2.306.93, 2.326.93, 2.334.93, 2.342.93, 2.363.93, 2.367.93, 2.368.93, 2.372.93, 2.393.93, 2.395.93, 2.400.93, 2.404.93, 2.409.93, 2.417.93, 2.421.93, 2.430.93, 2.432.93,

Fotoğraf No: 19- 19A

Çizim No: 19- 19A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Serez (Yunanistan)
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 19 Ön Yüz

Görsel: 19A Arka Yüz

Çizim: 19 Ön Yüz

Çizim: 19A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili daire iki yay ile dört bölüme ayrılmıştır. Yayların kesiştiği orta noktada çiçek motifine yer verilmiştir. Dairenin içinde

مراد بن محمد خان

۸۳۴

Murad bin Mehmed Han, 834

yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Murad)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili daire ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde

خدا ملکه

ضرب سرز

Hullide Mülkehû

Duribe Serez

(Mülkü daim olsun/Serez'de basıldı)

Katalog No: 20

Bulunduğu Yeri: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.167.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Fotoğraf No: 20- 20A

Çizim No: 20- 20A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	0.9
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Serez (Yunanistan)
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 20 Ön Yüz

Görsel: 20A Arka Yüz

Çizim: 20 Ön Yüz

Çizim: 20A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili daire iki ön yüzün üst üste darp edilmiştir. Dairenin içinde

مراد بن محمد خان

٨٣٤

Murad bin Mehmed Han, (8)34

yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Murad)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili daire ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde

خالد ملکہ

ضرب سرز

Hullide Mülkehû

Duribe Serez yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Serez'de basıldı)

Katalog No: 21

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.217.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Fotoğraf No: 21- 21A

Çizim No: 21- 21A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Serez (Yunanistan)
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 21 Ön Yüz

Görsel: 21A Arka Yüz

Çizim: 21 Ön Yüz

Çizim: 21A Arka Yüz

Ön yüz: İki ön yüz üst üste darp edilmiştir. İnci dizileriyle çevrili daire iki yay ile dört bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

مراد (بن) محمد خان

۸۳۴

Murad bin Mehmed Han, 834

yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Murad)

Arka yüz: İki arka yüz üst üste darp edilmiştir. İnci dizileriyle çevrili daire ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde

خلد ملکه

ضرب سرز

Hullide Mülkehû

(Duribe) Serez yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Serez'de basıldı)

Katalog No: 22

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.241.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Fotoğraf No: 22 - 22A

Çizim No: 22- 22A

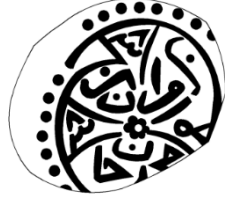
Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Serez (Yunanistan)
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

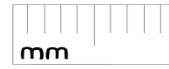
Görsel: 22 Ön Yüz

Görsel: 22A Arka Yüz

Çizim: 22 Ön Yüz

Çizim: 22A Arka Yüz

Ön yüz: iki ön yüz üst üste darp edilmiştir. İnci dizileriyle çevrili daire iki yay ile dört bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

مراد بن (محمد) خان

۸۳۴

Murad bin (Mehmed) Han, 834

yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Murad)

Arka yüz: Ön yüzde olduğu gibi arka yüzde de iki arka yüzün üst üste darp edilmiştir. İnci dizileriyle çevrili daire ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde

خلد (ملکه)

ضرب سرز

Hullide (Mülkehû)

Duribe Serez yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Serez'de basıldı)

Katalog No: 23

Bulunduğu Yeri: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.297.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Fotoğraf No: 23- 23A

Çizim No: 23- 23A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Serez (Yunanistan)
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 23 Ön Yüz

Görsel: 23A Arka Yüz

Çizim: 23 Ön Yüz

Çizim: 23A Arka Yüz

Ön yüz: Akçenin ön ve arka yüzü, aynı yüz üzerine darp edilmiştir. İnci dizileriyle çevrili dairenin içinde

محمد خان"

۳

Hullide Mülkehû

Mehmed Han, 3 yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun)

Arka yüz: Ön ve arka yüz aynı yüz üzerine darp edilmiştir. İnci dizileriyle çevrili dairenin içinde

ضرب سرز

Duribe Serez yazmaktadır.

(Serez'de basıldı)

Katalog No: 24

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.415.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Fotoğraf No: 24- 24A

Çizim No: 24- 24A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Serez (Yunanistan)
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 24 Ön Yüz

Görsel: 24A Arka Yüz

Çizim: 24 Ön Yüz

Çizim: 24A Arka Yüz

Ön yüz: Ön ve arkasının aynı yüz üzerine darp edilmiştir. İnci dizileriyle çevrili dairenin içinde

محمد خان

۸۳

Hullide Mülkehû

Mehmed Han, 83 yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun)

Arka yüz: İki arka yüz üst üste darp edilmiştir. İnci dizileriyle çevrili daire yatak kuşakla ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde

خلد

ضرب سرز

Hullide

Duribe Serez yazmaktadır.

(Serez'de basıldı)

Katalog No: 25

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.243.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Benzer Örnek Envanter No: 2.29.93, 2.56.93, 2.59.93, 2.74.93, 2.76.93, 2.78.93, 2.93.93, 2.94.93, 2.96.93, 2.131.93, 2.135.93, 2.184.93, 2.202.93, 2.209.93, 2.225.93, 2.230.93, 2.252.93, 2.277.93, 2.282.93, 2.299.93, 2.341.93, 2.348.93, 2.359.93, 2.375.93, 2.376.93, 2.387.93, 2.389.93, 2.405.93, 2.433.93, 2.434.93,

Fotoğraf No: 25- 25A

Çizim No: 25- 25A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Edirne
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 25 Ön Yüz

Görsel: 25A Arka Yüz

Çizim: 26 Ön Yüz

Çizim: 25A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili daire iki yay ile dört bölüme ayrılmıştır. Yayların kesiştiği orta noktada hilale yer verilmiştir. Dairenin içinde

مراد بن محمد خان

۸۳۴

Murad bin Mehmed Han, 834
yazmaktadır.

Mehmed Han oğlu Murad)

Arka yüz: Sikke ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde

خالد ملکہ

ضرب ادرنه

Hullide Mülkehû

Duribe Edirne yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Edirne'de basıldı)

Katalog No: 26

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.1.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Benzer Örnek Envanter No: 2.10.93, 2.11.93, 2.13.93, 2.21.93, 2.22.93, 2.25.93, 2.27.93, 2.28.93, 2.31.93, 2.36.93, 2.51.93, 2.55.93, 2.64.93, 2.65.93, 2.70.93, 2.79.93, 2.80.93, 2.81.93, 2.88.93, 2.92.93, 2.95.93, 2.97.93, 2.103.93, 2.104.93, 2.112.93, 2.122.93, 2.127.93, 2.128.93, 2.129.93, 2.134.93, 2.146.93, 2.150.93, 2.151.93, 2.153.93, 2.155.93, 2.164.93, 2.187.93, 2.197.93, 2.200.93, 2.203.93, 2.206.93, 2.213.93, 2.220.93, 2.224.93, 2.226.93, 2.235.93, 2.238.93, 2.246.93, 2.247.93, 2.250.93, 2.251.93, 2.258.93, 2.270.93, 2.284.93, 2.286.93, 2.293.93, 2.294.93, 2.300.93, 2.301.93, 2.302.93, 2.310.93, 2.313.93, 2.319.93, 2.321.93, 2.325.93, 2.337.93, 2.340.93, 2.354.93, 2.357.93, 2.362.93, 2.365.93, 2.371.93, 2.373.93, 2.385.93, 2.390.93, 2.397.93, 2.398.93, 2.401.93, 2.403.93, 2.410.93, 2.411.93, 2.412.93, 2.413.93, 2.418.93, 2.419.93, 2.429.93.

Fotoğraf No: 26- 26A

Çizim No: 26- 26A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Edirne
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 26 Ön Yüz

Görsel: 26A Arka Yüz

Çizim: 26 Ön Yüz

Çizim: 26A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili daire iki yay ile dört bölüme ayrılmıştır. Yayların kesiştiği orta noktada çiçek motifine yer verilmiştir. Dairenin içinde

مراد بن محمد خان

۸۳۴

Murad bin Mehmed Han, 834

yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Murad)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili daire ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde

خلد ملکه

ضرب ادرنه

Hullide Mülkehû

Duribe Edirne yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Edirne'de basıldı)

Katalog No: 27

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.200.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Benzer Örnek Envanter No: 2.13.93, 2.25.93, 2.28.93, 2.36.93, 2.51.93, 2.64.93, 2.80.93, 2.81.93, 2.85.93, 2.92.93, 2.95.93, 2.97.93, 2.112.93, 2.122.93, 2.129.93, 2.150.93, 2.151.93, 2.153.93, 2.155.93, 2.203.93, 2.220.93, 2.226.93, 2.235.93, 2.238.93, 2.243.93, 2.246.93, 2.247.93, 2.250.93, 2.251.93, 2.270.93, 2.293.93, 2.294.93, 2.301.93, 2.313.93, 2.325.93, 2.362.93, 2.390.93, 2.401.93, 2.403.93, 2.410.93, 2.412.93, 2.418.93, 2.419.93.

Fotoğraf No: 27- 27A

Çizim No: 27- 27A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	1,2
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Edirne
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 27 Ön Yüz

Görsel: 27A Arka Yüz

Çizim: 27 Ön Yüz

Çizim: 27A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili daire iki yay ile dört bölüme ayrılmıştır. Yayların kesiştiği orta noktada daireye yer verilmiştir. Dairenin içinde

مراد بن محمد خان

۸۳۴

Murad bin Mehmed Han, 834

yazmaktadır.

Mehmed Han oğlu Murad)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili daire ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde

خلد ملکه

ضرب ادرنه

Hullide Mülkehû

Duribe Edirne yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Edirne'de basıldı)

Katalog No: 28

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.191.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Fotoğraf No: 28- 28A

Çizim No: 28- 28A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Edirne
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 28 Ön Yüz

Görsel: 28A Arka Yüz

Çizim: 28 Ön Yüz

Çizim: 28A Arka Yüz

Ön yüz: İki ön yüz üst üste darp edilen sikke iki yay ile dört bölüme ayrılmıştır. Yayların kesiştiği orta noktada çiçek motifine yer verilmiştir. Dairenin içinde

مراد (بن) محمد (خان)

٤ (٨٣)

Murad (bin) Mehmed (Han), (83)4 yazmaktadır.

Mehmed Han oğlu Murad)

Arka yüz: Sikke yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde

خالد ملکہ

ضرب ادرنه

Hullide Mülkehû

Duribe Edirne yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Edirne'de basıldı)

Katalog No: 29

Bulunduğu Yeri: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.338.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Fotoğraf No: 29- 29A

Çizim No: 29- 29A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Ayasuluk (Selçuk)
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 29 Ön Yüz

Görsel: 29A Arka Yüz

Çizim: 29 Ön Yüz

Çizim: 29A Arka Yüz

Ön yüz: Sikke iki yay ile dört bölüme ayrılmıştır. Yayların kesiştiği orta noktada hilale yer verilmiştir. Dairenin içinde

مراد بن محمد خان

۸۳۴

Mehmed Han Murad bin, 834
yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Murad)

Arka yüz: Sikke ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde

خدا ملکہ

ضرب ایاضلق

Hullide Mülkehû

Duribe Ayasuluk yazmaktadır.
(Mülkü daim olsun/Ayasluk'ta
basıldı)

Katalog No: 30

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.344.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Benzer Örnek Envanter No: 2.53.93, 2.152.93, 2.185.93, 2.227.93, 2.355.93, 2.370.93, 2.380.93, 2.406.93.

Fotoğraf No: 30- 30A

Çizim No: 30- 30A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Ayasuluk (İzmir)
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 30 Ön Yüz

Görsel: 30A Arka Yüz

Çizim: 30 Ön Yüz

Çizim: 30A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili daire iki yay ile dört bölüme ayrılmıştır. Yayların kesiştiği orta noktada daireye yer verilmiştir. Dairenin içinde

مراد بن محمد خان

۸۳۴

Murad bin Mehmed Han, 834

yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Murad)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili daire ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde

خلد ملکه

ضرب ایاضق

Hullide Mülkehû

Duribe Ayasuluk yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Ayasuluk'ta

basıldı)

Katalog No: 31

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.388.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Benzer Örnek Envanter No: 2.39.93, 2.124.93, 2.126.93, 2.169.93, 2.303.93, 2.308.93, 2.309.93, 2.311.93, 2.312.93, 2.315.93, 2.316.93, 2.318.93, 2.320.93, 2.322.93, 2.323.93, 2.324.93, 2.327.93, 2.328.93, 2.329.93, 2.332.93, 2.333.93, 2.335.93, 2.336.93, 2.339.93, 2.343.93, 2.347.93, 2.351.93, 2.352.93, 2.353.93, 2.358.93, 2.360.93, 2.364.93, 2.369.93, 2.378.93, 2.381.93, 2.382.93, 2.383.93, 2.386.93, 2.392.93, 2.394.93, 2.396.93, 2.408.93, 2.414.93, 2.423.93.

Fotoğraf No: 31- 31A

Çizim No: 31- 31A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Bursa
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 31 Ön Yüz

Görsel: 31A Arka Yüz

Çizim: 31 Ön Yüz

Çizim: 31A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili daire iki yay ile dört bölüme ayrılmıştır. Yayların kesiştiği orta noktada hilal motifine yer verilmiştir. Dairenin içinde

مراد بن محمد (خان)

۸۳۴

Murad bin Mehmed (Han), 834
yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Murad)

Arka yüz: Sikke ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde

خلد ملکه

ضرب برسه

Hullide Mülkehû

Duribe Bursa yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Bursa'da basıldı)

Katalog No: 32

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.377.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Benzer Örnek Envanter No: 2.402.93

Fotoğraf No: 32- 32A

Çizim No: 32- 32A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Bursa
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 32 Ön Yüz

Görsel: 32A Arka Yüz

Çizim: 32 Ön Yüz

Çizim: 32A Arka Yüz

Ön yüz İnci dizileriyle çevrili daire ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Akçe arka yüzün aynısı olacak şekilde içinde

(خلد ملکه)

ضرب برسه

(Hullide Mülkehû)

Duribe Bursa yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Bursa'da basıldı)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili daire ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Akçe zıt yönde darp edilmiş olup içinde

(خلد ملکه)

ضرب برسه

(Hullide Mülkehû)

Duribe Bursa yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Bursa'da basıldı)

Katalog No: 33

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.298.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Benzer Örnek Envanter No: 2.108.93, 2.305.93.

Fotoğraf No: 33- 33A

Çizim No: 33- 33A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Amasya
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 33 Ön Yüz

Görsel: 33A Arka Yüz

Çizim: 33 Ön Yüz

Çizim: 33A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili daire iki yay ile dört bölüme ayrılmıştır. Yayların kesiştiği orta noktada daireye yer verilmiştir. Dairenin içinde

مراد بن محمد خان

٨٣(٤)

Murad bin Mehmed Han, 83(4)

yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Murad)

İnci dizileriyle çevrili daire ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde

خالد ملکہ

ضرب اماسیہ

Hullide Mülkehû

Duribe Amasya yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Amasya'da basıldı)

Katalog No: 34

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.279.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Benzer Örnek Envanter No : 2.8.93, 2.18.93, 2.19.93, 2.26.93, 2.33.93, 2.41.93, 2.42.93, 2.68.93, 2.77.93, 2.159.93, 2.199.93, 2.201.93, 2.232.93, 2.245.93, 2.255.93, 2.257.93, 2.259.93, 2.289.93, 2.374.93, 2.391.93.

Fotoğraf No: 34- 34A

Çizim No: 34- 34A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	1,1
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Novar (Sırbistan)
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 34Ön Yüz

Görsel: 34A Arka Yüz

Çizim: 34Ön Yüz

Çizim: 34A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili daire iki yay ile dört bölüme ayrılmıştır. Yayların kesiştiği orta noktada çiçek motifine yer verilmiştir. Dairenin içinde

مراد بن محمد خان

۸۳۴

Murad bin Mehmed Han, 834

yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Murad)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili daire ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde

خلد ملکه

ضرب نوار

Hullide Mülkehû

Duribe Novar yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Novar'da basıldı)

Katalog No: 35

Bulunduğu Yeri: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.75.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Fotoğraf No: 35- 35A

Çizim No: 35- 35A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Bilinmiyor
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 35 Ön Yüz

Görsel: 35A Arka Yüz

Çizim: 35 Ön Yüz

Çizim: 35A Arka Yüz

Ön yüz: İki ön yüz üst üste darp edilmiştir. İnci dizileriyle çevrili daire iki yay ile dört bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

مراد بن (محمد خان)

۸۳۴

Murad bin (Mehmed Han), 834
yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Murad)

Arka yüz: İki arka yüz üst üste darp edilmiştir. İnci dizileriyle çevrili daire ortada yatay geometrik kuşak ile ikiye ayrılmıştır. Dairenin içinde.

خالد ملکه

(ضرب ...)

Hullide Mülkehû

(Duribe (...)) yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/(...) basıldı)

Katalog No: 36

Bulunduğu Yeri: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.161.93

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Kastamonu Buluntusu)

Müzedeki Yeri: Teşhir

Fotoğraf No: 36- 36A

Çizim No: 36- 36A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	12
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Sultan II. Murad Han H.824-848/ M.1421-1444/H.849-855/M.1445- 1451
Darp Yeri:	Bilinmiyor
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1431)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 36 Ön Yüz

Görsel: 36A Arka Yüz

Çizim: 36 Ön Yüz

Çizim: 36A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili daire iki yay ile dört bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

مراد بن محمد خان

۸۳۴

Murad bin Mehmed Han, 834

yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Murad)

Arka yüz: Ön yüzün aynısı arka yüzün üzerine darp edilmiştir. Ancak farklı olarak zıt yönlerde bakmaktadır. Dairenin içinde

مراد (بن) محمد خان

(۸۳)۴

Murad (bin) Mehmed Han, (83)4

yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Murad)

3.3. Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi (1444-1445/1451-1481)

Sikkeleri

Fatih Sultan Mehmed Han, ilk cülusunu tahta çıktığı H.848/M.1444 yılında dağıtmıştır. Bu dönemde darp edilen akçeler, Edirne, Ayasuluk, Amasya, Bursa ve Serez’de darp edilmiştir. Fatih’in H.848/M.1444 tarihli akçelerinin ön yüzünde, “Mehmed bin Murad Han ve Azze nasrahu (Allah’ın aziz yardımı onunla olsun)”, arka yüzünde ise, “hullide mülkehu (Mülkü daim olsun) darp yeri ve H.848” yer almaktadır⁹⁴.

Fatih Sultan Mehmed Han H.855/M.1451 yılında tekrar tahta çıktığı zaman ikinci cülusunu dağıtmıştır. Bu dönemde darp edilen akçelerin ön yüzünde “Mehmed bin Murad Han, azze nasrahu (Allah’ın aziz yardımı onunla olsun) ve darp tarihi 855”, arka yüzünde ise “hullide mülkehû (Mülkü daim olsun duribe basım yeri” yazmaktadır. Yine bu dönemde darp edilen akçeler ilk cülüsünde olduğu gibi Edirne, Ayasuluk (İzmir), Amasya, Bursa ve Serez’de (Yunanistan) darp edilmiştir. Fatih Sultan Mehmed Han H.865/M.1460 ve H.875/M.1470 yıllarındaki akçelerini Amasya Ayasuluk (İzmir), Bursa, Edirne, İstanbul, Novar (Sırbistan)ve Serez’de (Yunanistan) darp ettirmiştir. Bu akçelerde H.855/M.1451 tarihindeki darp edilen akçeler ile aynıdır⁹⁵.

H.880/M.1475 yılında Bursa, Edirne, İstanbul, Serez (Yunanistan) ve Üsküp’te darp edilen akçelerin ön yüzünde, “ Sultan Mehmed bin Murad Han”, arka yüzünde ise, “azze nasrahu (Allah’ın aziz yardımı onunla olsun), darp yeri ve tarihi” bulunmaktadır. H.886/M.1481 tarihli akçelerin ön yüzünde "Sultan Mehmet bin Murat Han", arka yüzünde ise "Azze nasrahu (Allah’ın aziz yardımı onunla olsun) " duribe darp yeri ve sene 886" yazmaktadır. Bu tarihte darp edilen akçeler Amasya, Bursa, Edirne, İstanbul, Novar (Sırbistan), Tire (Aydın) ve Üsküp’te darp edilmiştir⁹⁶.

H.875/M.1470 yılında Fatih Sultan Mehmed Han “Muhammed Hani” adıyla “on akçelik” sikkelerini Novar (Sırbistan) ve Kostantiniye’de (İstanbul) darp ettirmiştir. Bu akçelerin altın sikkeler ile karıştırılmasını önlemek için

---

⁹⁴ Aykut, 2002, 826.

⁹⁵ Damalı, 2010, 297-300.

⁹⁶ Damalı, 2010, 297-300.

“Gümüş Sultaniye” diye adlandırılmıştır. Bu on akçeliklerin ön yüzünde, “Mehmed bin Murad Han, Halleda’llahu Sultanehu (Allah Saltanatını devamlı kılsın) dua cümlesi ile darp yeri ve tarihi”, arka yüzünde ise “Sultan’ül berreyni ve Hakan’ül- bahreyni es- Sultan İbnu’s- Sultan (İki karanın sultanı ve iki denizin hakani, sultan oğlu sultan)” yazmaktadır⁹⁷.

Osmanlı’da ilk altın sikke Fatih Sultan Mehmed Han tarafından H.883/M.1478 yılında darp ettirilmiştir. “Sikke-i Hasse” veya “Hasen-i Sultaniye” denilen bu sikkelerin bir yüzünde “Sultan Mehmed bin Murad Han, azze nasrahu (Allah’ın aziz yardımını onunla olsun), Kostantiniyye (İstanbul), duribe fi 882”, diğer yüzünde ise “daribün-nadır sahbü’l-izz ve’n- nasr fi’l-berve’l-bahr (altını sikkeyi darp ettiren karada ve denizde yücelik, kudret ve zafer sahibi)” yazmaktadır⁹⁸.

Fatih Sultan Mehmed Han’ın iki farklı boy bakır sikke darp edilmiştir. Bu bakır sikkeler büyük boy olup mangırlar bir dirhem (3,20 gram) ağırlığında olup, 8 tanesi bir akçe değerindedir. Küçük boyutlu bakır sikkelerin 24 tanesi bir akçeye karşılık gelmekteydi. XVI. Yüzyıldan sonra, yarım ve çeyrek olmak üzere iki farklı küçük bakır sikke darp edildi. Bu bakır sikkelerin 32 tanesi bir akçeye karşılık gelmekteydi⁹⁹.

Fatih Sultan Mehmed Han H.855/M.1451 yılındaki cülusunda ve H.855/M.1451 yılındaki cülusunda sikke tecdidi (sikke yenilenmesi) yapmıştır. Halkın darphaneye getirdiği eski sikkeler yenisinden daha iyi bile olsa 12 adet eski sikke 10 adet yeni sikkeye değiştirilmekteydi. Fatih Sultan Mehmed Han hazineye gelir sağladığı için ilk başlarda 10 senede bir saltanatının sonlarına doğru 5 senede bir sikke tecdidi yapmıştır. Sikke tecdidi yapılırken aynı zamanda sikkeler tağşiş edilmiştir. Fatih Sultan Mehmed Han, H.848/M.1444 yılındaki ilk cülusunda, H.855/M.1451 yılındaki ikinci cülusunda ve daha sonra H.865/M.1460, H.875/1470, H.880/M.1475 ve H.886/M.1481 yıllarında olmak üzere altı sikke tağşişi yapmıştır¹⁰⁰.

---

⁹⁷ Damalı, 2010, 297-300.

⁹⁸ Artuk, 1946, 17

⁹⁹ Pamuk, 2000, 44.

¹⁰⁰ Pamuk, 2000, 54.

Katalog No: 37

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.6.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.4.72, 1.11.72, 1.12.72, 1.26.72, 1.28.72, 1.31.72, 1.40.72, 1.41.72, 1.45.72, 1.47.72, 1.49.72, 1.59.72, 1.61.72, 1.64.72, 1.73.72, 1.74.72, 1.79.72, 1.83.72, 1.85.72,1.86.72, 1.97.72, 1.104.72, 1.115.72, 1.120.72, 1.121.72, 1.122.72, 1.127.72, 1.136.72, 1.140.72, 1.144.72, 1.150.72, 1.151.72, 1.156.72, 1.161.72, 1.163.72, 1.167.72, 1.176.72, 1.179.72, 1.183.72, 1.184.72, 1.186.72, 1.193.72, 1.201.72, 1.203.72, 1.204.72.

Fotoğraf No: 37- 37A

Çizim No: 37- 37A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Novar (Sırbistan)
Darp Tarihi:	H. 865 (M. 1460)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 37 Ön Yüz

Görsel: 37A Arka Yüz

Çizim: 37Ön Yüz

Çizim: 37A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili sikkenin ortasında altı kollu yıldız yer almaktadır. Altı kollu yıldızın etrafında ise

محمد بن مراد خان عز نصره

٨٦٥

Mehmed bin Murad Han Azze

Nasrahu 865 yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Mehmed/ Allah'ın aziz yardımını onunla olsun)

Arka yüz: Sikkenin ortasında altı kollu yıldız yer almaktadır. Altı kollu yıldızın etrafında ise

خالد ملکه ضرب نوار

Hullide Mülkehû Duribe Novar

yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Novar'da basıldı)

Katalog No: 38

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.7.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.2.72, 1.13.72, 1.17.72, 1.18.72, 1.21.72, 1.37.72, 1.39.72, 1.48.72, 1.52.72, 1.53.72, 1.62.72, 1.67.72, 1.70.72, 1.81.72, 1.95.72, 1.98.72, 1.102.72, 1.106.72, 1.109.72, 1.110.72, 1.116.72, 1.123.72, 1.125.72, 1.131.72, 1.132.72, 1.134.72, 1.141.72, 1.142.72, 1.145.72, 1.148.72, 1.164.72, 1.192.72, 1.195.72, 1.202.72, 1.208.72, 1.209.72, 1.210.72, 1.211.72, 1.212.72, 11.1.200.

Fotoğraf No: 38- 38A

Çizim No: 38- 38A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Serez (Yunanistan)
Darp Tarihi:	H. 865 (M. 1460)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 38 Ön Yüz

Görsel: 38A Arka Yüz

Çizim: 38 Ön Yüz

Çizim: 38A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili sikkenin ortasında altı kollu yıldız yer almaktadır. Altı kollu yıldızın etrafında ise

محمد بن مراد خان عز نصره

٨٦٥

Mehmed bin Murad Han Azze

Nasrahu 865 yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Mehmed/ Allah'ın aziz yardımını onunla olsun)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili sikkenin ortasında altı kollu yıldız yer almaktadır. Altı kollu yıldızın etrafında ise

خلد ملکه ضرب سرز

Hullide Mülkehû Duribe Serez

yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Serez'de basıldı)

Katalog No: 39

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.23.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.19.72, 1.24.72, 1.27.72, 1.32.72, 1.44.72, 1.51.72, 1.60.72, 1.77.72, 1.88.72, 1.99.72, 1.118.72, 1.124.72, 1.130.72, 1.135.72, 1.139.72, 1.149.72, 1.160.72, 1.165.72, 1.178.72, 1.181.72, 1.196.72,

Fotoğraf No: 39- 39A

Çizim No: 39- 39A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451- 1481
Darp Yeri:	Amasya
Darp Tarihi:	H. 865 (M. 1460)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 39 Ön Yüz

Görsel: 39A Arka Yüz

Çizim: 39 Ön Yüz

Çizim: 39A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili sikkenin ortasında altı kollü yıldız yer almaktadır. Altı kollü yıldızın etrafında ise

محمد بن مراد خان عز نصره

٨٦٥

Mehmed bin Murad Han Azze

Nasrahu 865 yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Mehmed/ Allah'ın aziz yardımını onunla olsun)

Arka yüz: Sikkenin ortasında altı kollü yıldız yer almaktadır. Altı kollü yıldızın etrafında ise

خلد ملکه ضرب اماسیه

Hullide Mülkehû Duribe Amasya

yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Amasya'da basıldı)

Katalog No: 40

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.103.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.1.72, 1.3.72, 1.25.72, 1.30.72, 1.35.72, 1.38.72, 1.46.72, 1.50.72, 1.54.72, 1.56.72, 1.57.72, 1.58.72, 1.69.72, 1.71.72, 1.76.72, 1.80.72, 1.82.72, 1.87.72, 1.89.72, 1.91.72, 1.93.72, 1.101.72, 1.105.72, 1.107.72, 1.108.72, 1.112.72, 1.114.72, 1.117.72, 1.143.72, 1.152.72, 1.153.72, 1.157.72, 1.159.72, 1.175.72, 1.180.72, 1.187.72, 1.188.72, 1.189.72, 1.190.72, 1.194.72, 1.198.72, 1.205.72, 1.207.72, 11.3.2000.

Fotoğraf No: 40- 40A

Çizim No: 40- 40A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Edirne
Darp Tarihi:	H. 865 (M. 1460)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 39 Ön Yüz

Görsel: 39A Arka Yüz

Çizim: 39 Ön Yüz

Çizim: 39A Arka Yüz

Ön yüz: Ön yüz: Sikkenin ortasında altı kollü yıldız yer almaktadır. Altı kollü yıldızın etrafında ise

محمد بن مراد خان عز نصره

٨٦٥

Mehmed bin Murad Han Azze

Nasrahu 865 yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Mehmed/ Allah'ın aziz yardımını onunla olsun)

Arka yüz: Sikkenin ortasında altı kollü yıldız yer almaktadır. Altı kollü yıldızın etrafında ise

خالد ملکه ضرب ادرنه

Hullide Mülkehû Duribe Edirne

yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Edirne'de basıldı)

Katalog No: 41

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.129.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.78.72.

Fotoğraf No: 41- 41A

Çizim No: 41- 41A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Kostantiniyye(ti) (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 865 (M. 1460)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 41 Ön Yüz

Görsel: 41A Arka Yüz

Çizim: 41 Ön Yüz

Çizim: 41A Arka Yüz

Ön yüz: Sikkenin ortasında altı kollu yıldız yer almaktadır. Altı kollu yıldızın etrafında ise

محمد بن مراد خان عز نصره

٨٦٥

Mehmed bin Murad Han Azze

Nasrahu 865 yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Mehmed/ Allah'ın aziz yardımını onunla olsun)

Arka yüz: Sikkenin ortasında altı kollu yıldız yer almaktadır. Altı kollu yıldızın etrafında ise

خالد ملکہ ضرب قسطنطينیہ

Hullide Mülkehû Duribe

Kostantiniyye(ti) yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Kostantiniye'de basıldı)

Katalog No: 42

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.169.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.14.72, 1.33.72, 1.94.72, 1.133.72, 1.162.72, 1.197.72.

Fotoğraf No: 42- 42A

Çizim No: 42- 42A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Ayasuluk (İzmir)
Darp Tarihi:	H. 865 (M. 1460)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 42 Ön Yüz

Görsel: 42A Arka Yüz

Çizim: 42 Ön Yüz

Çizim: 42A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili sikkenin ortasında altı kollu yıldız yer almaktadır.

Altı kollu yıldızın etrafında ise

(محمد بن مراد خان عز نصره)

۸۶۵

"(Mehmet bin) **Murat Han Azze**

(Nasrahu)

(865) yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Mehmed/Allah'ın aziz yardımını onunla olsun)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili sikkenin ortasında altı kollu yıldız yer almaktadır.

Altı kollu yıldızın etrafında ise

(خلد ملکه) ضرب ايتلق

(Hullide Mülkehû) **Duribe Ayasuluk** yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Ayasuluk'da basıldı)

Katalog No: 43

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.66.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.36.72, 1.42.72, 1.96.72, 1.100.72, 1.191.72, 1.199.72, 1.206.72.

Fotoğraf No: 42- 42A

Çizim No: 42- 42

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Bilinmiyor
Darp Tarihi:	H. 865 (M. 1460)
Yazı karakteri:	Sülüs

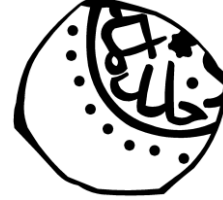
Görsel: 43 Ön Yüz

Görsel: 43A Arka Yüz

Çizim: 43 Ön Yüz

Çizim: 43A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili sikkenin ortasında altı kollu yıldız yer almaktadır.

Altı kollu yıldızın etrafında ise

(محمد بن مراد خان) عز نصره

٨٦٥

(Mehmed bin Murat Han) **Azze**

Nasrahu

865 yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Mehmed/ Allah'ın aziz yardımını onunla olsun)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili sikkenin ortasında altı kollu yıldız yer almaktadır.

Altı kollu yıldızın etrafında ise

خلد ملكه (ضرب ...)

Hullide Mülkehû (Duribe ...)

(Mülkü daim olsun/(...) basıldı)

Katalog No: 44

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.137.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.8.72,

Fotoğraf No: 44- 44A

Çizim No: 44- 44A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	0,8
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Edirne
Darp Tarihi:	H. 875 (M. 1470)
Yazı karakteri:	Sülüs

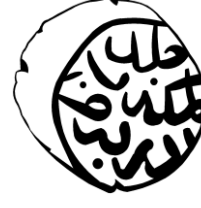
Görsel: 44 Ön Yüz

Görsel: 44A Arka Yüz

Çizim: 44 Ön Yüz

Çizim: 44A Arka Yüz

Ön yüz: Dairenin içinde

محمد بن مراد خان عز نصره

(٨٧٥)

Mehmed bin Murad Han Azze

Nasrahu (875) yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Mehmed/ Allah'ın
aziz yardımını onunla olsun)

Arka yüz: Dairenin içinde

خلد ملکه ضرب ادرنه

Hullide Mülkehû Duribe Edirne
yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Edirne'de basıldı)

Katalog No: 45

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.126.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.9.72, 1.34.72, 1.119.72, 1.171.72.

Fotoğraf No: 45- 45A

Çizim No: 45- 45A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	10
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Novar (Sırbistan)
Darp Tarihi:	H. 875 (M. 1470)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 45 Ön Yüz

Görsel: 45A Arka Yüz

Çizim: 45 Ön Yüz

Çizim: 45A Arka Yüz

Ön yüz: Dairenin içinde

محمد بن مراد خان عز نصره

(٨٧٥)

Mehmed bin Murad Han Azze

Nasrahu (875) yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Mehmed/ Allah'ın
aziz yardımını onunla olsun)

Arka yüz: Dairenin içinde

خلد ملکه ضرب نوار

Hullide Mülkehû Duribe Novar

yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Novar'da basıldı)

Katalog No: 46

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.22.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.72.72, 1.172.72.

Fotoğraf No: 46- 46A

Çizim No: 46- 46A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Serez (Yunanistan)
Darp Tarihi:	H. 875 (M. 1470)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 46 Ön Yüz

Görsel: 46A Arka Yüz

Çizim: 46 Ön Yüz

Çizim: 46A Arka Yüz

Ön yüz: Dairenin içinde.

محمد بن مراد خان عز نصره

٨٧٥

Mehmed bin Murad Han Azze

Nasrahu 875 yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Mehmed/ Allah'ın
aziz yardımını onunla olsun)

Arka yüz: Dairenin içinde

خلد ملکه ضرب سرز

Hullide Mülkehû Duribe Serez

yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Serez'de basıldı)

Katalog No: 47

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.92.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.29.72.

Fotoğraf No: 47- 47A

Çizim No: 47- 47A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451- 1481
Darp Yeri:	Kostantiniyye(ti) (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 875 (M. 1470)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 47 Ön Yüz

Görsel: 47A Arka Yüz

Çizim: 47 Ön Yüz

Çizim: 47A Arka Yüz

Ön yüz: Dairenin içinde

محمد بن مراد خان عز نصره

٨٧٥

Mehmed bin Murad Han Azze

Nasrahu 875 yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Mehmed/ Allah'ın
aziz yardımını onunla olsun)

Arka yüz: Dairenin içinde

خالد ملكه ضرب قسطنطينيه

Hullide Mülkehû Duribe

Kostantiniyye(ti) yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Kostantiniye'de
basıldı)

Katalog No: 48

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.128.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.5.72, 1.10.72, 1.20.72, 1.43.72, 1.65.72, 1.75.72, 1.158.72, 1.166.72, 1.170.72.

Fotoğraf No: 48- 48A

Çizim No: 48- 48A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	1
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Serez (Yunanistan)
Darp Tarihi:	H. 855 (M. 1451)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 48 Ön Yüz

Görsel: 48A Arka Yüz

Çizim: 48 Ön Yüz

Çizim: 48A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili sikke, geometrik şekillerle beş bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

محمد بن

(مراد خان) عز نصره

٨٥٥

Mehmed bin

(Murat Han) **Azze Nasrahu 855**

yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Mehmed/ Allah'ın aziz yardımı onunla olsun)

Arka yüz: Sikkenin kenarlarında düğüm oluşturan geometrik şeklin alt ve üst kısımlarında

خالد ملكه

ضرب سرز

Hullide Mülkehû Duribe Serez

yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Serez'de basıldı)

Katalog No: 49

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.200.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.63.72, 1.68.72, 1.84.72, 1.90.72, 1.111.72, 1.154.72, 1.155.72, 7.8.72, 11.2.2000.

Fotoğraf No: 49- 49A

Çizim No: 49- 49A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	1
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Edirne
Darp Tarihi:	H. 855 (M. 1451)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 49 Ön Yüz

Görsel: 49A Arka Yüz

Çizim: 49 Ön Yüz

Çizim: 49A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili sikke, geometrik şekillerle beş bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

محمد بن

مراد خان عز نصره

٨٥٥

Mehmed bin

Murat Han Azze Nasrahu 855

yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Mehmed/ Allah'ın aziz yardımını onunla olsun)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili sikkenin kenarlarında düğüm oluşturan geometrik şeklin alt ve üst kısımlarında

خلد ملکه ضرب ادرنه

Hullide Mülkehû Duribe Edirne

yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Edirne'de basıldı)

Katalog No: 50

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.173.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Fotoğraf No: 50- 50A

Çizim No: 50- 50A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Amasya
Darp Tarihi:	H. 855 (M. 1451)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 50 Ön Yüz

Görsel: 50A Arka Yüz

Çizim: 50 Ön Yüz

Çizim: 50A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili sikke, geometrik şekillerle beş bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

محمد بن

مراد خان (عز نصره)

٨٥٥

Mehmed bin

Murat Han Azze Nasrahu 855

yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Mehmed/ Allah'ın aziz yardımı onunla olsun)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili sikkenin kenarlarında düğüm oluşturan geometrik şeklin alt ve üst kısımlarında

خالد ملکه ضرب اماسيه

Hullide Mülkehû Duribe Amasya
yazmaktadır.

(Mülkü daim olsun/Amasya'da basıldı)

Katalog No: 51

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.55.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.174.72,

Fotoğraf No: 51- 51A

Çizim No: 51- 51A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	0,8
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Kostantiniyye(ti) (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 886 (M. 1481)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 51 Ön Yüz

Görsel: 51A Arka Yüz

Çizim: 51 Ön Yüz

Çizim: 51A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili dairenin içinde

سلطان محمد بن

مراد خان"

Sultan Mehmed bin

Murat Han yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Sultan Mehmed)

Arka yüz: Dairenin içinde

عز نصره

ضرب قسطنطينيه

سنه ٨٨٦

Azze nasrahu

Duribe Kostantiniyye(ti)

Sene 886 yazmaktadır.

(Allah'ın aziz yardımını onunla olsun/Kostantiniyye'de basıldı)

Katalog No: 52

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.185.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Fotoğraf No: 52- 52A

Çizim No: 52-52A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Novar (Sırbistan)
Darp Tarihi:	H. 875 (M. 1470)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 52 Ön Yüz

Görsel: 52A Arka Yüz

Çizim: 52 Ön Yüz

Çizim: 52A Arka Yüz

Ön yüz: Birbiri içinde üç dairenin yer aldığı sikkede

محمد بن مراد خان عز نصره

٨٧٥

(Mehmed bin) **Murat Han Azze**

Nasrahu 875 yazmaktadır.

Murad Han oğlu Mehmed/Allah'ın aziz yardımını onunla olsun)

Arka yüz: Birbiri içinde üç dairenin yer aldığı sikkede

خلد ملکه ضرب نوار

Hullide Mülkehû Duribe Novar

(Mülkün daim olsun/Novar'da basıldı)

Katalog No: 53

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.168.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.147.72, 1.177.72.

Fotoğraf No: 53- 53A

Çizim No: 53- 53A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Bilinmiyor
Darp Tarihi:	H. 875 (M. 1470)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 53 Ön Yüz

Görsel: 53A Arka Yüz

Çizim: 53 Ön Yüz

Çizim: 53A Arka Yüz

Ön yüz: Dairenin içinde

(محمد بن مراد) خان (عز) نصره

٨٧(٥)

(Mehmed bin Murat) **Han** (Azze)

Nasrahu 87(5) yazmaktadır.

Murad Han oğlu Mehmed/Allah'ın aziz
yardımı onunla olsun)

Arka yüz: Dairenin içinde

(... خلد ملکه) ضرب (...)

(Hullide Mülkehû) **Duribe (...)**

yazmaktadır.

(mülkün daim olsun/(...) basıldı)

Katalog No: 54

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.138.72

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Fotoğraf No: 54- 54A

Çizim No: 54- 54A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	11
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H.848 849/ M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481
Darp Yeri:	Bilinmiyor
Darp Tarihi:	Bilinmiyor
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 54 Ön Yüz

Görsel: 54A Arka Yüz

Çizim: 54 Ön Yüz

Çizim: 54A Arka Yüz

Ön yüz: Ön ve arka yüz üst üste aynı sikke üzerine darp edilmiştir. Dairenin içinde

محمد بن مراد خان عز نصره

Mehmet bin Murat (Han) Azze

(Nasrahu) yazmaktadır.

Murad Han oğlu Mehmed/Allah'ın aziz
yardımı onunla olsun)

Arka yüz: Ön yüzde olduğu gibi arka yüzde de ön ve arka yüz üst üste aynı sikke üzerine darp edilmiştir. Dairenin içinde

محمد بن (مراد) خان

(ضرب ...)

Mehmet bin (Murat) Han

(Duribe ...) yazmaktadır.

(Murad Han oğlu Mehmed/(...)basıldı)

3.4. Sultan II. Bayezid Han Dönemi (1481-1512) Sikkeleri

Sultan II. Bayezid Han H.886-918/M.1481-1512 yılında tahta çıkmıştır. Sultan II. Bayezid Han'ın darp ettirdiği akçelerinde H.886/M.1481 tarihi yer almaktadır. Sultan II. Bayezid Han H.886/M.1481 tarihi dışında başka sikke darp ettirmemiştir. Bu tarihte darp edilen akçelerinin ön yüzünde “Sultan Bayezid bin Mehmed Han”, arka yüzünde ise “Azze nasrahu, darp yeri ve H.886” tarihi vardır¹⁰¹.

Sultan II. Bayezid Han akçelerini, Kostantiniyye, Amasya, Ankara, Bursa, Edirne, Gelibolu, Kastamonu, Konya, Kratova (Makedonya), Novar (Sırbistan), Serez (Yunanistan), Tire, Trabzon ve Üsküp'te (Makedonya) darp ettirmiştir. Altın sikkelerini ise Kostantiniyye ve Serez'de darp ettirmiştir. Sultan II. Bayezid Han bu akçelerinin yanında Fatih Sultan Mehmed Han döneminde olduğu gibi onluk akçeler darp ettirmiştir. Bu onluk akçelerde “Daribü'n-nadri sahib'ül izzı ven-nasrı fı'l-berri ve'l-bahr” ve “Sultan'ül- berreyni ve hakan'ül-bahreyni es-Sultan ibn es-Sultan” ifadeleri yer almaktadır. Ayrıca Sultan II. Bayezid Han'ın bazı altın sikkelerinde de bu ifade görülmektedir¹⁰².

H.886/M.1481 tarihinde darp edilen altın sikkelerin ön yüzünde “Sultan Bayezid bin Mehmed Han, azze nasrahu, darp yeri ve H.886”, yazmaktadır. Arka yüzünde ise altın sikkelerde “Daribü'n-nadri sahib'ül izzı ven-nasrı fı'l-berri ve'l-bahr” ve Sultan'ül- berreyni ve hakan'ül-bahreyni es-Sultan ibn es-Sultan” ifadeleri kullanılmaktadır. Sultan II. Bayezid döneminde mangır da darp ettirilmiştir. Bu mangırlar Fatih Sultan Mehmed Han döneminde olduğu gibi 8 mangır 1 akçe ve 24 mangır 1 akçe şeklinde kullanılmaktaydı¹⁰³.

---

¹⁰¹ Pere, 1968, 100.

¹⁰² Pere, 1968, 99.

¹⁰³ Aykut, 2002, 834.

Katalog No: 55

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 1.2.2010

Müzeeye Geliş Şekli: Hibe (Cüneyt Erünsal)

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.1.2010, 1.4.2010, 1.5.2010, 1.15.72, 1.113.72, 1.146.72, 1.182, 72, 2.13.92, 2.14.92, 2.15.92, 2.16.92, 3.1.92, 3.2.92, 3.3.92, 3.4.92, 3.5.92, 3.12.92, 3.13.92, 3.14.92, 3.15.92, 3.18.92, 3.19.92, 3.24.92, 6.1.92, 7.5.92, 7.6.92, 7.7.92,

Fotoğraf No: 55 – 55A

Çizim No: 55- 55A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	0,8
Dönemi:	Sultan II. Bayezid Han H.886-918/M.1481-1512
Darp Yeri:	Kostantiniyye(ti) (İstanbul)
Darp Tarihi:	H.886 (M.1481)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 55 Ön Yüz

Görsel: 55A Arka Yüz

Çizim: 55 Ön Yüz

Çizim: 55A Arka Yüz

Ön yüz: Sikke yatay silmeyle iki bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

سلطان بايزيد

بن محمد خان

Sultan Bayezid

bin Mehmed Han yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Sultan Bayezid)

Arka yüz: İnci dizleriyle çevrili sikke yatay silmeyle iki bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

عز نصره

ضرب قسطنطينيه

سنه ٨٨٦

Azze Nasrahû

Duribe Kostantiniye(ti)

Sene 886 yazmaktadır.

(Allah'ın aziz yardımı onunla olsun/Kostantiniye'de basıldı)

Katalog No: 56

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.2.92

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 2.1.92, 2.3.92, 2.4.92, 3.8.92, .3.9.92, 3.10.92, 3.11.92, 3.17.92, 3.41.74, 6.3.92, 6.4.92, 7.9.92.

Fotoğraf No: 56- 56A

Çizim No: 56- 56A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	0,8
Dönemi:	Sultan II. Bayezid Han H.886-918/M.1481-1512
Darp Yeri:	Edirne
Darp Tarihi:	H.886 (M.1481)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 56 Ön Yüz

Görsel: 56A Arka Yüz

Çizim: 56 Ön Yüz

Çizim: 56A Arka Yüz

Ön yüz: Sikke yatay silmeyle iki bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

سلطان بايزيد

بن محمد خان

Sultan Bayezid

bin Mehmed Han yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Sultan Bayezid)

Arka yüz: Sikke yatay silmeyle iki bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

عز نصره

ضرب ادرنه

سنه ٨٨٦

Azze Nasrahû

Duribe Edirne

Sene 886 yazmaktadır.

(Allah'ın aziz yardımını onunla olsun/Edirne'de basıldı)

Katalog No: 57

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 3.6.92

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 2.5.92, 2.6.92, 2.7.92, 6.2.92, 7.1.92, 7.2.92.

Fotoğraf No: 57- 57A

Çizim No: 57- 57A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	0,8
Dönemi:	Sultan II. Bayezid Han H.886-918/M.1481-1512
Darp Yeri:	Üsküb (Makedonya)
Darp Tarihi:	H.886 (M.1481)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 57 Ön Yüz

Görsel: 57A Arka Yüz

Çizim: 57 Ön Yüz

Çizim: 57A Arka Yüz

Ön yüz: Sikke yatay silmeyle iki bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

سلطان بايزيد

بن محمد خان

Sultan Bayezid

bin Mehmed Han yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Sultan Bayezid)

Arka yüz: İnci dizleriyle çevrili sikke yatay silmeyle iki bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

عز نصره

ضرب اسكوب

سنه ٨٨٦

Azze Nasrahû

Duribe Edirne

Sene 886 yazmaktadır.

(Allah'ın aziz yardımını onunla olsun/Üsküb'te basıldı)

Katalog No: 58

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.17.92

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.3.2010, 2.18.92, 2.19.92, 2.20.92, 2.21.92, 2.22.92, 3,7,92, 3.22.92, 6.5.92, 6.6.92, 7.3.92.

Fotoğraf No: 58- 58A

Çizim No: 58- 58A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	0,8
Dönemi:	Sultan II. Bayezid Han H.886-918/M.1481-1512
Darp Yeri:	Novar (Sırbistan)
Darp Tarihi:	H.886 (M.1481)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 58 Ön Yüz

Görsel: 58A Arka Yüz

Çizim: 58 Ön Yüz

Çizim: 58A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizleriyle çevrili sikke yatay silmeyle iki bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

(سلطان بايزيد)

بن محمد خان

(Sultan Bayezid)

bin Mehmed Han yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Sultan Bayezid)

Arka yüz: İnci dizleriyle çevrili sikke yatay silmeyle iki bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

عز نصره

ضرب نوار

سنه ٨٨٦

Azze Nasrahû

Duribe Novar

Sene 886 yazmaktadır.

(Allah'ın aziz yardımı onunla olsun/Novar'da basıldı)

Katalog No: 59

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 3.30.92

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 1.1.006, 1.16.72, 2.11.92, 3.23.92.

Fotoğraf No: 59- 59A

Çizim No: 59- 59A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	0,8
Dönemi:	Sultan II. Bayezid Han H.886-918/M.1481-1512
Darp Yeri:	Serez (Yunanistan)
Darp Tarihi:	H.886 (M.1481)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 59 Ön Yüz

Görsel: 59A Arka Yüz

Çizim: 59 Ön Yüz

Çizim: 59A Arka Yüz

Ön yüz: Sikke yatay silmeyle iki bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

سلطان بايزيد

بن محمد خان

Sultan Bayezid

bin Mehmed Han yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Sultan Bayezid)

Arka yüz: İnci dizleriyle çevrili sikke yatay silmeyle iki bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

عز نصره

ضرب سرز

سنه ٨٨٦

Azze Nasrahû

Duribe Serez

Sene 886 yazmaktadır.

(Allah'ın aziz yardımı onunla olsun/Serez'de basıldı)

Katalog No: 60

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.10.92

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 2.8.92, 2.10.92, 3.16.92, 3.25.92, 3.28.92, 7.4.92, 7.11.92.

Fotoğraf No: 60- 60A

Çizim No: 60- 60A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	0,8
Dönemi:	Sultan II. Bayezid Han H.886-918/M.1481-1512
Darp Yeri:	Bursa
Darp Tarihi:	H.886 (M.1481)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 60Ön Yüz

Görsel: 60A Arka Yüz

Çizim: 60 Ön Yüz

Çizim: 60A Arka Yüz

Ön yüz: Silinmeden dolayı dairenin içinde sadece

محمد خان

Mehmed Han yazmaktadır.

Arka yüz: İnci dizleriyle çevrili sikke yatay silmeyle iki bölüme ayrılmıştır.

Dairenin içinde

عز (نصره)

ضرب برسه

سنه (٨٨٦)

Azze (Nasrahû)

Duribe Bursa

Sene (886) yazmaktadır.

(Allah'ın aziz yardımı onunla olsun/Bursa'da basıldı)

Katalog No: 61

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 3.27.92

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Fotoğraf No: 61- 61A

Çizim No: 61- 61A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	0,8
Dönemi:	Sultan II. Bayezid Han H.886-918/M.1481-1512
Darp Yeri:	Bilinmiyor
Darp Tarihi:	H.886 (M.1481)
Yazı karakteri:	Sülüs

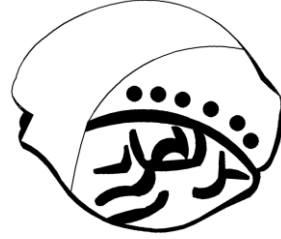
Görsel: 61 Ön Yüz

Görsel: 61A Arka Yüz

Çizim: 61 Ön Yüz

Çizim: 61A Arka Yüz

Ön yüz: Sikke yatay silmeyle iki bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

سلطان بايزيد

بن محمد خان

Sultan Bayezid

bin Mehmed Han

(Mehmed Han oğlu Sultan Bayezid)

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili sikkenin ön yüzü arka yüzün üzerine ters şekilde darp edilmiştir. Dairenin içinde

سلطان بايزيد

Sultan Bayezid yazmaktadır.

Katalog No: 62

Bulunduğu Yer: Sinop Arkeoloji Müzesi

Envanter Numarası: 2.12.92

Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma

Müzedeki Yeri: Depo

Benzer Örnek Envanter No: 3.20.92, 3.21.92, 3.26.92, 3.29.92, 7.8.92, 7.10.92.

Fotoğraf No: 62- 62A

Çizim No: 62- 62A

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	13
Ağırlık (gr):	0,8
Dönemi:	Sultan II. Bayezid Han H.886-918/M.1481-1512
Darp Yeri:	Bilinmiyor
Darp Tarihi:	Bilinmiyor
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel: 62 Ön Yüz

Görsel: 62A Arka Yüz

Çizim: 62 Ön Yüz

Çizim: 62A Arka Yüz

Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili sikke yatay silmeyle iki bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

سلطان بايزيد

(بن محمد خان)

Sultan Bayezid

(bin Mehmed Han) yazmaktadır.

(Mehmed Han oğlu Sultan Bayezid)

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili sikke yatay silmeyle iki bölüme ayrılmıştır. Dairenin içinde

عز نصره ضرب

Azze Nasrahû Duribe yazmaktadır.

(Allah'ın aziz yardımını onunla olsun)

4. DEĞERLENDİRME

Osmanlı Devleti'nin ekonomisinin oluşmasında diğer İslam devletleri ve İslam ekonomisinin de önemli bir payı vardır. Osmanlı Devleti ve uçlarda kurulan diğer beylikler Bizans topraklarına saldırmışlardır. Bu saldırı sonrası elde edilen ganimet devletin iktisadi gücü için kullanılmıştır¹⁰⁴. Orhan Gazi döneminden itibaren yerleşik düzene geçen Osmanlı Devletinin, yerleşik düzenle birlikte askeri ve idari düzenleri de gelişerek tarım ağırlıklı bir düzen oluşturulmuştur. Ayrıca devletin ekonomisinde devletlerarası ve bölgeler arası ticaret ile beraber hayvancılık da önemli bir yere sahiptir. Osmanlı Devleti'nin kendi adına para bastırması, Ceneviz ile ticaret anlaşması yapılması ve Bursa'da büyük bedestenler yapılması gibi gelişmeler Osmanlı Devleti'nin iktisadi gelişmesini göstermektedir¹⁰⁵.

Sinop arkeoloji müzesinde bulunan erken ve klasik Osmanlı dönemine ait 1050 sikke incelenmiştir. Bu sikkelerin 324 tanesi Sultan Çelebi Mehmed Han, 433 tanesi Sultan II. Murad Han, 212 tanesi Fatih Sultan Mehmed Han ve 81 tanesi Sultan II. Bayezid Han'a aittir.

Sikkeler tablo oluşturularak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda yapılan değerlendirmeye göre sikkeler; Sultan Çelebi Mehmed Han, Sultan II. Murad Han, Fatih Sultan Mehmed Han ve Sultan II. Bayezid Han dönemi başlığı altında dönemlerine göre darp tarihi, darp yeri, Ağırlık ve ölçü, malzeme ve teknik olarak incelenmiştir. Ayrıca çift darplı sikkeler ve süslemeler olarak da farklı başlıklar altında değerlendirilmiştir.

4.1. Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi (1413-1421)

Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemine ait sikkeler üzerinde yer alan künyelerine göre 3 tip olarak incelenmiştir.

1. Tip sikkelerinden 42 adet olup bu sikkelerin ön yüzünde **"Gıyaseddünya Veddin Mehmed Bin Bayezid Hullide Mülkehû Duribe ve Basım Yeri"** (Dünya ve din işlerinin yardımcısı/ Bayezid oğlu Mehmed/mülkü

---

¹⁰⁴ Tabakoğlu, 1986, 17.

¹⁰⁵ Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, C. I, Eren Yayıncılık, İstanbul, 2004, s. 640.

daim olsun), arka yüzünde ise" **Kelime-i Tevhid** (La İlahe İllallah, Muhammeden Resulullah) **ve Osman, Ali, Ebu Bekir, Ömer**" yazmaktadır. Bu sikkelerin çoğunda darp yeri yoktur. Darp yeri olanlarda ise Bursa ve Amasya yazmaktadır. 3 sikkede darp tarihi olup 2 adet sikkede H.806/M.1403, 2 adet sikkede ise H.810/M.1410 yazmaktadır.

2. Tip sikkelerin ön yüzünde "**Sultan bin Sultan Mehmed bin Bayezid Han**" (Sultan oğlu Sultan/ Bayezid oğlu Mehmed), arka yüzünde ise "**Duribe basım yeri Hullide Mülkehû, 816**" "**Zî'de Ömrühû**" (mülkü daim olsun/ömrü uzun olsun) yazmaktadır. Bu sikkeler Beled (balad), Edirne, Bursa ve Karahisar'da (Afyonkarahisar) darp edilmiştir. Bu tipte darp edilen 279 adet sikkesinin hepsinde de (H.816 /M.1413) tarihi yer almaktadır.

3. Tip sikkenin ön yüzünde "**İlyas Bin Mehmed, Zî'de Ömrühû**" (Mehmed oğlu İlyas/ömrü uzun olsun), arka yüzünde ise "**Mehmed Bin Bayezid 818**" (Bayezid oğlu Mehmed) yazmaktadır. Bu sikkede darp yeri yazmamaktadır bu tipte darp edilen 1 adet sikkede (H.818/M.1415)

4.1.1. Darp Yeri

Katalog içinde incelenen Sultan Çelebi Mehmed Han dönemine ait H.816 (M.1413) ve H.810 (M.1417) tarihli 3 adet Amasya'da, H.816 (M.1413) tarihli 4 adet, Ayasuluk'ta (İzmir), H.816 (M.1413) tarihli 65 adet sikke Beled'de (Balad), H. 806/M.1403 ve H.816 (M.1413) tarihli 118 adet sikke Bursa'da, H.816 (M.1413) 64 adet sikke Edirne'de, H.816 (M.1413) tarihli 10 adet sikke Karahisar'da (Afyonkarahisar) darp edilmiştir. Sikkelerin tahrip olmasından dolayı Sultan Çelebi Mehmed Han döneminde 60 adet sikkenin ise nerede darp edildiği bilinmemektedir.

4.1.2. Ağırlık ve Ölçü

Osmanlı Dönemi sikkelerinin hangi ağırlık birimi ölçü alınarak darp edildiği ile ilgili üç farklı görüş vardır. İlk görüş Mustafa Akdağ'ın savunduğu Rumi dirhem ölçüne göre:

Bir miskal = 4,810 gr = 24 karat = 1,5 dirhem

Bir dirhem = 3,207 gr

Bir karat = 0,2004 gr Bir karat = 4 dank

Bir dank = 0,0501 gramdır¹⁰⁶.

İkinci görüş Osmanlı Devleti'nin Orhan Gazi zamanında İlhanlı Devleti'ne tabi olup onlara vergi verdikleri için Osmanlı sikkeleri mecbur olarak İlhanlı dirhemlerine uygun darp edilmiştir. O dönemde darp edilen sikkeler Tebriz miskalinin (4,608 gr) dörtte biri olan 6 karat (1,052 gr) ağırlığında darp edilmiştir. Orhan Gazi döneminden sonra ise sikkeler Rumi dirheme göre ayarlanmıştır. Halil Sahillioğlu'nun savunduğu üçüncü görüş ise Osmanlı Devleti 1650 yılına kadar İlhanlıların kullandığı Tebriz miskal ve dirhemini esas almışlardır¹⁰⁷.

Sinop Arkeoloji müzesindeki bütün sikkeler akçe olup mangır ele geçmemiştir ve incelenen sikkelerin ölçü ve ağırlıkları şu şekildedir. Sultan Çelebi Mehmed Han dönemine ait akçeler 1,1-1,2 gr ağırlığında ve 13, 14 mm arasında değişmektedir.

Tablo 1. Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi Sikkelerinin Grafikselsel Analizi
Sultan Çelebi Mehmed Han Dönemi (H.816-824/M.1413-1421)
Sikkeleri

Ölçüleri		Yazı Karakteri	Çift Darph Sikkeler	Darp Tarihi	Sikkelerin Darp Yerleri
12-13	Çap				
1-1,1	Ağırlık				
324	Sülüs				
2	Arka Yüze Ön Yüz				
2	Üst Üste Arka Yüz				
1	H. 806 (M. 1402)				
2	H. 810 (M. 1410)				
279	H. 816 (M. 1413)				
42	Bilinmiyor				
3	Amasya				
4	Ayasluk (İzmir)				
58	Beled (Balad)				
121	Bursa				
66	Edirne				
10	Karahisar (Afyonkarahisar)				
62	Bilinmiyor				

¹⁰⁶ Mustafa Akdağ, *Türkiye'nin İktisadî ve İctimaî Tarihi*, YKY, Ankara, 2010, s. 357-358.

¹⁰⁷ Aykut Şevki Nezih, "Para Tarihi Bakımından Osmanlı Gümüş Sikkeleri", *V. Milletlerarası Türkiye Sosyal ve İktisat Tarihi Kongresi*, TTK, Ankara, 1989, s.727-732.

4.2. Sultan II. Murad Han Dönemi (1421-1444/ 1445-1451)

Sultan II. Murad Han Dönemine ait sikkeler üzerinde yer alan künyelerine göre tek tip olarak incelenmiştir.

1.tip sikkelerin ön yüzünde "**Murad bin Mehmed Han, 834**" (Mehmed Han oğlu Murad), arka yüzünde ise "**Hullide Mülkehû Duribe Basım Yeri**" (mülkü daim olsun) yazmaktadır. Bu sikkeler Amasya, Ayasuluk (İzmir), Bursa, Edirne, Serez (Yunanistan), ve Novar'da (Sırbistan) darp edilmiştir.

Sultan II. Murad Han'ın tek tip olarak ele alınan 431 adet sikkesinde (H.834/M.1431) tarihi yer almaktadır. 2 adet sikkesinde ise darp tarihi yer almamaktadır.

4.2.1. Darp Yeri

Sultan II. Murad Han döneminde H.834/M.1431 tarihli 3 adet sikke Amasya'da, H.834/M.1431 tarihli 10 adet sikke Ayasuluk'ta (İzmir), H.834/M.1431 tarihli 47 adet sikke Bursa'da, H.834/M.1431 tarihli 122 adet sikke Edirne'de, H.834/M.1431 tarihli 21 adet sikke Novar'da (Sırbistan), H.834/M.1431 tarihli 223 adet sikke Serez'de (Yunanistan) darp edilmiştir. II. Murad döneminde 7 adet sikkenin tahrip olmasından dolayı nerede darp edildiği bilinmemektedir.

4.2.2. Ağırlık ve Ölçü

Sinop Arkeoloji müzesindeki Sultan II. Murad Han dönemi bütün sikkeler akçe olup mangır ele geçmemiştir ve incelenen sikkelerin ölçü ve ağırlıkları şu şekildedir:

Sultan II. Murad Han dönemi akçelerden restorasyon ile temizlenmiş olan 176 akçe 0,9- 11 gr aralığında ve 12 mm'dir. Geriye kalan 258 akçe 1,1- 1,2 gr aralığında ve 12 mm'dir.

Tablo 2. Sultan II. Murad Han Dönemi Sikkelerinin Grafiksel Analizi

Sultan II. Murad Han Dönemi (H.824-848/M.1421-1444/ H.849-855/M.1445-1451) Sikkeleri															
Ölçüleri		Yazı Karak.	Çift Darph Sikkeler				Darp Tarihi	Sikkelerin Darp Yerleri							
Çap	Ağırlık		Üst Üste Ön Yüz	Üst Üste Arka Yüz	Ön Yüze Arka Yüz	Arka Yüze Ön Yüz		Amasya	Ayasluk (İzmir)	Bursa	Edirne	Serez (Yunanistan)			
11-12	0,9-1,2	433	5	3	2	3	431	2	3	10	47	119	226	21	7
							H. 834 (M. 1431)	Bilinmiyor	Amasya	Ayasluk (İzmir)	Bursa	Edirne	Serez (Yunanistan)	Novar (Sırbistan)	Bilinmiyor

4.3. Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi (1444-1445/ 1451-1481)

Fatih Sultan Mehmed Han Dönemine ait sikkeler üzerinde yer alan künyelerine göre 3 tip olarak incelenmiştir.

1.tip sikkelerin ön yüzünde "**Mehmet bin Murat Han Azze Nasrahu 865**" (Murad Han oğlu Mehmed/ Allah'ın aziz yardımı onunla olsun), arka yüzünde "**Hullide Mülkehû Duribe Basım Yeri**" (Mülkü daim olsun) yazmaktadır. Bu sikkeler Amasya, Ayasuluk (İzmir), Edirne, Kostantiniyye (İstanbul), Novar (Sırbistan) ve Serez (Yunanistan) yazmaktadır.

2.tip sikkelerin ön yüzünde "**Mehmet bin Murat Han Azze Nasrahu 855**" (Murad Han oğlu Mehmed/ Allah'ın aziz yardımı onunla olsun), arka yüzünde "**Hullide Mülkehû Duribe Basım Yeri**" (Mülkü daim olsun) yazmaktadır. Bu sikkeler Amasya, Edirne ve Serez'de (Yunanistan) darp edilmiştir.

3.tip sikkelerin ön yüzünde "**Sultan Mehmet bin Murat Han 875**" (Murad Han oğlu Sultan Mehmed), arka yüzünde ise "**Hullide Mülkehû Duribe Kostantiniyye**" (Mülkü daim olsun) yazmaktadır.

Fatih Sultan Mehmed Han'ın 1. Tip olarak ele alınan 161 adet sikkesinde (H. 865/ M. 1460) tarihi yer almaktadır. 2. Tip olarak gruplanan 22 adet sikkede (H.855/ M. 1451) tarihi yer alır. 3. Tip olarak ele alınan 2 adet sikkede (H.886/M.1481) tarihi yer alır.

4.3.1. Darp Yeri

Fatih Sultan Mehmed Han döneminde H.855/M.1451 ve H.865/M.1460 tarihli 23 adet sikke Amasya'da, H.865/M.1460 tarihli 7 adet sikke Ayasuluk'ta (İzmir), H.855/M.1451, H.875/M.1475 ve H.865/M.1460 tarihli 57 adet sikke Edirne'de, H.855/M.1451 ve H.865/M.1460 tarihli 7 adet sikke Kostantiniyye'de (İstanbul), H.875/M.1475 ve H.865/M.1460 tarihli 52 adet sikke Novar'da (Sırbistan), H.855/M.1451, H.875/M.1475 ve H.865/M.1460 tarihli 57 adet sikke Serez'de (Yunanistan) darp edilmiştir. Fatih Sultan Mehmed Han döneminde 11 adet sikkenin nerede darp edildiği bilinmemektedir.

4.3.2. Ağırlık ve Ölçü

Sinop Arkeoloji müzesindeki Fatih Sultan Mehmed Han dönemi bütün sikkeler akçe olup mangır veya sultani ele geçmemiştir ve incelenen sikkelerin ölçü ve ağırlıkları şu şekildedir:

Fatih Sultan Mehmed Han döneminde akçelerde tağşiş yapılmasından dolayı Sultan Çelebi Mehmed Han ve Sultan II. Murad Han Dönemi akçelerine göre gramı daha düşüktür. Fatih Sultan Mehmed Han döneminde darp edilen akçeler 0,8-1 gr aralığında ve 11 mm'dir.

Tablo 3. Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi Sikkelerinin Grafiksel Analizi

Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi (H.848 - 849/M.1444-1445/ H.855-886/M.1451-1481) Sikkeleri									
Ölçüleri		Yazı Karakteri		Çift Darphı Sikkeler		Darp Tarihi		Sikkelerin Darp Yerleri	
10-11	Çap	0,8-1	Ağırlık	212	Sülüs	1	Ön Yüze Arka Yüz	1	Arka Yüze Ön Yüz
20	H. 855 (M. 1451)	172	H. 865 (M. 1460)	16	H. 875 (M. 1470)	2	H. 886 (M. 1481)	2	Bilinmiyor
23	Amasya	7	Ayasluk (İzmir)	57	Edirne	7	Kostantiniye	52	Novar (Sırbistan)
57	Serez (Yunanistan)	9	Bilinmiyor						

4.4. Sultan II. Bayezid Han Dönemi (1481-1512)

II. Bayezid Dönemine ait sikkeler üzerinde yer alan künyelerine göre tek tip olarak incelenmiştir.

1.tip sikkelerin ön yüzünde "**Sultan Bayezid bin Mehmed Han**" (Mehmed Han oğlu Sultan Bayezid), arka yüzünde ise "**Azze Nasrahû Duribe Basım Yeri Sene 886**" (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun) yazmaktadır. Bu sikkeler Amasya, Edirne, Kostantiniye (İstanbul), Novar (Sırbistan), Serez (Yunanistan) ve Üsküb'te (Makedonya) darp edilmiştir.

Sultan II. Bayezid Han'ın 1.Tip olarak ele alınan 77 adet sikkesinde (H.886/M.1481) tarihi yer almaktadır. 1 adet sikkede ise basım tarihi yer almamaktadır.

4.4.1. Darp Yeri

Sultan II. Bayezid Han döneminde H.886/M.1481 tarihli 8 adet sikke Bursa'da, H.886/M.1481 tarihli 13 adet sikke Edirne'de, H.886/M.1481 tarihli 27 adet sikke Kostantiniye'de (İstanbul), H.886/M.1481 tarihli 12 adet sikke Novar'da (Sırbistan), H.886/M.1481 tarihli 5 adet sikke Serez'de (Yunanistan), H.886/M.1481 tarihli 7 adet sikke Üsküb'te (Makedonya) darp edilmiştir. Sultan II. Bayezid Han döneminde 9 adet sikkenin nerede darp edildiği bilinmemektedir.

4.4.2. Ağırlık ve Ölçü

Sinop Arkeoloji müzesindeki Sultan II. Bayezid Han dönemi bütün sikkeler akçe olup mangır veya sultani ele geçmemiştir ve incelenen sikkelerin ölçü ve ağırlıkları şu şekildedir:

Sultan II. Bayezid Han döneminde de Fatih Sultan Mehmed Han döneminde olduğu gibi akçelerin gramları düşüktür. Bu dönemde darp edilen akçeler 0,8 gr ve 13 mm'dir.

Tablo 4. Sultan II. Bayezid Han Dönemi Sikkelerinin Grafikselsel Analizi

Sultan II. Bayezid Han Dönemi (H.886-918/M.1481-1512) Sikkeleri													
Ölçüleri		Yazı Karakteri		Çift Darplı Sikkeler		Darp Tarihi		Sikkelerin Darp Yerleri					
Çap	Ağırlık	Sülüs	Arka Yüze Ön Yüz	H. 886 (M. 1481)	Bilinmiyor	Amasya	Bursa	Edirne	Kostantiniye	Novar (Sırbistan)	Serez (Yunanistan)	Üsküb (Makedonya)	Bilinmiyor
12-13	0,8	81	1	80	1	1	8	13	27	12	5	7	8

4.5. Malzeme Ve Teknik

Osmanlı devletinde basılan ilk sikke Orhan Gazi zamanında akçe adı verilen gümüşten darp edilmiştir. Daha sonra Sultan II. Murad Han zamanında ise günlük işlerde kullanılmak için mangır adı verilen bakırdan sikkeler üretilmiştir. Sultan II. Bayezid Han zamanında ilk altın sikke olan Sultaniler darp edilmiştir.

Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki incelenen 1050 sikke akçe olup gümüşten darp edilmiştir ve mangır veya sultanilere rastlanmamıştır. Bu gümüşten darp edilen akçelerin 324 adedi Sultan Çelebi Mehmed Han döneminde, 433 adedi Sultan II. Murad Han döneminde, 212 adedi Sultan II. Bayezid Han döneminde ve 81 adedi Sultan II. Bayezid Han döneminde darp edilmiştir.

M.Ö. 5. Yüzyıldan itibaren kullanılmakta olan basit el çekiciyle darp tekniği 2000 yıl boyunca sürmüştür. Osmanlı Devleti'nin ilk 400 yıllık sürecinde de bu teknik kullanılmıştır. Osmanlı Devleti'nde 1299-1685 yılları arasında el çekiçleriyle sikke darbu, 1685-1844 yılları arasında mekanik presleme, 1844-1920 yılları arasında sarkaç usulü otomatik sikke presleri ile sikke darbu gerçekleştirilmiştir¹⁰⁸.

Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki incelenen 1050 sikkeden Sultan Çelebi Mehmed Han dönemine ait 324 akçe, Sultan II. Murad Han dönemine ait 433 akçe, Sultan II. Bayezid Han dönemine ait 212 akçe ve Sultan II. Bayezid Han dönemine ait 81 akçe basit el çekiciyle darp dediğimiz teknik ile akçeler darp edilmiştir. Mekanik pres tekniği veya sarkaç usulü otomatik darp tekniğinde darp edilmiş akçe yer almamaktadır.

4.6. Çift Darplı Sikkeler

Çift darplı sikkelerde aynı pul üzerine iki veya ikiden daha fazla damga ile basılmış sikkelerdir. Çift darplı sikkelerin üzerindeki damgalar bazılarında aynı padişaha ait künyenin üst üste iki kez darp edilmesiyle bazılarında ise ön yüzde yer alan künyenin üzerine arka yüzün basılması ile çift darplı sikkeler darp edilmiştir. Bazı sikkelerde ise başka bir padişaha ait sikkenin üzerine başka padişaha ait künyenin darp edilmesiyle çift darplı sikkeler oluşturulmuştur. Bu sikkelerin meydana gelmesi başka padişaha ait sikke başka bir padişah tarafından

---

¹⁰⁸ Damalı, 2010, 42.

toplatıldıktan sonra pulun üzerine kendi künyesini darp ettirmesiyle oluşturulmuştur. Örneğin Sultan II. Bayezid Han tahta çıktığında Sultan II. Murad Han'a ait sikkeleri toplattırmıştır ve toplattırdığı sikkelerin üzerine kendi künyesini darp ettirmiştir.

Sinop Arkeoloji Müzesi'nde incelenen 1050 adet sikkenin 21 adedinde çift darplı sikkelere rastlanmaktadır. Bu sikkelerin padişahlara göre dağılımı ise şu şekilde oluşmaktadır:

Sultan Çelebi Mehmed Han'a ait 1 adet sikkenin ön ve arka yüzünde, 2 adet sikkenin ön yüzünde, 1 adet sikkenin arka yüzünde olmak üzere toplam 4 adet sikkesinde, Sultan II. Murad Han'a ait 10 adet sikkenin ön ve arka yüzünde ve 2 adet sikkenin ön yüzünde olmak üzere toplam 12 sikkesinde, Sultan II. Bayezid Han'a ait 1 adet sikkenin ön ve arka yüzünde, 1 adet sikkenin ön yüzünde ve 1 adet sikkenin arka yüzünde olmak üzere toplam 3 adet sikkesinde, Sultan II. Bayezid Han'a ait 1 adet sikkenin ön ve arka yüzünde ve 1 adet sikkenin arka yüzünde olmak üzere toplam 2 adet sikkesinde çift darp görülmektedir.

4.7. Süsleme

Osmanlı dönemi sikkelerinin üzerinde bitkisel, geometrik ve nesnelere olarak üç başlık altında toplanmıştır. Bitkisel, geometrik ve nesnelere oluşan süslemeler sikkeni üzerinde yer alan yazıya çerçeve oluşturmada veya yazı aralarında kompozisyonu tamamlamada kullanılmıştır. İncelenen Osmanlı dönemi sikkelerinde figüratif süslemeye ise rastlanmamıştır.

4.7.1. Geometrik Süsleme

Sinop Arkeoloji Müzesi'nde bulunan sikkelerin incelenmesinde, sikkelerin üzerinde inci dizileri, daireler, yarım daire, altı kollu yıldız motifi, yatay silmeler ve geometrik geçmeli süslemeler gibi geometrik süslemeler görülmektedir.

İnci dizileri Osmanlı Dönemi sikkelerinde en çok görülen süslemelerden biridir. İnci dizileri yazıyı çevreleyen daire motifinin etrafında daire olacak şekilde sıralanmaktadır. Sultan Çelebi Mehmed Han dönemine ait 324 adet, Sultan II. Murad Han dönemine ait 433 adet, Sultan II. Bayezid Han'a ait 212 adet, Sultan II. Bayezid Han'a ait 81 adet olmak üzere toplam 1050 adet sikkede inci dizisi görülmektedir. Ancak bazı sikkelerde silinme ve kırılmadan dolayı bu inci dizileri görülmemektedir.

Daireler inci dizilerinde olduğu gibi yine Osmanlı Dönemi sikkelerinde en çok görülen süslemelerden biridir. Daireler sikkelerde kenar konturu olarak yazıların etrafını çeviren çerçeve veya sikkelerdeki yazıların ortasında yayları birleştirmede kullanılmıştır. Sultan Çelebi Mehmed Han dönemine ait 280 adet, Sultan II. Murad Han dönemine ait 430 adet, Fatih Sultan Mehmed Han dönemine ait 211 adet ve 1 adet sikkede ise diğer dairelerden farklı olarak iç içi 3 daire ve Sultan II. Bayezid Han'a ait 81 adet sikkede kenar konturu olarak kullanılan daireden oluşan süslemeler görülmektedir. Sultan II. Murad Han'a ait 46 adet sikkede ise yazıların ortasında yayları birbirine bağlayan dairelerden oluşan kompozisyonlar görülmektedir.

Yarım daireler sikkelerde dört yarım daire ile tam daire oluşturmak için veya yazıları birbirinden ayırmak için kullanılmıştır. Osmanlı dönemi sikkelerinde Sultan Çelebi Mehmed Han dönemine ait 45 adet sikkede dört adet dairenin oluşturduğu tam dairelerden oluşan kompozisyonlar ve 279 adet sikkesinde birbirine paralel iki yatay silmeyi birbirine bağlamak için kullanılan yarım daireler yer almaktadır. Sultan II. Murad Han dönemine ait 433 sikkede ise biri aşağı diğeri de yukarı doğru dönmüş bir şekilde yazıları birbirinden ayırmak için kullanılmış yarım daireden oluşan kompozisyonlar görülmektedir.

Altı kollu yıldız motifi Osmanlı Dönemi sikkelerinde kontur oluşturmada kullanılan motiftir. Sikkenin ortasına yerleştirilen altı kollu yıldız etrafında daire oluşturacak şekilde yazılar yazmaktadır. Fatih Sultan Mehmed Han dönemine ait 173 sikkede altı kollu yıldız motifi görülmektedir.

Yatay silmeler Osmanlı dönemi sikkelerinde çok sık olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yatay silmeler sikkelerin ön ve arka yüzündeki yazıları birbirinden ayırmada satır aralarında kullanılmıştır. Yatay silmeler bazı sikkelerde tek bazılarında birbirine paralel olacak şekilde ikili bazılarında ise üçlü yatay silmelerden oluşan geometrik süslemeler görülmektedir. Sultan II. Bayezid Han'a ait 81 adet sikkesinde tek yatay silmeden oluşan süsleme görülmektedir. Sultan Çelebi Mehmed Han'a ait 261 sikkedinin ön yüzünde ve 279 sikkedinin arka yüzünde, Sultan II. Murad Han'a ait 433 sikkenin arka yüzünde, Fatih Sultan Mehmed Han'a ait 22 sikkenin arka yüzünde ikili yatay silmelerden oluşan süslemeler, Sultan Çelebi Mehmed Han'a ait 45 adet sikkenin ön yüzünde birbirine paralel üçlü yatay silmelerden oluşan süslemeler görülmektedir.

Geometrik geçmeli süslemeler farklı şekillerdeki geometrik süslemelerin birbiri içinden geçerek oluşan süslemelerdir. Osmanlı döneminde de bazı sikkelerde geometrik geçmelerden oluşan süslemeler görülmektedir. Sultan Çelebi Mehmed Han dönemine ait 39 adet sikkede ve Fatih Sultan Mehmed Han dönemine ait 44 adet sikkede geometrik geçmelerden oluşan süslemeler görülmektedir.

4.7.2. Bitkisel Süslemeler

Erken ve klasik Osmanlı dönemi sikkelerinde süslemeler genel olarak geometrik süslemeler görülmektedir. Bitkisel süsleme olarak çiçek motifleri yer almaktadır.

Çiçek motifi Osmanlı döneminde biri aşağı diğeri yukarı bakan iki yayı birbirine bağlamak için sikkenin tam ortasında yer almaktadır. Sultan II. Murad Han'ın (H. 834/ M. 1431) tarihli Serez (Yunanistan), Edirne, Novar (Sırbistan), Ayasuluk (İzmir), Amasya ve Bursa'da darp edilmiş 290 sikkесinin ön yüzünde çiçek motifi yer almaktadır.

4.7.3. Nesnelер

Sinop Arkeoloji Müzesi'nde yer alan sikkelerde, ok ucu, kurdele ve hilal motiflerinden oluşan süslemeler görülmektedir. Ok ucu motifi Sultan Çelebi Mehmed Han döneminde H.816/M.1413 tarihli Bursa'da darp edilen 77 adet sikkede görülmektedir. Bu motif duribe yazısının üzerinde görülmektedir. Sultan II. Murad Han döneminde ise H.834/M.1431 tarihli sikkelerde Serez'de (Yunanistan) darp edilen 120 adet sikkede görülmektedir. Bu motif duribe yazısı ile darp yerinin tam ortasında yer almaktadır. Kurdele motifi Sultan II. Murad Han döneminde H.834/M.1431 tarihli 430 adet sikkenin ön yüzünde 4 rakamına bitişik olarak görülmektedir. Hilal motifi Sultan II. Murad Han döneminde H.834/M.1431 tarihli 98 adet sikkenin ön yüzünde iki yarım daireyi tam orta noktada birleştirmek için kullanılmıştır.

SONUÇ

Para kullanıldığı ilk zamanlardan beri şekil, ağırlık, değer ve kompozisyon olarak değişmiş olsa da günümüze kadar alışverişlerde kullanılma özelliği hiç değişmemiştir. Sikkeler üzerindeki tarih, yazı, kompozisyon, motif ve malzemesiyle dönemin ekonomi ve sosyal hayatı hakkında bilgi vermektedir. Osmanlı Devleti'nin kendi adına para bastırması, Ceneviz ile ticaret anlaşması yapılması ve Bursa'da büyük bedestenler yapılması gibi gelişmeler, Osmanlı Devleti'nin iktisadi gelişmesini göstermektedir. Fatih Sultan Mehmet döneminde askeri giderleri karşılayabilmek için bu dönemde basılan akçelerdeki gümüş miktarı yaklaşık %30 miktarında azaltılarak ilk tağşiş yapılmıştır. Bu dönemde devlete gelir sağlamak amacıyla altı defa büyük tağşiş uygulamasına müracaat edilmiştir.

Osman Gazi ve Orhan Bey döneminde darp edilen sikkelerde İlhanlı etkisi görülmektedir. I. Murad ile birlikte bu etki yavaş yavaş azalmaya başlayarak özgün sikkeler basılmaya başlanmıştır. I. Murad döneminden itibaren çeşitli formlarda sikkeler basılmıştır. Katalog kısmında Sultan II. Murad Han döneminde darp edilen sikkeler iki yay ile dört bölüme ayrılarak özgün formlarına kavuşmuştur. Osmanlı Dönemi'nde her padişah darp ettirdiği sikkelerin yazı, süsleme ve ayarlarını o dönemin şartlarına uygun olarak düzenlemişlerdir.

Osmanlı Devleti'nin ilk 400 yıllık sürecinde çekiç ile darp tekniği kullanılmıştır. 1685-1844 yılları arasında mekanik presleme, 1844-1920 yılları arasında sarkaç usulü otomatik sikke presleri ile sikke darbu gerçekleştirilmiştir. Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki incelenen sikkelerin tamamı çekiç ile darp tekniği ile üretilmiştir. Ayrıca darp edilen sikkelerin tamamı gümüşten darp edilen akçelerdir.

Osmanlı dönemi sikkelerinin ön yüzlerinde padişahın künyesi, azze nasrahu (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun) gibi dua cümlesi ve darp tarihi yer almaktadır. Arka yüzlerinde ise darp yeri ve tarihi ve hüllide mülkehu (Mülkü daim olsun) gibi dua cümlesi yer almaktadır. Sinop Arkeoloji Müzesindeki Osmanlı Dönemi sikkelerinin üzerinde fetret döneminde darp edilen (H.806-816/M.1402-1413) Sultan Çelebi Mehmed Han sikkelerinde kufi hat ile sikkeler

darpedilmiştir. Bu dönemden sonra darpedilen sikkelerin tamamında ise sülüs hat ile darpedilmiş sikke karşımıza çıkmaktadır.

Tez çalışmasında Sinop Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Bir Grup Osmanlı Dönemi Sikkesi adı altında 1050 adet sikke incelenmiştir. İncelenen sikkeler H.806/M.1403 tarihi ile H.886/M.1481 tarihleri arasını kapsamaktadır. Bu sikkelerin 324 adedi Sultan Çelebi Mehmed Han (H.816-824/M.1413-1421), 433 adedi Sultan II. Murad Han (H.824-848/M.1421-1444)/ (H.849-855/M.1445-1451), 212 adedi Fatih Sultan Mehmed Han (H.848 - 849/M.1444-1445)/ (H.855-886/M.1451-1481), 81 adedi Sultan II. Bayezid Han (H.886-918/M.1481-1512) dönemine aittir. 1050 adet incelenen sikkelerin 21 adedinde çift darpedilmektedir. Bu çift darpedimler aynı padişaha ait künyenin üst üste iki kez veya ön ve arka yüzlerinin üst üste darpedilmesiyle gerçekleştirilmiştir.

Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki incelenen bu sikkeler Ayasuluk (İzmir), Amasya, Beled (Balad), Bursa, Edirne, Karahisar (Afyonkarahisar), Kostantiniyye (İstanbul), Novar (Sırbistan), Serez (Yunanistan) ve Üsküb (Makedonya) darphanelerinde darpedettirilmiştir. Darpedilen bazı sikkelerde ise darpediyeri silinmesinden dolayı darpediyerleri okunamamaktadır.

Sikkeler bitkisel, geometrik ve nesne olarak üç farklı grup altında süslemeleri incelenmiştir. Bitkisel süslemede çiçek motifi, geometrik süslemede inci dizileri, daireler, yarım daire, altı kollu yıldız motifi, yatay silmeler, saadet düğümü ve geometrik geçmeli süslemeler, nesnelere ise ok ucu, kurdele ve hilal motifleri görülmektedir.

Sonuç olarak Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki bir grup Osmanlı Sikkesi hakkında, sikkelerin üzerinde yer alan isim, yazı, tarih, süsleme ve kompozisyon özellikleri incelenerek değerlendirilmiştir. Bu incelemeler sonucunda Osmanlı döneminde ilk darpedilen sikkelerde diğer beylik ve devletlere ait sikkelerle etkileşim içinde olduğu anlaşılmıştır. Daha sonraki dönemlerde teknolojinin gelişerek yeni darpeditekniklerinin gelişmesiyle Osmanlı dönemi sikkeleri tamamen özgün bir hal almıştır. Bu nedenle bu çalışmanın hem sanat tarihi hem de arkeoloji, tarih, coğrafya gibi diğer bilim dallarına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdağ, Mustafa, *Türkiye'nin İktisadî ve İçtimaî Tarihi*, YKY, Ankara, 2010.
- Aksan, Ali İhsan, *Kütahya Arkeoloji Müzesi'ndeki Erken Osmanlı Dönemi Sikkeleri (I. Murad – II. Murad Dönemi)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2014.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Akyıldız, Ali, “Para”, *TDK İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2007, C.34.
- Arı, Bülent, *Anadolu'da Paranın Tarihi*, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Yayınevi, İstanbul, 2011.
- Artuk, İbrahim - Artuk Cevriye, *Fatih'in Sikke ve Madalyaları*, İstanbul Belediye Matbaası, İstanbul, 1946.
- Artuk, İbrahim, “Sikke”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.10, İstanbul, 1966.
- Artuk, İbrahim, “Sikke”, *TDK İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1966, C.10.
- Aykut Şevki Nezihi, “Para Tarihi Bakımından Osmanlı Gümüş Sikkeleri”, *V. Milletlerarası Türkiye Sosyal ve İktisat Tarihi Kongresi*, TTK, Ankara, 1989, s.727-732.
- Aykut, Şevki Nezihi, “Osmanlı Sikkeleri”, *Türkler Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, C.10.
- Buyruk, Hasan, *Adana Arkeoloji Müzesinde Bulunan Bizans Dönemi Altın Sikkeleri*, Ordu Üniversitesi Yayınları, Ordu, 2014.
- Damalı, Atom, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi*, C.I, Nilüfer Damalı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2010.
- Develioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2013.
- Dölen, Emre, “Darphane”, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, İstanbul, 1994, C.2.
- Güran, Tevfik, *İktisat Tarihi*, Acar Matbaacılık, İstanbul, 1995, s.60.
- Gürleyük, Koray, *Sivas Sikkeleri*, Sivas Yüz Temel Eser Yayınevi, Sivas, 2017.
- İnalçık, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi, C. I*, Eren Yayıncılık, İstanbul 2004.
- Kocaer, Remzi, *Osmanlı Altınları*, Güzel Sanatlar Yayınevi, İstanbul, 1967.
- Kolerkılıç, Ekrem, *Osmanlı İmparatorluğunda Para*, Doğu Ltd. Şirketi Matbaası, Ankara, 1958.
- Ölçer, Cüneyt, *Yıldırım Bayezid'in Oğullarına Ait Akçe ve Mangırlar*, Yenilik Basımevi, İstanbul, 1966.

- Özme, Adil, *Malatya Müzesindeki İslâmî Dönem Sikkeleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1993.
- <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Pamuk, Şevket, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2012.
- Pamuk, Şevket, *Yüz Soruda Osmanlı - Türkiye İktisadi Tarihi 1500-1914*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 2005.
- Pere, Nuri, *Osmanlılarda Madeni Paralar*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1968.
- Polat, Mustafa, *Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde Bulunan XII Ve XV. Yüzyllara Ait Beylikler Dönemi Sikkeleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu, 2010.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Sahillioğlu, Halil, “Akçe”, *TDK İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1989, C.2.
- Sahillioğlu, Halil, “Darphane”, *TDK İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1993, C.8.
- Şentürk, Şennur “Saltanatın İki Yüzü’’: Yazı ve Tuğra, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1995.
- Tabakoğlu, Ahmet, *Türk İktisat Tarihi*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1986.
- Tekelli, İlhan - İlkin Selim, *Para ve Kredi Sisteminin Oluşumunda Bir Aşama: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası*, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayını, Ankara, 1997.
- Tekin, Oğuz, “Mangır”, *TDK İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 37, İstanbul, 2003.
- Tekin, Oğuz, “Sikke”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 37, İstanbul, 2009,
- Tekin, Oğuz, *Antik Nüvizmatik ve Anadolu*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1992.
- Tekin, Oğuz, *Eski Çağda Para Antik Nüvizmatikçe Giriş*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınevi, İstanbul, 1984.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı-Soyadı	İbrahim EROĞLU
Doğum Yeri-Tarihi	Kumru/ 11/05/1995
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Ordu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü
Yüksek Lisans	Ordu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü
Bildiği Yabancı Diller (varsa)	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri (varsa)	-
İş Deneyimi	
Stajlar	-
Projeler	-
Çalıştığı Kurumlar	-
İletişim	
E-Posta Adresi	ibrahim_eroğlu_00@hotmail.com
Tarih	06/07/2020